

A BRILLIANT DOCUMENTARY
ON WORK CULTURE

LA ESTATUILLA

BREEZY
AND ATTRACTIVE

Cineuropa

INTELLIGENT
AND DISTURBING

MODERN TIMES REVIEW

STUNNINGLY
CINEMATIC

Business Doc Europe

AN ELEGANTLY CONSTRUCTED CINEMATIC THINK PIECE
ABOUT OUR RELATIONSHIP TO WORK
AND OUR WORK-LIFE BALANCE

POLITIKEN

ADDRESSES EXISTENTIAL QUESTIONS
OF A VERY TIMELY NATURE

VARIETY

THIS DYNAMIC WORLD TOUR OFFERS
INTELLECTUALLY STIMULATING PERSPECTIVES

Le Polyester

After Work

A FILM BY ERIK GANDINI

Produced by Erik Gandini, The Film Society of Lincoln Center, and the National Endowment for the Arts. Directed by Erik Gandini. Screenplay by Erik Gandini. Edited by Erik Gandini. Music by Erik Gandini. Production Designers: Erik Gandini, The Film Society of Lincoln Center, and the National Endowment for the Arts. Executive Producers: Erik Gandini, The Film Society of Lincoln Center, and the National Endowment for the Arts. Producers: Erik Gandini, The Film Society of Lincoln Center, and the National Endowment for the Arts. Distributors: Erik Gandini, The Film Society of Lincoln Center, and the National Endowment for the Arts. © 2023 Erik Gandini, The Film Society of Lincoln Center, and the National Endowment for the Arts. All rights reserved.

Assembly of press
reports from the release
of the creative
documentary film

AFTER WORK

by Erik Gandini

Developed in connection with
The VR funded artistic research project

THE FUTURE THROUGH THE PRESENT

Page 3-37

Festival Release
at CPH:DOX (DK), HOT DOCS
(CA) and Vision Du Réel (CH)

Page 38-90

Italian release

Page 91-155

Polish release

International Press

CPH:DOX // HOT DOCS
AFTER WORK
directed by Erik Gandini

as of JUNE 17th

ekko Filmmagasinet, 14.03.

<https://www.ekkofilm.dk/anmeldelser/after-work/>

After Work

Foto | Fasad Production

En italiensk rigmand nægter i oprøret mod sin hedonistiske far at have fritid og gør sig til sin egen gartner med en pragtfuld have.

Dokumentar søger efter meningen med livet blandt arbejdsnarkomaner og giver et poetisk portræt af den industrialiserede verdens arbejdsmarkeder.

Af Rikke Bjørnholt Fink

Hvad ville du gøre, hvis du havde mere fritid? Hvilke funktioner i samfundet skal udelukkende varetages af kunstige intelligenser i fremtiden? Ville en universel basisindkomst fjerne dit holdepunkt i tilværelsen? Er meningen med livet et meningsfuldt arbejdsliv?

Svensk-italienske Erik Gandinis *After Work* stiller mange store spørgsmål om nutiden og fremtidens arbejdsmarked, mens den ubesværet rejser verden rundt og graver i folkesjælen så forskellige steder som Sydkorea, Kuwait, Italien og USA.

Share this

[after work, cph:dox, dokumentar](#)

Titel:

After Work

Land:

Sverige, Italien, Norge

År:

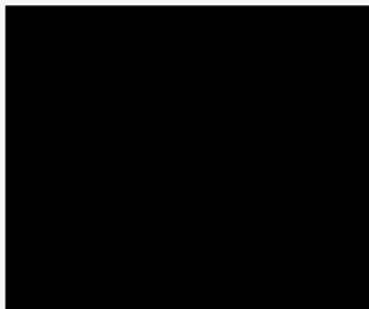
2023

Instruktør:

Erik Gandini

Medvirkende:

Noam Chomsky, Elisabeth

Her interviewes en blanding af eksperter og almindelige, arbejdende mennesker, der med hver deres perspektiv rejser debat om arbejde, frihed og mening.

Med sin nysgerrighed og fragmenterede form føles *After Work* næsten som en lang teasertrailer til en række vidt forskellige fremtidsscenerier.

I oliestaten Kuwait

varetages alt det hårde, manuelle arbejde af en underklasse fra Sydøstasien, mens de indfødte er lovsikrede et komfortabelt job.

Her møder man en ung mand, der arbejder som tolk. I praksis er de dog mange mennesker om den samme stilling, hvorfor hans job reelt er at sidde i en kælder ved et tomt skrivebord og lade være med at gå i vejen.

Resultatet er en knusende følelse af meningsløshed.

Det er helt klart den slags beretninger fra det egentlige arbejdsliv, der er filmens største styrke. Selv om interviewene er korte, føles det, som om de taler med hinanden på tværs af tid og rum.

Amerikanske Astrid elsker at være chauffør, køre rundt og bringe pakker ud, men hader sin arbejdsgiver Amazons overvågning. Tidspres gør det næsten umuligt at få stillet basale, menneskelige behov såsom at få væske, spise og gå på toilettet.

I Sydkorea arbejder Deug Young fra 7 morgen til 23 aften i et skrivebordsjob. Han spiser aftensmad klokken 1 om natten og står op klokken 6 næste morgen for at starte forfra.

Han mener selv, at han gør det for sine børn, men hans datter Ga Yeon ville hellere have set sin far, mens hun voksede op. En tidligere beskæftigelsesminister fortæller, at man fra statens side har lanceret flere kampagner, der skal få folk til at arbejde mindre i Sydkorea. Blandt andet for at modvirke landets rekordhøje selvmordsrate.

After Work opererer mere i bredden end i dybden.

Hvert interview eller vignet får få minutter til at bidrage til samtalen, men ofte er det også nok. Eftersom der er så mange mennesker, steder og emner at forholde sig til, fungerer det bedst, når beretningerne er konkrete og oplevede.

Ekspertter og forskere fungerer også, men er allerbedst, når interviewereren bevæger sig ud over standardspørgsmålene. Såsom da en chef i Gallup spørges, om Adolf Hitler egentlig var en dygtig og motiverende leder.

Man kunne med fordel have undværet eksempelvis optagelser med Elon Musk og Noam Chomsky, da *After Work* bliver lige lovligt steril, når den ofrer det menneskelige til fordel for konstateringer, meninger og spekulationer.

Billed- og lydside er på fornem vis matchet den filosofiske fortællestil, og kameraet svæver over vandene med masser af smukke droneskud mellem interviewene. Blandt andet fra en pragtfuld have, som tilhører en italiensk rigmand, der i et livslangt oprør mod sin hedonistiske far har nægtet at have fritid og besluttet at være sin egen gartner.

Flere steder laves der også små lydcollager ud af de medvirkendes fortællinger. Som da en amerikaners beskrivelse af, hvor travl han altid er, bliver til en slags abstrakt techno.

After Work er en lækker æstetisk og filosofisk oplevelse, der tager fat på mange væsentlige problemstillinger. Til tider bliver det en tand for anonymt med de mange medvirkende, hvoraf ikke alle er lige mindeværdige, men den overordnede oplevelse føles meningsfuld.

Screen Daily, 16.03.

<https://www.screendaily.com/news/after-work-first-trailer-for-cphdox-documentary/5180263.article>

The image shows a YouTube video player interface. At the top left, there is a red 'S' logo and the text "'After Work': first trailer for CPH:DOX world premiere". To the right of this are icons for 'Watch later' and 'Share'. The main video area shows an aerial view of a large, green, rectangular maze with a person walking through it. A red play button is centered over the video. At the bottom left of the video area, it says 'Watch on YouTube'. Below the video player, the title "'After Work': first trailer for CPH:DOX documentary" is displayed in large white text. Underneath the title, it says 'BY TIM DAMS | 16 MARCH 2023'. At the bottom of the player are social media sharing icons for Facebook, Twitter, LinkedIn, and Email, along with icons for comments and a share menu.

Screen can unveil the first trailer for Erik Gandini's *After Work*, which has its world premiere in CPH:DOX's international main competition on March 19.

After Work explores the nature of work in the 21st century amid the rise of artificial intelligence.

An Italian-Swedish film director, writer, and producer, Gandini is also professor of documentary film at Stockholm University of the Arts.

Gandini's credits include *Videocracy*, which played at Venice, Toronto and IDFA in 2009, and *The Swedish Theory of Love* which premiered at the Stockholm International Film Festival in 2015. He also produced *The Raft* by Marcus Lindeen which won the main competition at CPH:DOX in 2018.

After Work is shot in the USA, Italy, Kuwait and Korea. The cinematographer is Fredrik Wenzel, whose credits include *Triangle of Sadness* and *The Square*.

It is produced by Jesper Kurlandsky of Sweden's Fasad and co-produced by Propaganda Italia in collaboration with Rai Cinema, Swedish Television, Sweden's Film i Väst, Norway's Indie Film, Netherland's VPRO and Germany's Geo Television.

Politiken, 19.03. (Denmark)

https://politiken.dk/kultur/film_og_tv/art9232996/Svensk-film-Hitler-var-en-effektiv-leder-der-skabte-engagement

"'After Work' is an elegantly constructed cinematic think piece about our - the world's - relationship to work and our work-life balance."

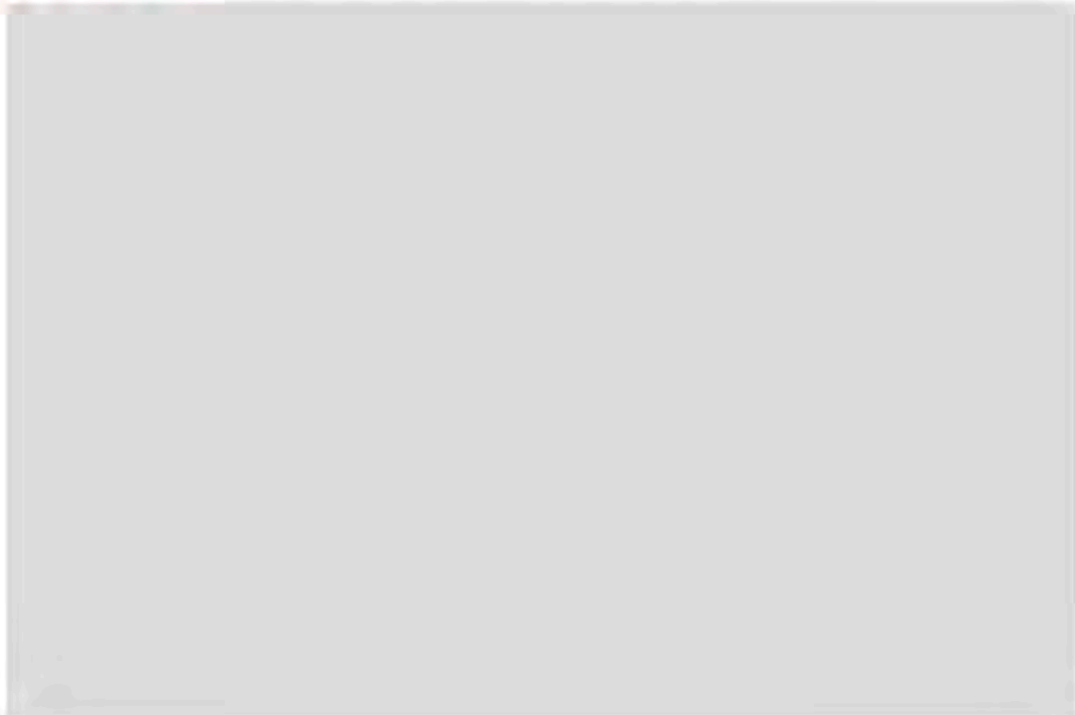
"It is incredibly skilfully performed by Gandini, elegant in form and convincingly formulated, with the small, but overall big snag that in some places I feel assigned a task: One that starts at one end of the assembly line and purposefully takes me somewhere, even if it's just showing things, juxtaposing ideas, putting forward thoughts."

"great artistic courage"

Svensk film: Hitler var en effektiv leder, der skabte engagement

Svensk film insisterer på at tænke stort og tro på, at publikum kan følge med. Erik Gandini tænker elegant i billeder i sit filmiske think piece 'After Work' om vores forhold til arbejdsliv og fritid.

AUTOMATISK OPLÆSNING

CPH:DOX
Se samling

LÆS ARTIKLEN SENERE

FØR ABONNEMENTER

FILMANMELDELSE

After Work. Instr.: Erik Gandini. Dokumentarfilm. Sverige/Italien/Norge, 81 min. Vises på CPH:DOX.

FAKTA

CPH:DOX 2023

CPH:DOX blev grundlagt i 2003 og har siden udviklet sig til en af verdens mest betydningsfulde festivaler for dokumentarfilm. Afholdes hvert år i København.

CPH:DOX løber i år 15.-26. marts med filmvisninger og begivenheder i hele København.

Sideløbende byder CPH:DOX på filmvisninger i en række byer rundt omkring i Danmark.

Billetter til filmvisningerne købes på festivalens hjemmeside: www.cphdox.dk/da/

Hitler var en meget effektiv leder. Det kan der ikke være tvivl om, siger senior manager ved Gallup Pa Sinian.

Han gør det tydeligt, at han ikke taler på vegne af Gallup, for sætningen løsrevet lyder kontroversiel, men som ekspert på arbejdsmarkedsforhold og ledelse er han ikke i tvivl. Hitler var et forfærdeligt menneske, men han formåede at engagere sit folk til at føle pligt over for sin sag, og selv i kz-lejrene var medarbejderne engagerede, selv når det, de gjorde, var moralsk forkasteligt.

Instruktøren Erik Gandinis dokumentarfilm 'After Work' er et elegant konstrueret filmisk *think piece* om vores, altså verdens, forhold til arbejde og vores balance mellem arbejde og fritid.

Gandini taler ikke meget, han laver ikke spekulativ eller fabulerende journalistik som instruktøren Adam Curtis, der har excelleret i at finde historier, som han positionerer over for hinanden og forsøger at tænke gennem ved at side- og modstille ideer. Curtis finder billeder i arkiver, Gandini er ude i felten.

Men Gandini er alligevel beslægtet med Curtis, for Gandini forsøger at tænke stort. Han er ikke interesseret i en case-persons liv, som pakkebuddet i Amazon, der er med i filmen og fortæller om kontrol, overvågning og et konstant opskruet tempo. Gandini er interesseret i, hvilken brik pakkebuddet er i det store puslespil, der er vores opfattelse af, hvordan vores arbejds- og fritidsliv skal være.

Utrolig dygtigt arbejde

Jeg kan tage fejl, men det føles, som om Gandini har besluttet sig på forhånd: Den protestantiske etik, det konstant arbejdende, effektiviserende menneske, er ikke Gandinis kop te.

Han læner sig mod en universel borgerløn, der gives til alle mennesker, uanset hvad de yder. Men den tanke er ikke formuleret af Gandini, men fremsiges af Elon Musk. Således repræsenterer forskellige mennesker forskellige positioner, som Gandini ikke lytter til, men bruger til at tænke med.

De kendte (som Musk og Chomsky) tildeles ikke større værdi end almindelige mennesker, som Amazon-arbejderen eller en passioneret livsnyder i Italien eller den depressive borger i Kuwait, der udfører pseudoarbejde, fordi man skal, men det uengagerede arbejdsliv gør, at han mister følelsen af mening med livet.

Gandini er helt tydelig om, at han tænker stort og stoler på, at publikum kan følge med

Det er utrolig dygtigt udført af Gandini, elegant formmæssigt og overbevisende formuleret, med den lille, men samlet set store hage, at jeg nogle steder føler mig tildelt en arbejdsopgave: En, der begynder i den ene ende af samlebandet og målrettet fører mig et bestemt sted hen, selv om den bare viser ting, sidestiller ideer, fremfører tanker.

Samtidig kan jeg kun holde af det store kunstneriske mod, Gandini har. Der er en tendens i svensk dokumentarisme, svensk film, der forsøger at diskutere hele menneskeheden. Sådan banalt opstillet kunne man sige, at mange danske film fortæller gennem en person eller case. Vi har en anekdotisk tilgang, der begynder i det små, der så måske mellem linjerne siger noget større om hele verden. Gandini er helt tydelig om, at han tænker stort og stoler på, at publikum kan følge med.

'After Work' er klar i sin kritik af arbejdsnarkomani eller kritik af slavelignende arbejde i en virksomhed som Amazon, men den er stærkest i sine mere åbne tanker om det, der angår filmens titel: Hvad skal der ske efter arbejde? Forstået på flere måder: Hvem er vi, hvis vi ikke knyttede vores identitet til arbejde? Ville vi blive hedonister, uduelige overlevende i længden, eller ville det sætte os fri? Er det et fundamentalt behov for at føle engagement i arbejde, behov for ejerskab over egen indtægt, en forbindelse mellem bidrag og belønning?

Sådan tænker man hele tiden videre, mens Gandini fører os fra den ene arbejdskultur til den anden: fra de hårdtarbejdende i Sydkorea, til fritidsnydende italienere, til kz-lejrens medarbejdere under lederen Hitler.

Business Doc Europe, 19.03.

<https://businessdoceurope.com/cphdox-interview-after-work-by-erik-gandini/>

CPH:DOX interview: After Work by Erik Gandini

By Wendy Mitchell - 19 March 2023

After Work by Erik Gandini

Erik Gandini's four years working on *After Work* had him pondering on how everyone's work lives are changing in contemporary society.

"It was 350 years ago and the work ethic had a purpose – it was time to build factories in the Industrial Revolution. It was the perfect idea for the time, also with the religious belief that we could earn a place in Paradise through the sweat on our foreheads," he says. Gandini was fascinated about the "rules, fears and values that make us work as hard or sometimes harder regardless of how effective technology becomes today."

After Work looks at many facets of work – an Amazon delivery driver in the US who finds a purpose in her job; state employees in Kuwait who sit in offices all day with lucrative jobs but bored as there are no tasks to do; or South Korean office workers who regularly clock in 14 hour days to the detriment of their family life. There is one rich couple in Italy comprised of a husband who loves working long hours and a wife who has no desire to work at all, so fills her days in other ways. He also meets Southern Europe's growing population of Neets – young people not in employment, education or training. The film examines proposals such as universal basic income, while presenting different viewpoints and not trying to push the filmmaker's personal agenda about one right way forward.

“My biggest insights were from the most dysfunctional examples. In Korea, the workers who have the lack of ability to even fantasize what they could be doing instead of being in the office. The government tries to give them ideas. They could go home and paint or spend time with their family.”

This resonated with him also through his work as a documentary professor at the Stockholm University of the Arts. “It’s a very free art school, where we tell young people, ‘you’re an artist now, here’s the money, go make something.’ And that freedom freaks people out...because as Noam Chomsky says in the film, the highest goal in life is having a job – and we prepare young people for that goal.”

“I like to do films which are more idea-driven than character-driven,” adds Gandini, whose past feature docs include *Surplus – Terrorized into Being Consumers*, *The Swedish Theory of Love* and *Videocracy*. “I love characters and I like to work with people, and I’m interested by them, but I like making films about ideas.”

He also wanted to not only explain the current situation, but adds how “the whole challenge for me was also to...make the film not necessarily about how things are, but about how things could be...I really liked the challenge to make a film that could make you reflect about things that might come soon.”

But with half the workforce potentially replaced by automation and artificial intelligence, what will the future hold?

Humanity might need more “tolerance in society to let people decide for themselves what they want to do with their time. Some might create an important vaccine, some might go surfing. And this

“Now we are really in the transition phase because some workers are about to become obsolete or at least incompatible...what if you don’t have a job and you don’t know your role in society? This could be collective frustration. And this type of frustration is part of what brought Trump into power, because of unemployment.”

After Work looks stunningly cinematic thanks in part to Gandini’s collaboration with cinematographer Fredrik Wenzel, who has also shot Ruben Ostlund’s Palme d’Or winning features *The Square* and *Triangle of Sadness*. “Fredrik was very interested in this topic. Besides the thematic interest, he’s an amazing cinematographer. It’s a luxury to be able to work with his skills and also Sofia Liander, the focus puller he works with closely. In documentary, things happen that are unpredicted, and we’re using this big film camera, but everything is super sharp. It’s very unusual for a documentary.”

Gandini is part of the Sweden-based production company Fasad (the company’s Jesper Kurlandsky produced *After Work*), and the writer/director/producer has nothing but praise for the appetite and support for documentaries in Scandinavia.

“We have strong support from the Swedish Film Institute, from Swedish television, from the Nordisk Film & TV Fond. There’s such a good system of Scandinavian co-production, this film was co-produced with Norway and Italy. This is a well-funded project for a documentary. I’ve been working within documentary for 30 years now and I wouldn’t have continued if I didn’t live in Sweden,” he says.

As for the work culture in Sweden, he thinks there is a good balance. “Sweden is a very effective society, people work hard but there is a better work-life balance than in many countries. We have long vacations – it’s unthinkable that you would send an email to someone in July,” he adds with a laugh.

The film world premiered March 19 at CPH:DOX Dox:Award competition, and is also referenced in the festival’s related discussion ‘Is the Work Worth it All?’ on March 24.

Nordisk Film & TV Fond (Interview), 19.03. <https://nordiskfilmogtvfond.com/news/stories/cphdox-competitor-erik-gandini-after-work-is-an-idea-driven-film>

19 MARCH 2023

WRITTEN BY: ANNIKA PHAM

CPH:DOX competitor Erik Gandini: “After Work is an idea-driven film”

ERIK GANDINI / PHOTO: JENS LASTHEIN

The Swedish documentary produced by Fasad world premiered March 19 at CPH:DOX’s main Dox:Award programme. We spoke to the director.

Erik Gandini is both working as filmmaker/producer at Fasad and professor of documentary film at Stockholm University of the Arts.

After his multi-awarded films *Videocracy*, *The Swedish Theory of Love*, *Surplus* and *Gitmo*, he is turning to the nature of work in the 21st century in the wake of the rise of AI and automation.

Shot between the USA, Kuwait, South Korea and Italy, the film looks at how artificial intelligence and automation will force us to rethink our relationship to work and work ethics.

While the topic has often been dominated by technology experts and economists and described as a sci-fi dystopia, Gandini offers a different existential narrative. Through his “idea-driven film”, as he describes it, and with the backing of illustrious academics and commentators - including linguistic Noam Chomsky, philosopher Elisabeth Anderson, to author Maqss Al Kout-he explores what things could be like in the future in a work-free society.

The film was produced by Jesper Kurlandsky of Fasad, Sweden, in co-produced with Propaganda Italia, Indie Film, Norway, Rai Cinema, SVT, Film I, co-financing from VPRO and Geo Television Germany.

We spoke to Erik Gandini.

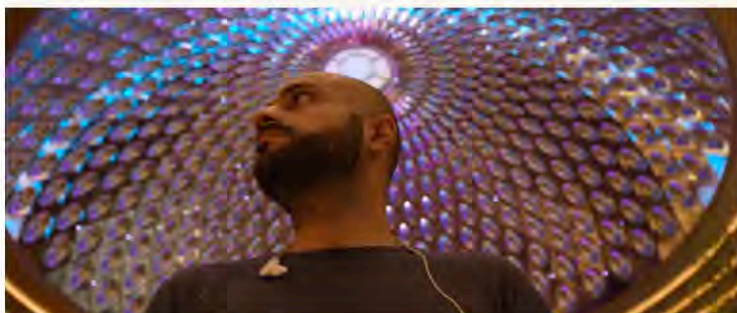
Your trademark is to use a sociological approach to your documentary works and here you look at the rise of AI and automation and its possible impact on the nature of work. What brought you to this study?

Erik Gandini: On a personal level, my father worked 64 years for a concrete company in Italy and was perfectly happy about it. I started to reflect on my own existence. Will I ever feel, that I have worked too much in my life?

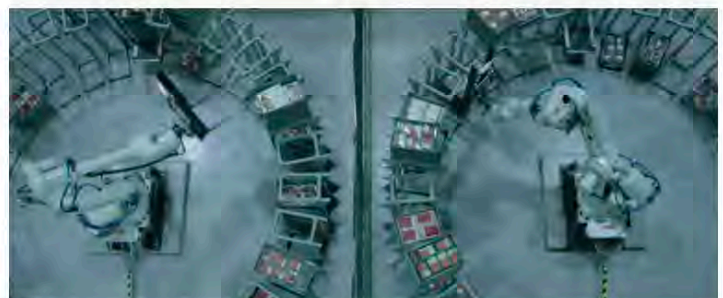
Then this idea of reflecting on the future of work and what we will do when we do not have to work, came from an encounter I had with the work critique/sociologist Roland Paulsen. He discusses the notions of fear and values that make us work sometimes more than needed.

I decided to take as a starting point the subject of Artificial Intelligence and automation.

Usually these are discussed from a technological standpoint, but I was going to research it from an existential perspective. What if we do have 850 million people who will be out of work in the next decade due to automation? How would they feel? What would be their purpose in life? Somehow, there is a clash between the idea of work that had a meaning 350 years ago, and was born with the industrial revolution and this near future of technological unemployment. We must come up with new ideas to rethink our work - centred society and our relationship with work.

AFTER WORK / PHOTO: FASAD FREDRIK WENZEL 5

AFTER WORK / PHOTO: FASAD FREDRIK WENZEL 22

What made you focus on South Korea, Italy, the US and Kuwait?

EG: I have this love for documentary where you can go out with an open-ended question.

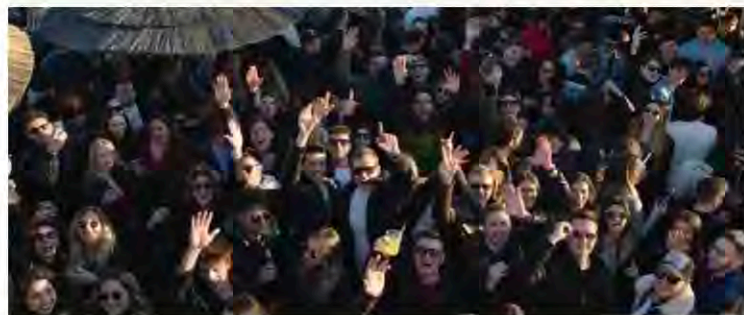
I took as case studies the US and South Korea as countries anchored in the present, that struggle with the lack of imagination of what could be life without work.

The US are a very wealthy nation, but people take only two week-vacations. I've always wondered...how come? Americans are in a way conditioned to feel guilty about not working, but they don't really try to address this issue. South Korea in contrast does try to address this problem. In the film I interview the Minister of Labour who describes the government's attempt to change the culture of working overtime. One example is of a man who overworks and neglects his family. There is a real clash of generations there, with fathers who simply miss out on sharing their family's lives.

Then in the film, there is a turning point, with [linguistic] Noam Chomsky and Elon Musk who claim that soon there will be a new reality with AI. Indeed the past three months, there has been debates about Chat GPT [OpenAI's chat box], it's pro's and con's for human beings.

Through my filmic narrative, I then turn to the future and look at **Kuwait**, where the local population doesn't need to work thanks to its rich oil-based economy and a huge foreign workforce, often working under slave conditions. The society there seems to run on a sort of Universal Basic Income (UBI), but they pay people to pretend to work. This example gives an idea how the ideology of work has reached an extreme, where people are being paid basically just to sit behind a desk, and work for the sake of working.

Then I focus on **Italy**, where I explore a different perspective of work, through the prism of rich people who choose to work, but don't actually have to work. I also look at a rather unknown phenomenon, which is problematic for Italian authorities. It's the category of youngsters between 20-34 who in the statistics are work-free or Not in Employment, Education or Training (NEET). That's a real issue in Italy.

The film also looks at another aspect of work, which is people who are disconnected to what they're doing. Your interviewee-Gallup managing partner Oa Sinyan who researches "The state of the global world force", says for instance that only 15% of people are engaged with their work. This is quite a sad finding...

EG: Yes it's almost scary. What a missed opportunity if you have 850 million employees in the world who go to work without drive or purpose. What a waste! But it's a reality and that can't be sustainable. I hope the film will inspire people to question what we do at our workplace.

You haven't discussed this in your film, but do you feel the pandemic has transformed the ideology of work?

EG: Before Covid, when people talked about the social welfare concept of Universal Basic Income, it felt absurd. But after the pandemic, this concept was more acceptable and even the Pope spoke positively about subsidies for work. Some countries basically paid people for no real effort in return during Covid.

What is your own vision of the Universal Basic Income as a political tool to compensate from the eventual loss of jobs due to AI and automation, and after work solutions in general?

EG: Well UBI is a redistribution of wealth and for some capitalists like Elon Musk or Jeff Bezos, at a time of AI and automation, it would be a way to keep people happy and avoid social unrest. So it's not only the political left that is in favour of this. Sometimes the left is even against it. For instance the Social Democrats in Sweden find it difficult to give trust to people.

This is where Chomsky is strong. He says that people are born creative, but creativity is being taken away from them and they accept to live as slave workers. The solution is to educate individuals, and help them rethink how to make the best use of their time.

My big take with this film is that art has a role to play and I hope that the film will intrigue, provoke, inspire people and create sparkle.

Could you discuss your visual style and collaboration with famed cinematographer Frederik Wenzel?

EG: First of all, I want to explain that the project actually started as a cross-disciplinary research project. I work in the academic environment, as professor of documentary film at Stockholm University of the Arts, and I can devote some of my time to artistic research. Here, I did an artistic research project with sociologist Roland Paulsen and Jyoti Mistry, film professor at Valand Academy in Göteborg.

I wanted to find an aesthetic where you could work with the chronological dimension of the near future in a genre-documentary - that doesn't naturally allow futuristic exploration. My vision was to use the traditional doc storytelling tradition, interviewing people, certainly not relying on weird sound design.

After Work is what I would call an idea-driven film, not-character-driven. I was looking for a visual style that would combine a realistic technique and floating aesthetic. That was possible thanks to my collaboration with Fredrik Wenzel who used among other things steady cam shots. He also collaborates with focus puller Sofia Liander who makes sure the focus is always in place, and both are in total symbiosis. Both worked on Ruben Östlund's *Triangle of Sadness* and *The Square*. For me, it's been like working with a dream team.

Then of course I collaborated with my regular editor and composer Johan Söderberg [*The Swedish Theory of Love*, *Videocracy*]. The music was also arranged by Christoffer Berg [*Border*] who recorded the music at the Ennio Morricone Studio in Rome.

How special is CPH:DOX to you?

EG: I love it! It's been for a long time my favourite festival. They have an open-mind regarding the art of documentary filmmaking and have expanded its scope, in terms of what it is and what it could be. I have produced Marcus Lindeen's *The Raft* which won at DOX:Award 2018, so it's a very special place to me.

TO SEE THE TRAILER [CLICK HERE](#).

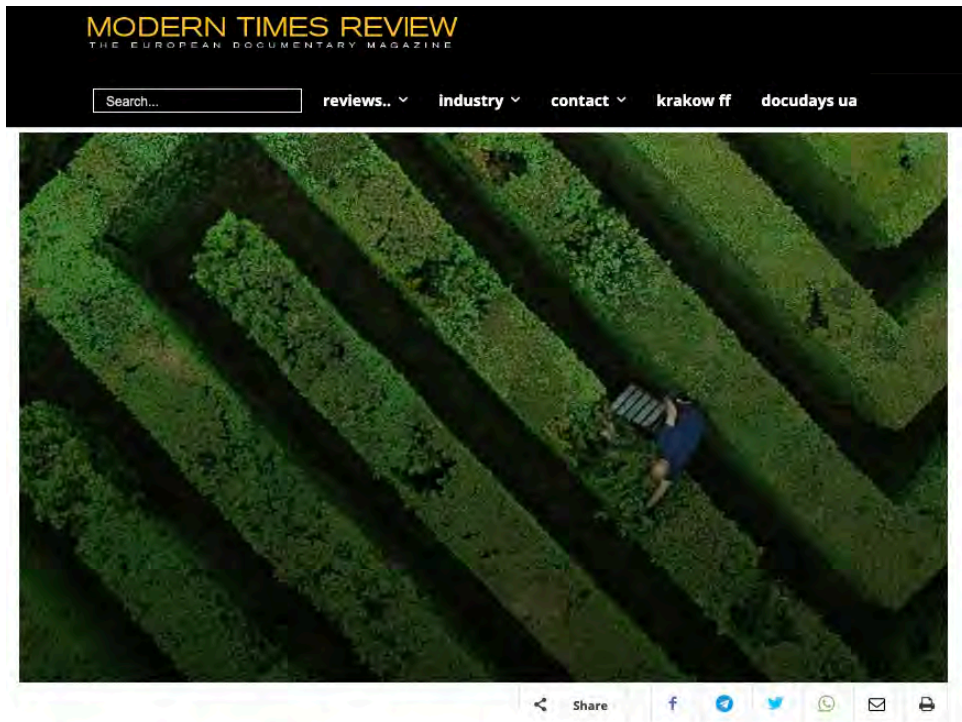
in f t @

Modern Times Review, 21.03.

<https://www.moderntimes.review/after-work/>

“elegantly made film”

“Erik Gandini’s intelligent but disturbing look at how the world of work may look in the future, *After Work*, adds a new layer of fear for the future that is the salient feature of life today. As if climate change, income inequality and the threat of nuclear catastrophe associated with the war in Ukraine were not enough, we must now worry about what we shall do with our time in a world without work.”

Life after work

Review written by **Nick Holdsworth** MARCH 21, 2023

LABOUR / Why being irrelevant could be worse than being exploited in the new world of automation and Artificial Intelligence.

After Work

Director: **Erik Gandini**
Producer: **Jesper Kurlandsky**
Distributor:
Country: **Sweden, Italy, Norway**

Automation has always evoked fear in people and society. In the 18th and 19th centuries, the Luddites smashed machinery they believed was responsible for taking away their jobs. Craftsmen and artisans who produced objects and tools from scratch found their work was now divided into dozens of separate steps – and in a factory, their job would be to attend to only one of those steps. The integration of a craft became the disintegration of life during the Industrial Revolution.

Nearly three hundred years later, the world is in the grip of the post-Industrial revolution; **automation** is set to make millions of jobs and callings redundant in the coming decades. Few are safe: with the rapid development of **AI** – look at the **ChatGPT** that can dash off a university essay with a few prompts – jobs we normally think of as professional, demanding years of study and a human being to perform, such as bookkeepers, accountants, lawyers, and insurance agents, will be performed by computers.

Erik Gandini’s intelligent but disturbing look at how the world of work may look in the future, *After Work*, adds a new layer of fear for the future that is the salient feature of life today. As if **climate change**, income **inequality** and the threat of **nuclear** catastrophe associated with the war in **Ukraine** were not enough, we must now worry about what we shall do with our time in a world without work.

Automation has always evoked fear in people and society.

The first half of this elegantly made film (cinematography is by Fredrik Wenzel – who was DoP on Palme D'or winner *Triangle of Sadness*; the score comes from Söderberg and is arranged by Christoffer Berg from Ali Abbassis' *The Border* and recorded at the Ennio Morricone studio in Rome) looks at where we are now.

We define ourselves by what we do, Gandini contends. The film's opening statement gives you a clue to what he thinks this means for human beings:

They were stable while at war but began to fall once they had won because they did not understand how to be at leisure.

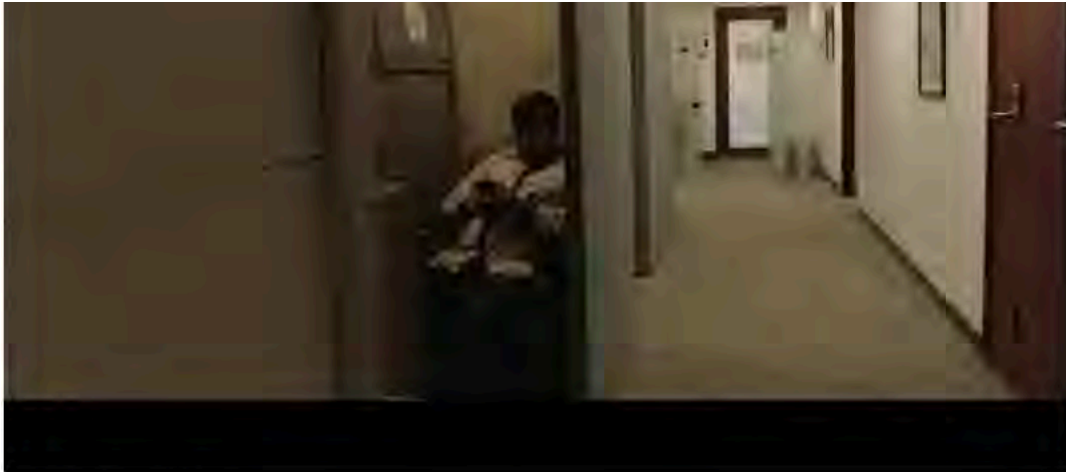
After Work, a film by Erik Gandini

Aristol on the Spartans, 350BC

This is certainly true in two of the countries Gandini looks at: in America, every year, around 578 million hours – that amounts to nearly 66,000 years – of vacation time are not taken by workers. Those are paid days off that workaholic Americans won't take. More than half of Americans give up on vacation days at the end of the year when they will expire unless taken.

A business consultant – introduced to a refrain of «I'm so busy, I've so many irons in so many fires, you just don't know how busy I am» – identifies «work ethic» as the most important quality American employers look for in employees. **Education** is the least important quality. «Send me someone who will turn up on time, work with enthusiasm and pass a drug urine test – anyone – and I shall employ as many as you can send», one employer told the consultant.

Gallup, the international pollsters, reckons that of the 8 billion souls on earth, a billion are fortunate enough to have a regular, paid job. But only 15% of those are engaged – enthusiastic, emotionally connected and positive. The rest are either «not-engaged» – they turn up and do the job but have no connection to it, or «actively disengaged» – frustrated, angry and bent on undermining their «engaged» colleagues.

After Work, a film by Erik Gandini

That is an awful lot of unhappiness

A delivery driver for **Amazon** talks about how much she loves her job but pushed a little, she admits that the constant in-cab surveillance makes her feel demeaned, and the job boils down to little more than actual slavery.

In **South Korea**, a daughter laments that her father works 16-hour days – turning up at the office at 7 am, leaving at 11 pm, and sleeping between 1 am and 6 am. He believes his hard work gained him a loving and successful family; she believes he has gained nothing from being tied too tightly to the rat race. A former Minister of Labour talks about the work culture in her country: South Korea has the world's highest **suicide** rate and some of the highest rates of stomach **cancer**. Now, government campaigns to persuade people to work fewer hours (perhaps 50 hours a week rather than 60) even extend to automated shut-downs of computers at large firms at 6 pm.

So, where do we go from here? That is the focus of the second half of the film – which has been hinted at in the first, where the wealthy son of an aristocratic Italian who never worked a day in his life (devoting himself to passions: horses and beautiful women) described the satisfaction he gets from working as a simple gardener.

Unsurprisingly, perhaps, Gandini offers no clear answer to the question: «If you had money every month without working, what would you do?»

Some in the film ventures answers – we need to re-evaluate how we think about time; we need to think about how we intensify and deepen our humanity. Most asked the question give him a blank stare. Essentially, we need to understand how we can shift from human doers to human beings. Being, rather than doing seems to be the key, but as one Kuwaiti – who spent six years in a well-paid government job doing nothing – notes, some kind of Universal Basic Income risks creating what he observes in **Kuwait**: a generation of «spoilt, ignorant and irresponsible» people who will fall at the first hurdle when any challenge arises.

Gandini's film also clearly understands that even as automation robs societies of jobs, in places like **Italy** or **Kuwait** – where there are large numbers of people classed as NEETs (Not in Employment, Education or Training) and generational wealth will take care of them, many low-grade jobs are performed by immigrants in conditions akin to slavery.

Globally, a host of factors are coalescing to create a cocktail of challenges to humanity. Thirty years ago, spiritual philosopher **Peter Russell** recognised this in his little-known but profoundly important book, *The White Hole in Time*. His contention was that it was spiralling toward a point of transition – where the choice lay between ascending to a life lived in the knowledge of our existence as spiritual beings on an earthly plane or falling to the bottom and starting from scratch – in some kind of post-apocalyptic pre-industrial age, where life would revert to the dog-eat-dog of pre-history.

Gandini's film skates over the surface of this much deeper question.

After Work is a 2023 **CPH:DOX** World Premiere

Ordet (Denmark), 21.03.

<https://ordet.net/after-work-en-dokumentarisk-dekonstruktion-af-arbejdslivets-forskellige-former/>

I *After Work* bliver arbejdet præsenteret som formende og skabende, men også som det fængslende (foto: CPH:DOX)

AFTER WORK: En dokumentarisk dekonstruktion af arbejdslivets forskellige former

ORDET ANMELDER:

After Work

PRODUKTIONSÅR:

2023

INSTRUKTØR:

Erik Gandini

LAND:

UDGIVET

21. MARTS 2023 (ANMELDELSE)

SKRIBENT

JONATHAN LUND ANDERSEN

Tags: 2023, CPH:DOX, Dokumentar, Live, Covid-19, Jonathan Lund Andersen, Udvælg

AF Jonathan Lund Andersen

Erik Gandinis *After Work* har et enormt ambitiøst mål. Ønsket er at forstå, hvordan arbejdet former vores hverdag. Arbejdet giver os en placering, det giver os mulighed for at påvirke verden omkring os, men mange føler slet ikke, at deres job egentlig tilbyder dette. Der er her tale om et kritisk møde med historier, der helt af sig selv åbner vores øjne for, hvordan fortællinger om arbejdslivet bliver taget for givet og hvordan arbejdskultur formes af forskellige nationale, teknologiske og markedslogiske kontekster.

Dokumentarens klare styrke er dens evne til at kaste os ind i forskellige personers livsverdener. Livsverdener som maler et billede af, hvordan arbejdet giver mange en mulig fortælling om, hvordan de er med til at skabe den verden, de er en del af. Samtidig fortæller den os også, at nogle fanges i jobs, hvor de blot er endnu et nummer i et system.

I Sydkorea møder man den ældre generation og den yngre generation, der begge er en del af en kultur, hvor arbejdsdage fra tidlig morgen til sen aften er hverdag. De to generationer har forskellige oplevelser af deres situationer. For den ældre generation er de meget lange arbejdsdage internaliseret som en klar forventning og en helt naturlig del af tilværelsen. Modsat stræber den yngre generation efter et liv, der også kan omfatte familiesamvær og fritid.

Som kontrast præsenteres man for Kuwait som case. Her har alle statsborgere sikret sig et job, men mange har ikke arbejdsopgaver. I Sydkorea bliver liv og arbejde synonymt, hvorimod arbejdet i Kuwait bliver udvandet, og alle dets positive betydninger forsvinder, fordi arbejdet for mange blot er en lønseddel.

Der skiftes imellem interviews, arbejdssituationer og personer på farten til og fra arbejde. Interviewene er fremragende, da man både bliver præsenteret for de individuelle selvforståelser, men også ser karaktererne udsat for spørgsmål, der udfordrer deres måde at forstå dem selv på. Billederne suger os ind i den virkelighed interviewpersonerne befinder sig i. Der er ingen enkelt fortælling, der hvier værket frem, men der hoppes mellem de forskellige historier og løbende bliver filmens fokus mere kritisk.

After Work er nemlig ikke bare en masse livsfortællinger og eksempler på arbejdsliv. Den kritiserer slavelignende forhold hos Amazon Inc., og man møder den amerikanske *workaholic*. Kritikken kan til tider fremstå forvirret; er der tale om en kritik eller er Gandinis dokumentar op til fortolkning? For midt i de fortrinligt præsenterede livsfortællinger skal man også forholde os til alt det politiske; automatisering, borgerløn og kontrolteknologi.

Derudover virker det akavet, når der hoppes fra en filosof, der beskriver Max Webers teori om den protestantiske etik og kapitalismens ånd til Sydkoreas kontorlandskaber. Der mangler et tværkulturelt sprog for, hvordan kultur former arbejdslivet. Der er en klar forståelse af, at der er forskellige liv og forventninger, men der mangler et blik for, hvad der skaber disse.

After Work giver os et unikt billede af arbejdsliv og arbejdsnormer på tværs af kulturer, men når filmen prøver at kritisere, bliver det hele en anelse kaotisk. Hvordan er historierne sammenlignelige? Er vores udfordringer ens? De historier, der bliver fanget, er fantastiske, men hvordan de er blevet stykket sammen til et samlet billede på tværs af nationer, virker til tider skævt. Jeg vil mene, at man kunne have haft en større sensitivitet overfor, hvordan forskellige kulturer udgør forskellige cases.

← Forrige

APOLONIA, APOLONIA:

Krusende kunstnerportræt om kvinders kamp i kunstverdenen.

Næste →

SOVIET BUS STOPS: Berigende fundering over kunst, kapitalisme og offentlighed.

Variety, 22.03.

<https://variety.com/2023/film/global/erik-gandini-after-work-1235561211/amp/>

"In this stunningly cinematic doc, lensed by Ruben Östlund's long-time DOP Fredrik Wenzel and shot in the U.S., Italy, South Korea and Kuwait, Gandini explores the notion of work in the 21st century, as automation and technology free up time, and asks what the future could be like in a work-free society."

HOME > FILM > GLOBAL

March 22, 2023 7:13am PT

Erik Gandini's 'After Work,' Doc Exploring Our Relationship With Work, Boarded by CAT&Docs (EXCLUSIVE)

By Lise Pedersen

Courtesy of [CPH:DOX](#)

Paris-based CAT&Docs has come onboard as sales agent for Italian-Swedish director [Erik Gandini](#)'s "After Work," which had its world premiere in the main competition at CPH:DOX, the Copenhagen Intl. Documentary Film Festival. *Variety* speaks to the director at the festival.

In this stunningly cinematic doc, lensed by Ruben Östlund's long-time DOP Fredrik Wenzel and shot in the U.S., Italy, South Korea and Kuwait, Gandini explores the notion of work in the 21st century, as automation and technology free up time, and asks what the future could be like in a work-free society.

One of the inspirations for the film, Gandini says, was Swedish sociologist Roland Paulsen's writings on the ideology of work, which is rooted in the notion of a work ethic developed some 350 years ago.

"It was very relevant at the beginning of the industrial revolution because we needed to build so much. Everybody needed to work, it became the perfect idea for the time, and it also became a religious idea. But this is not compatible with the present, and definitely not with the future if technology is about to help us save so much time."

According to a Gallup survey mentioned in the film, 85% of people worldwide are not engaged in their work – Gallup defines employee engagement as the involvement and enthusiasm of employees in their work and workplace. And yet, workers in the U.S. give up more than 500 million hours of holiday each year.

"It's a system of values that makes us work regardless of how efficient technology becomes. Essentially, [it's] this strong idea that we should work for the sake of working."

South Korea has a similar work culture, he says, "but at least they try to do something about it," he adds, referring to a clip from a government film featured in "After Work" that encourages people to spend time with their families rather than work long hours.

"That particular clip was somehow the essence of the whole project: when people lack imagination of what life could be, when you need to help them with imagery – this is how I see my film, too: we need some sort of stimulus or help because we can't even think a different type of relationship to work."

"Rich people are usually ridiculed in documentaries. But, somehow, they become interesting as a reference of how you can really train yourself to [make decisions about how you spend] your time, and not let anybody else do it."

Gandini, who works as a professor of documentary film at Stockholm University of the Arts, says deciding over your own time is an existential challenge for most people.

"I teach film, and when you give the students total freedom, you're like: 'You're an artist, do whatever you want,' sometimes people freak out, it's not easy."

While he doesn't profess to come up with any given answers in his film, Gandini said the reaction of the Copenhagen crowd at the film's premiere, where the question "What would you do if you didn't have to work?" was on everyone's lips, proves that "After Work" addresses existential questions of a very timely nature.

"After Work" is produced by Stockholm-based Fasad and co-produced by Propaganda Italia, in collaboration with Rai Cinema, SVT, Film I Väst, Indie Film Norway, with co-financing from VPRO and Geo Television.

CPH:DOX runs from March 15 through March 26.

Seeking answers to this future without work, Gandini heads to Kuwait, where everyone has the constitutional right to a job, but where there isn't enough work for everyone.

"So, you have 20 people doing the job of one person: you get money from the state and in return you're asked to act, to pretend to work..."

"I went there really hoping that maybe we could find something hopeful about a work-free [society]," says Gandini.

Asked whether his hopes were met, he answers truthfully: "They have all this money and, still, they sit behind their desks as if they cannot imagine anything different. It's very emotionally, existentially, depressing: the idea that you are doing something that is completely useless and it's so normalized."

Turning the lens on Italy, Gandini says he found some elements of an answer in the NEET (Not in Employment, Education or Training) population, which is the highest in Europe. "In Italy – and this is my own experience – people don't look at work in the same way: there's an appreciation of life, a hedonism.

"It's easy to see the NEET phenomenon as lazy spoiled brats, with this "It was better before" nostalgia. What I love to do in a film is to really explore forbidden ideas: maybe this idea, which is so easy to trash or criticize, could hold something that is fruitful when you think about an alternative to the work ethic which you see in South Korea or in the U.S."

Taking it further, Gandini interviews a rich Italian heiress who leads a fulfilling work-free life.

Cineuropa, 22.03.

<https://cineuropa.org/en/newsdetail/440291/>

„breezy and attractive“

CPH:DOX 2023

Review: *After Work*

by VLADAN PETKOVIC

🕒 22/03/2023 - Erik Gandini's new documentary is breezy and attractive, but feels like a late arrival that is distanced in addressing its timely topic

lier

In the present era when the nature of labour is constantly in flux and workers' rights are getting trampled on through new modalities of employment, such as the gig economy, the new documentary by Italian-Swedish filmmaker **Erik Gandini**, *After Work* [+], which has just world-premiered at CPH:DOX, plays out like an afterthought of a semi-curious, but not exactly invested, observer.

As proven by his earlier works, such as *Surplus – Terrorized into Being Consumers* or his biggest hit, *Videocracy* [+], Gandini certainly knows how to make an attractive, engaging documentary on big, timely topics. Now, teaming up with **Ruben Östlund**'s regular cinematographer, **Fredrik Wenzel**, and with a score by **Johan Söderberg** and **Christoffer Berg**, he has come up with another gorgeous-looking and -sounding film, but this time around, he is a little bit late with it.

(The article continues below - Commercial information)

The doc explores its topic in such contrasting places as Italy, Kuwait, the USA and South Korea, through interviews with experts, officials and everyday people, and with select quotes from existing – and well-known – recordings of **Noam Chomsky**, **Yiannis Varoufakis**, **Yuval Noah Harari** and **Elon Musk**. It opens in South Korea, where the government has decided to introduce “PC off” time, shutting down all office computers at 6 pm in an attempt to change the over-worked people's habits.

An energetic American ethic development expert tells Gandini about the US culture of always being (or looking) busy, which has led to people not even using up their meagre allowance of vacation weeks, and a Gallup representative describes three types of workers: engaged, not engaged and actively disengaged ones – the latter, according to him, being the ones making everybody else miserable. A philosopher traces back the modern work ethic to Calvinism and believers' fear of damnation, while an Italian sociologist describes NEETs, young people who are “not in education, employment or training”, a phenomenon especially present in Southern Europe.

In oil-rich Kuwait, there are sometimes 20 people in one position, leaving them without any actual work to do while simultaneously being paid handsomely. This is where the dichotomy of leisure versus work is introduced, as well as the meaning of purpose – a US woman finds her Amazon delivery job fulfilling, even if she has heard of disenfranchised colleagues who have to urinate in bottles due to the constant surveillance. In Italy, we meet a gardener who doesn't care about having fun, but also a couple where the wife is a rich heiress, and the husband is a firm believer in the value of work and is opposed to the idea of universal basic income.

This notion is combined with the introduction of the double-edged sword of automation, and in his trademark, humorous style with abrupt cutting and ear-grabbing sound design, Gandini deftly interweaves all of these elements for an engaging watch – unless you have been following this topic with some interest in the last five years, meaning that little will come across as new. This is why the film feels quite distanced from its theme, as if there was no awareness among the production team that the issue of labour in times of unbridled capitalism has practically spawned a whole sub-genre of documentaries, some of which, like *The Gig Is Up* [++] or even smaller ones like last year's *Happy Worker*, explored it with a great deal more investment and in-depth research, often resulting in eye-opening revelations for the audience.

After Work is a co-production by Sweden's [Fasad AB](#) and Italy's [Propaganda Italia](#), in collaboration with [RAI Cinema](#), [Swedish Television](#), Norway's [Indie Film](#), the Netherlands' [VPRO](#) and Germany's [Geo Television](#).

Screendaily, 27.03.

<https://www.screendaily.com/news/international-attendees-rave-about-cphdox-2023-praising-high-quality-of-competition-titles-works-in-progress/5180572.article>

International attendees rave about CPH:DOX 2023, praising high quality of competition titles, works in progress

BY BEN DALTON | 27 MARCH 2023

SOURCE: EMIL AGERSKOV
CPH:DOX 2023 AWARDS CEREMONY

A high-quality Dox:Award competition is augmenting CPH:DOX's position as the go-to documentary event of the season according to industry attendees, as its 2023 edition came to a close this weekend.

"With some festivals becoming more cutting-edge politically and artistically, we do need a place we can distribute titles, where there

is a demand for the best programmes for existing and new audiences," said Esther van Messel, founder and CEO at Swiss production, sales and distribution company First Hand Films, who said the event is "gearing up to be the place for non-fiction fans in the spring."

For the first time, the festival presented a complete lineup of world premieres in its main Dox:Award competition.

Artur Liebhart, director of Poland's Millenium Docs Against Gravity Film Festival which also distributes non-fiction titles in the country as Against Gravity, noted "intriguing, eye-opening films both in themes and styles of aesthetic and filmmaking, confirming that the documentary genre is able to be in dialogue about the present and future."

Highlights for Liebhart in the main competition were Eric Gandini's working world study *After Work*; Christoffer Guldbrandsen's long-awaited Roger Stone film *A Storm Foretold*; and Jialing Zhang's *Total Trust*, about China's surveillance state.

It was the "right decision" to only have world premieres in the competition, according to Kim Foss, CEO of Danish distributor Camera Film (prior to the event the festival told *Screen* that the full world premiere selection was a coincidence). A regular at the event, Foss said the competition programme was "particularly good this year."

"As a buyer it's an extra gift to enjoy screenings in the company of local, paying audiences," said Foss, who chose *After Work* and Nicolas Peduzzi's *On The Edge* – recipient of a special mention – as his top titles. "I was also happy to learn the local films in competition weren't there because of the usual home ground advantage," he added, predicting wide international sales for Danish productions *A Storm Foretold* and Emil Langballe and Lukasz Konopa's *Theatre Of Violence*.

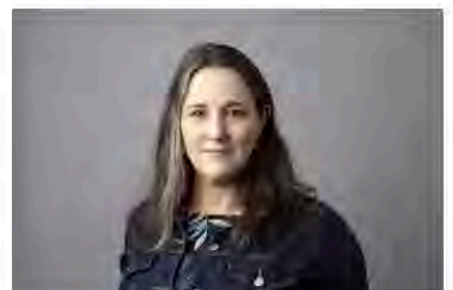
Camera Film is the Danish distributor for Lea Glob's *Apolonia*, *Apolonia*, which had its world premiere at IDFA in November and played in the Highlights strand at CPH:DOX. Foss released the film in Denmark during CPH:DOX, "to profit from early, successful festival screenings and, as it turned out, incredible word of mouth. Numbers for this first weekend are good, and presales for the next coming week proves that audiences might suffer from some degree of festival fatigue, but if you can provide the right films, they will turn up again."

Forum flourish

CPH:Forum, the festival's financing and co-production event, presented 44 projects, up from 36 last year. The selection "dazzled us with political and innovative storytelling while always being aware that it is cinema that brought us together in the first place", said Aleksandar Govedarica, co-founder of Toronto-based Syndicado Film Sales, who selected Suki Chan's UK project *Conscious*, about the human mind, as his personal highlight.

Six of the Forum projects, including Eurimages development award winner *Red Zone*, have come through the Production Assistance Program of non-profit US arts organisation Women Make Movies (WMM). Debra Zimmerman, WMM executive director, noted an "extremely high" quality level, and was "impressed that almost half of the projects were by women directors or co-directors," while noting that "the projects were very North American/Northern European."

"The marketplace remains a challenge what with public broadcasting struggling for appropriate funds and slots for documentaries and streamers having a limited appetite for anything less than 'iconic'," said van Messel. "Independent films don't finance themselves with impact-budgets alone. That said, CPH:DOX was lively, vibrant and sharp and definitely marking its place – I hope it's going to grow further as I find it highly exciting."

SOURCE: SUBJECT'S OWN
ESTHER VAN MESSEL

The festival is also establishing itself as a key point for new business, with the launch of two companies at this year's event. UK-based production and distribution house Fremantle unveiled Undeniable, a new label for feature and series documentaries. "We don't want to play favourites with festivals as they are all important to us, but the timing worked for us and CPH is a festival and pitching forum I have a strong ongoing relationship," said Fremantle's global head of documentaries Mandy Chang, who will head up the Undeniable.

"The festival and the forum have grown in international status year-on-year, with many industry people, filmmakers, commissioners, festival directors and programmers and other industry heavyweights coming into Copenhagen from around the world," Chang continued. "It felt like a good place to announce from."

Fremantle's cult film documentary *Kim's Video* played in Highlights after its Sundance world premiere, while the company is also on board UK-Denmark Forum title *Two Strangers Trying Not To Kill Each Other* from director Jacob Perlmutter, producer Manon Ouimet and *Flee* producer Signe Byrge Sorensen.

Copenhagen was also the launchpad last week for Indie Film Bergen, a Norwegian company that unites producer Thorvald Nilsen with Oslo-based non-fiction stalwarts Indie Film. Oscar-winning *Free Solo* filmmakers Elizabeth Chai Vasarhelyi and Jimmy Chin also used the festival to announce their next film *Endurance* about Ernest Shackleton's long-lost ship, co-directed with Natalie Hewit.

This year's festival wasn't just about building the screen product, but the screen itself, with the Danish Film Institute (DFI) giving tours of the rooftop renovation of its central Copenhagen Cinemateket venue. The 1,700m² rooftop space will include a 128-seat outdoor cinema with covering for wet weather; film exhibitions; and a cafe and playground. Work began in autumn 2020, and will complete this summer with the venue expected to be in use at next year's CPH:DOX. "By creating this rooftop terrace we want to make film history more accessible and engaging for a broader audience - both residents of Copenhagen and visitors to the city," said DFI CEO Claus Ladegaard. "By providing a range of film-related activities in one space, we hope to offer a unique and engaging experience that celebrates the rich and diverse heritage of cinema while inspiring new generations of film enthusiasts."

Ukraine endures

CPH:DOX remains a space for representing the political issues of the day. The shorter turnaround on non-fiction films has allowed the documentary community to react quickly to the war in Ukraine - the subject of Forum winner *Red Zone*. Dox:Award winner *Motherland*, a Ukraine co-production through its Belarusian-Ukrainian producer Alexander Mihalkovich who directs alongside Hanna Badziaka, takes aim at the military regime of Russian ally Belarus. Several awardees at [Friday's ceremony](#) spoke in support of Ukraine, none more succinctly than Agniia Galdanova, Russian director of Next:Wave section winner *Queendom*, who simply said "Fuck Putin!"

In centring women's voices, CPH:DOX is succeeding as a festival where many others are failing. Five of the six competition sections were won by films directed or co-directed by women. This was also true for the industry strand: 19 of the 26 speakers on the Future At Our Fingertips CPH:Conference programme were women, with an equal male-female split across the Dialogues On Craft and Artists & Auteurs programmes.

"Women generally excel in a community-driven thinking, in an overwhelming majority insist on the ethics of the work they lead, and prioritise environmental and community protection," said Tereza Simikova, head of industry at CPH:DOX, who organised the conference programme. "Nothing in the 'permiacrisis' we are going through as a filmmaking community and the society at large suggests we need less female leaders."

In her session in the Artists & Auteurs group, Vasarhelyi spelled it out. "Whenever I give talks, I say ladies, please self-advocate," said the director. "Because people won't necessarily notice."

- **CEO of Italian producer Lux Vide talks Fremantle deal, upcoming slate and country's production boom**

CPH:DOX Denmark Festivals

Cineuropa (Interview), 04.04.

<https://cineuropa.org/en/interview/440570/>

CPH:DOX 2023

Erik Gandini • Director of *After Work*

“The challenge was how to capture the future through the present”

by [MARTIN KUDLÁČ](#)

04/04/2023 - The Italian-Swedish director discusses remodelling documentary conventions, imagining the future through the present and envisaging a world without work

(© Jens Lasthein)

Erik Gandini is an Italian-Swedish film director, writer and producer known for his award-winning documentaries, such as *Surplus - Terrorized into Being Consumers* and *Videocracy* [+]. He also produced *The Raft* [+] by **Marcus Lindeen**. Gandini's latest feature-length doc, *After Work* [+], which recently screened at **CPH:DOX**, explores mankind's relationship with work and attempts to imagine how people could adapt to an automated world. Cineuropa sat down with the director to talk about remodelling documentary conventions, imagining the future through the present and envisaging a world without work.

Cineuropa: While watching *After Work*, the first idea that springs to mind is the theorem from your previous film *The Swedish Love Story* – that a person can freely choose the life they want to live. Is *After Work* a sort of sequel to the hypothesis presented there?

Erik Gandini: Definitely; I'm happy that you saw the connection. There was a sort of frustration in me with *The Swedish Love Story*, especially with the Swedish audience, who sometimes didn't recognise the world or the dimension I showed as true. The argument was that they didn't recognise the present. Well, my whole mindset when I was making *The Swedish Love Story* was more of a "what if" attitude, in the sense of me trying to capture not necessarily "how things are now", but rather how they "could be".

When it comes to documentaries, there is still a great deal of misunderstanding. People think it is journalism or that documentary should be very factual. I have always claimed that I want to make sense of the present and show reality as it feels, not as it is. But now, I was taking it a step further, trying to make sense not only of the present, but also of the near future. How things could be – which implies embracing the hypothesis. And *After Work* is exactly that: it's a hypothesis. And in documentary filmmaking, there is still a sort of resistance to accepting that you could follow a hypothesis. *After Work* is even more of that because it's really dealing with a situation that hasn't happened yet. So, the challenge was how to capture the future through the present.

Those who want to imagine a future are usually futurists. Why did you want to use the present to imagine the future?

I am a documentary filmmaker, and I really like to work with the present. I cannot see myself working in any other way. But I like to capture things that are unpredictable. You go to a place you don't know very well, and see what people are going to say or do. In the first act of *After Work*, we are in two countries, the USA and South Korea, which immerses us in the dysfunctional sides of the present.

In the second part, we move forward to Kuwait and Italy, where we explore how things could be if we were really to become work-free and suddenly have a lot of extra time. Cinematically, it's more interesting for me to work with more dysfunctional places. Kuwait is interesting because it is really a society based on basic income, yet it's basic income with a twist: people get money for pretending to work, for putting on an act.

Why did you keep the talking-heads convention?

I don't like talking heads either, and in *After Work*, they are reduced to a fraction of the film. But I like to interview people. And with the DoP, **Fredrik Wenzel**, who's a fantastic cinematographer, we at least tried to make them look as good as possible. We also use the **Errol Morris** technique, the Interrotron. It used to be a huge, expensive tool, and now it's just a box that you can put in front of the camera.

What is your relationship with documentary conventions?

I know that the most successful documentaries are portraits – character-driven stories. I made the decision many years ago, even though I know that it's an idea that's perhaps doomed to fail, to make idea-driven documentaries. Characters are carriers of ideas, small puzzles in a larger picture. But I don't want to get too close to them. I don't want to build on this intimacy, which has become very well known through the proliferation of reality TV and has been turned into a business model.

There was an obsession with intimacy in documentaries in Sweden. When I went to film school, it was like: "You should get very close to the protagonist; you should be able to smell the character." So, in my own trajectory, I moved away from these conventions as soon as they became a business model at commercial television stations. This is connected to cinematography, too. I love characters, and I really like to work with them. But I also like to think that they don't need to have their intimacy invaded just to help me with my exploration.

***After Work* is part of a larger project, *The Future Through the Present*. What is it about?**

It's my artistic research project about documentary film and time. Until now, documentary has been confined to the present or the past. The documentary is restricted to these chronological dimensions, but there is the chronological dimension of the future that has so far been entirely monopolised by science fiction. Why can't documentaries deal with the future, too? The documentary filmmaker is not solely an observer who captures the present. We can empower ourselves as artists and even speculate about how things could be, but there are no aesthetics for that.

ABOUT ARTISTIC RESEARCH

Screen Anarchy, 12.04.

<https://screenanarchy.com/2023/04/cphdox-2023-review-after-work-in-pursuit-of-a-work-free-existence.html>

April 12, 2:02 pm

CPH:DOX 2023 Review: AFTER WORK, In Pursuit of a Work-Free Existence

Erik Gandini's documentary travels the world, examining mankind's current approach to work and how we can prepare for the future.

 Martin Kudlac
CONTRIBUTOR: SLOVAKIA (@MARTYKUDLAC)

[Tweet](#) [Post](#) [Submit](#)

BE ANARCHIST!

[Twitter](#) [Facebook](#) [RSS](#)

RECENT POSTS

Friday, 10:12 am by Kurt Halfyard
Friday One Sheet: ASTEROID CITY

Friday, 8:02 am by Mel Valentin
THE BOOGEYMAN Review: Come for the Jump Scares, Stay for the Grief Drama

Thursday, 12:02 pm by Peter Martin
Now Streaming: THE ARCHITECT (ARKITEKTEN), We All Need Someplace to Live

Thursday, 7:07 am by Mel Valentin

In his latest film **After Work**, Italian-Swedish director Erik Gandini takes audiences on a worldwide exploration of a future where automation and artificial intelligence profoundly transform the way we live and work. Focusing on humanity's relationship with jobs, which have become significant determinants of one's identity and purpose, Gandini delves into the potential consequences of a work-free society.

Gandini, known for his previous works **The Swedish Theory of Love**, **Videocracy**, and **Surplus**, employs the 'what-if' method to project the future through the lens of the present. This approach leads him to examine different attitudes towards work across four countries, each offering unique insights into the evolving nature of work.

Eschewing a technological perspective, **After Work** centers on the human experience, showcasing "archetypes" from South Korea, the USA, Kuwait, and Italy. The film contrasts the workaholic cultures of South Korea and the USA with Kuwait's peculiar practice of paying people to pretend to work. Meanwhile, Italy serves as a glimpse into a work-less world, with its wealthy and unemployed population (classified as NEETs – Not in Education, Employment, or Training) leading the way.

Describing his film as idea-driven, Gandini seeks to challenge the entrenched ideology of work and envision a different future that aligns with technological advancements. Although he relies on existing concepts and avoids speculative storytelling, **After Work** aims to present a psychological profile rather than a prophecy.

The film acknowledges the potential existential crisis and identity struggles that may arise as AI reshapes our lives. Instead of focusing on universal basic income experiments, Gandini turns to Italy's rich and purpose-driven citizens for inspiration. His goal is not to provide a definitive solution but to contribute to a broader discussion about the impending transition to a new world order.

Aesthetically, **After Work** is designed for the big screen, combining expansive steady cam shots with talking head interviews. Gandini employs the Errol Morris eye-direct technique, featuring audio commentary by Noam Chomsky and clips from speakers like Yuval Noah Harari. Teaming up with **Triangle of Sadness** cinematographer Fredrik Wenzel, Gandini utilizes the cinemascope format to ensure a captivating cinematic experience.

After Work highlights the rapidly changing landscape and the significant shifts awaiting us. However, the visually stunning documentary offers an optimistic outlook on humanity's future, avoiding bleak prophecies. Gandini's message is clear: our attitude towards work must be reevaluated, and preparing for a new era begins with a shift in each individual's mindset.

Magasinet Konkret (Sweden), 21.04.

<https://magasinetkonkret.se/en-del-far-panik-av-friheten-att-fa-bestamma-over-sin-tid/>

MAGASINET
KONKRET

MEDIA SAMHALLE KULTUR TVEKSAM VANDEL

PRENUMERERA

LOGGA IN

INTERVJU KULTUR

"EN DEL FÅR PANIK AV FRIHETEN ATT FÅ BESTÄMMA ÖVER SIN TID"

Av [Jenny Wickberg](#)
2023-04-21

Erik Gandini. (Foto: Jens Læsthein)

Professorn och dokumentärfilmregissören Erik Gandinis film "After work" har nyligen haft världspremiär på festivalen CPH:DOX, och nominerades där till tävlingen Dox:Award. Jenny Wickberg fick ett samtal om att göra dokumentärfilm om något som ännu inte finns, och om vad som kan hända i en värld där mänsklig arbetskraft blivit överflöd.

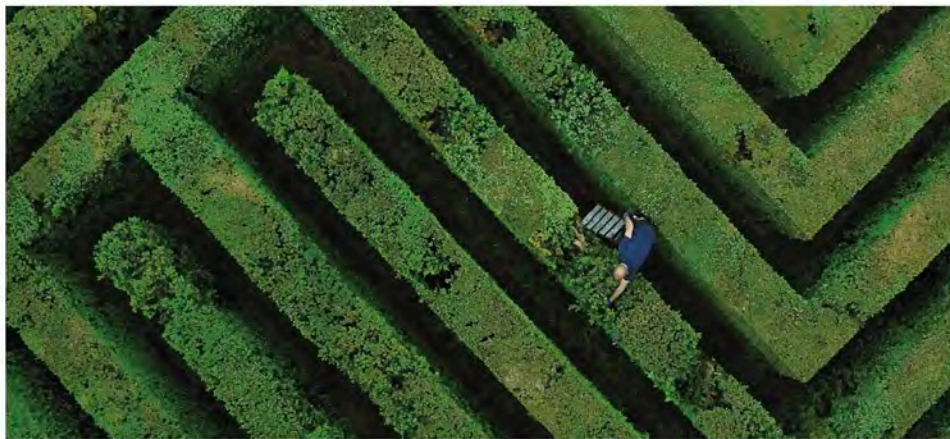
Le Polyester, 27.04. (France)

<https://lepolyester.com/critique-after-work/>

“The filmmaker's eye also allows him to compose striking shots, in slight slow motion, isolating his participants in the deserted beauty of Italian gardens or illuminated shopping centres. *After Work* belongs to that family of mosaic documentaries with lavish images which, on a broad subject, will focus on a handful of examples gleaned from around the world.”

Festival Visions du Réel | Critique : *After Work*

Publié le 27 avril 2023

Du Koweït à la Corée du sud, de l'Europe aux Etats-Unis, une étude de la culture du travail au XXIe siècle.

After Work
Suède/Italie, 2023
D'Erik Gandini
Durée : 1h21
Sortie : -
Note : ★★★★★

LA VALEUR TRAVAIL

« *Est-ce que ça vaut encore le coup de travailler ?* », tel est le nom donné au débat qui accompagnait l'une des projections du documentaire *After Work* lors de sa projection en première mondiale au festival danois CPH:DOX. Si la question ne résume pas à elle seule l'ampleur des idées soulevées par ce film ambitieux, elle en traduit en revanche l'humour grinçant. Il n'y a a priori pas de quoi rire face au traitement inhumain des employés d'Amazon ou à la violence des propos d'Elon Musk, deux sujets parmi les nombreux abordés ici, mais le cinéaste suédois Erik Gandini possède un regard aiguisé qui extrait de ses nombreuses interviews les saillies les plus mordantes et révélatrices.

L'œil du cinéaste lui permet également de composer des plans marquants, au léger ralenti, isolant ses intervenants dans la beauté déserte de jardins italiens ou des centres commerciaux illuminés. *After Work* fait partie de cette famille de documentaires-mosaïques aux images fastueuses qui, sur un sujet large, vont s'attacher à une poignée d'exemples glanés autour du monde. Dans cette famille on pourrait citer le travail radical de Nikolaus Geyrhalter (*Matter Out of Place* et son analyse du traitement des ordures) ou le Franco-Suédois *And the King Said, What a Fantastic Machine* qui interroge notre rapport à l'image. Le passage d'une anecdote extrême à l'autre peut avoir l'air d'un gimmick superficiel mais plutôt que de survoler ses vrais enjeux, *After Work* parvient à les révéler progressivement, nous invitant d'un ton pince-sans-rire à lire entre les lignes.

De la Corée du Sud (où le ministre du travail évoque l'idée d'éteindre de force les ordinateurs des employés pour les obliger à rentrer chez eux) au Koweït (où la loi garantit un emploi à tous, quitte à ce que 20 personnes soient engagées et payés pour un même poste et un unique fauteuil), les intervenants sont aussi divers que possible. Chacun semble représenter un archétype presque trop parfait, mais c'est lorsque Gandini révèle leurs contradictions (une riche héritière qui estime venir de la méritocratie, une philosophe de l'éthique obsédée par son canapé tout confort, un consultant en entreprise qui vante les qualités de leader d'Hitler) qu'il enrichit le plus son film, collant ainsi avec un drôle de sérieux à la complexité du sujet.

Gandini évite néanmoins la posture trop facile de l'observateur-juge qui donne tort à tout le monde depuis sa tour d'ivoire. Les théories qu'il nous transmet sur l'origine religieuse de la culpabilité propre à la culture workaholic sont passionnantes, et les pistes qu'il lance pour l'avenir (telle celle d'un revenu minimum universel, la fin de la robotisation à outrance) sont envisagées avec nuances mais bienveillance. La question philosophique de la place du travail dans nos vies n'attend pas de réponse facile, mais ce tour du monde dynamique offre des perspectives intellectuellement stimulantes.

| Suivez Le Polyester sur [Twitter](#), [Facebook](#) et [Instagram](#) |

Outnow (Switzerland), 27.04.

<https://outnow.ch/Movies/2023/AfterWork/Review/>

Filmkritik: I'm so busy

54. Visions du Réel 2023

The Shining? © Studio / Produzent

Die Arbeit ist für viele Menschen zentral. Kaum ein Gespräch führt an ihr vorbei, kein Kennenlernen ohne die obligate Frage nach dem beruflichen Werdegang. Die tägliche Bützel umfasst dabei vielerlei Aspekte: Lohnarbeit, Erfüllung, Freizeit und kulturelle Unterschiede. Einige Menschen haben ihr ganzes Leben lang täglich 14 bis 16 Stunden gearbeitet. Zum Beispiel Yoo Deug Young: Für ihn gab es nichts neben der Arbeit, keine Freizeit, keine Freunde. Seine Tochter Yoo Ga Yeon erzählt, wie es ist, als Kind eines Workaholics aufzuwachsen.

Im Emirat Kuwait ist jedem Menschen per Gesetz ein Arbeitsplatz zugesichert, was dazu führt, dass 20 Personen die Arbeit einer einzigen verrichten. Meqdad ist einer davon, er arbeitet als Übersetzer, zu tun hat er jedoch nichts. Die Italienerin Rory hingegen ist Vollzeit-Erbin. Mit Lohnarbeit hat sie nichts zu tun, und doch wird ihr auf ihrem luxuriösen Anwesen nie langweilig, es gibt immer etwas zu tun oder zu lernen. Die amerikanische Philosophin Elizabeth Anderson oder der südkoreanische Arbeitsminister Lee Jae-Gap wiederum befassen sich mit der sich verändernden Arbeitsmoral und den kulturell und gesellschaftlich bedingten Umständen, welche diese prägen.

Die tägliche Arbeit ist für viele Menschen hartes Brot, andere gehen darin vollkommen auf oder müssen gar überhaupt keiner existenzsichernden Tätigkeit nachgehen. **After Work** befasst sich mit all jenen Ansätzen und noch vielen mehr. Es resultiert daraus eine spannende und technisch fein gestaltete Dokumentation über die unterschiedlichsten Umgangsformen von und mit Arbeit und Freizeit.

Erik Gandini zeigt uns in seiner Dokumentation **After Work** unterschiedliche Aspekte, Herangehensweisen und kulturelle Gepflogenheiten rund ums Thema Arbeit. Wie der Titel es vermuten lässt, kommen auch eng damit verbundene Themen hinzu wie die Freizeit oder die gesellschaftliche Entwicklung des Arbeitens. Unterschiedlichste Menschen erzählen, wie sie es handhaben mit dem Geldverdiener und welchen (Stellen-)Wert es in ihrer Gesellschaft hat. Dabei stellt sich immer wieder die Sinnfrage: Dient die Arbeit dazu, den Lebensunterhalt zu bestreiten oder ist sie vielmehr pure Selbstverwirklichung? Und welcher gesellschaftliche Wandel hat sich vollzogen diesbezüglich?

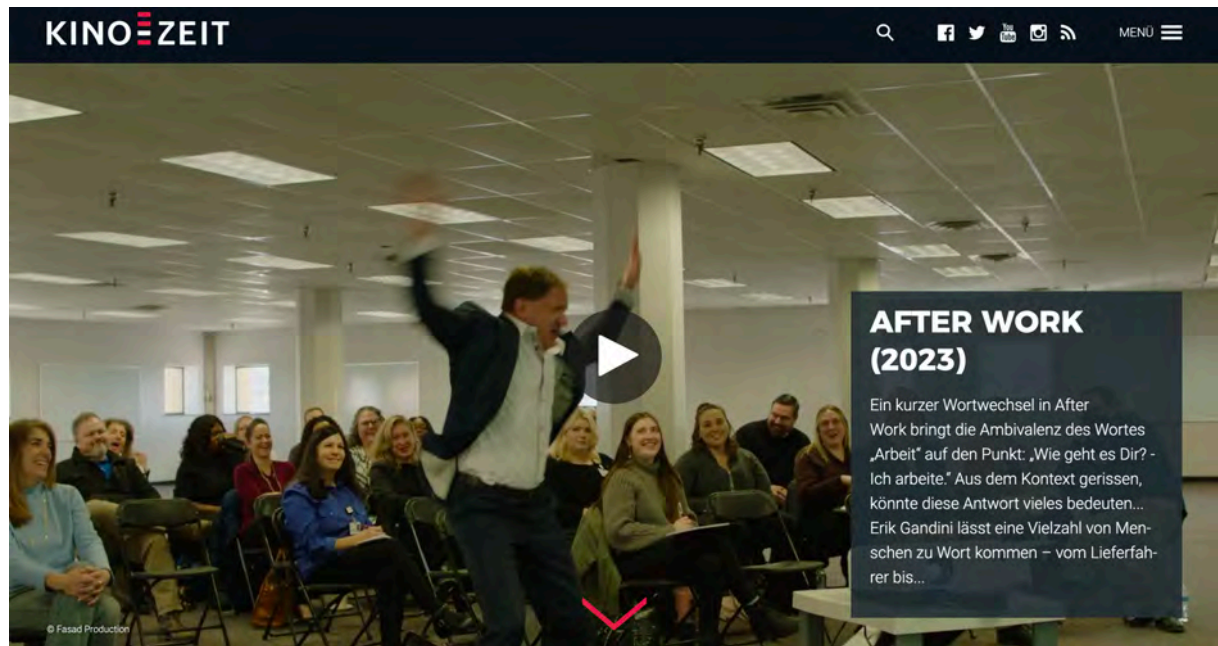
After Work schaut und hört sich auf verschiedenen Kontinenten um, zeichnet ein vielfältiges und interessantes Abbild mit neuen und überraschenden Aspekten. Dies macht die Dokumentation durchwegs spannend und kurzweilig, sie taucht ein in die unterschiedlichsten Kulturen. Unterlegt werden die Schilderungen durch Inputs von Fachkräften, die sich hauptberuflich mit der Entwicklung von Arbeit und Freizeit auseinandersetzen und ihre Arbeit der Erforschung von Arbeit widmen. Südkoreanische Clips, welche die Menschen daran erinnern sollen, dass sie ihre Zeit auch mit der Familie verbringen können, oder programmierte Shutdowns in Büros sind nur einige der angeschnittenen Themenbereiche.

Wie so oft bei Dokumentationen, die unterschiedlichste Bereiche zeigen, hätte man auch hier gerne noch etwas mehr gesehen, wäre vertiefter in die einzelnen Bereiche abgetaucht. Einzelnen Personen wie dem ulkigen Josh Davis, CEO des Center for Work Ethic Development, hätte man gerne noch länger zugeschaut und zugehört. Auch fehlt in einigen Sequenzen der Hintergrund, der für das Verständnis des Gezeigten notwendig gewesen wäre. Die Befragungen am Ende, die nochmals den Aspekt von Burnout und Erschöpfungsdepression aufgreifen, enden dann jedoch zu abrupt und werden diesem Teil der Dokumentation zu wenig gerecht.

Technisch bewegt sich **After Work** auf sehr hohem Niveau. Die Szenen sind schön in Szene gesetzt und abwechslungsreich, unter anderem mit Drohnenaufnahmen und aussagekräftigen Settings - sogar die Interview-Shots wirken gut durchgeplant. Auch die musikalische Untermalung ist äusserst kreativ inszeniert, indem sie nämlich einzelne Aussagen von Personen in den Soundtrack integriert und diese somit auch Teil des Audios werden.

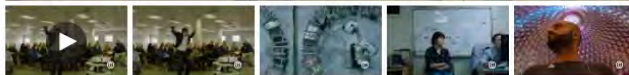
After Work ist eine technisch feine und inhaltlich äusserst spannende Auseinandersetzung mit dem Thema Arbeit, der die zeitliche Ressource zur essayistischeren, vertiefenden Herangehensweise aber leider fehlt.

★★★★☆ 27.04.2023

AFTER WORK (2023)

Ein kurzer Wortwechsel in *After Work* bringt die Ambivalenz des Wortes „Arbeit“ auf den Punkt: „Wie geht es Dir? – Ich arbeite.“ Aus dem Kontext gerissen, könnte diese Antwort vieles bedeuten... Erik Gandini lässt eine Vielzahl von Menschen zu Wort kommen – vom Lieferfahrer bis zur Erbin – und entschlüsselt die Welt der Arbeit und ihre möglichen Zukunftsszenarien. (Quelle: Visions du Réel)

ÄHNLICHE FILME

- > [Die Welt sind wir \(2021\)](#)
- > [Upgrade \(2018\)](#)
- > [The Creator \(2023\)](#)
- > [Das Morgan Projekt](#)
- > [Future Works](#)
- > [2040 - Wir retten die Welt! \(2...](#)
- > [The Machine](#)
- > [Mysterium Marilyn Monroe: ...](#)
- > [Swimming Out Till The Sea ...](#)
- > [This Was America \(2019\)](#)

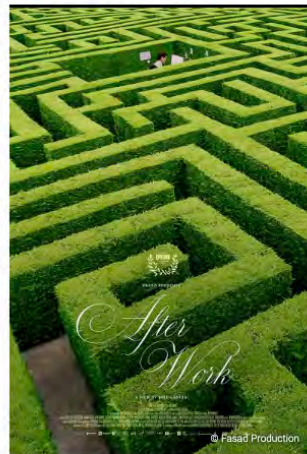
WEITERE FILME VON

ERIK GANDINI

- > [Videocracy](#)

NICHT VERPASSEN:

[Filmwecker stellen](#)

After Work (2023) von Erik Gandini

Titel: After Work (2023)

Originaltitel: After Work

FSK: keine Angabe

Regie: Erik Gandini

Genre: Dokumentarfilm

Tags: Dokumentarfilm, Zukunft, Künstliche Intelligenz, Arbeit, Visions du Réel 2023, CPH:DOX 2023

CAST UND CREW

Regie: Erik Gandini

Kamera: Fredrik Wenzel, Måns Månsson

Schnitt: Johan Söderberg

DATEN UND FAKTEN

Produktionsland: Italien, Norwegen, Schweden

Filmlänge: 81 Min

The Hollywood Reporter (Italy), 01.05.

<https://www.hollywoodreporter.it/film/film-italiani/after-work-vivere-senza-lavoro-un-altro-mondo-e-possibile/7727/>

HOME > FILM > FILM ITALIANI

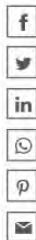
After Work, vivere senza lavoro: un altro mondo è possibile (esclusiva)

Il documentario di Erik Gandini, in sala in Italia dal 15 giugno, viaggia attraverso Corea, Kuwait, Stati Uniti e l'Italia alla ricerca di una risposta: cosa ci succederà, quando ChatGPT e i robot lavoreranno al posto nostro?

DI ILARIA RAVARINO 01 MAGGIO, 2023 14:09

Un'immagine da After Work, i robot e il lavoro COURTESY OF PROPAGANDA

“Liberiamoci della società del superlavoro”. Una pubblicità per convincere la gente a smettere di lavorare. Una legge, la “pc off”, che impone di spegnere i computer negli uffici alle 18:00 in punto, per impedire *fisicamente* agli impiegati di operare oltre gli orari stabiliti. Succede in Corea del Sud, dove il lavoro – specialmente per chi ha più di cinquant’anni – è uno status. Di più: una condizione esistenziale, un’ossessione. Un modo per dire al mondo che il tempo della miseria è finito.

La Corea del Sud e il rapporto dei coreani con il lavoro è solo uno degli aspetti – e dei mondi – esplorati in *After Work* dell’italo svedese Erik Gandini (*La teoria svedese dell’amore, The Rebel Surgeon, Videocracy, Surplus*), in sala in Italia dal 15 giugno con Fandango.

Un documentario prodotto da Fasad Production AB con Propaganda Italia, RAI Cinema e Indie film, che viaggia attraverso quattro paesi – Corea, Kuwait, Stati Uniti e l’Italia – guidato da una sola domanda: come sarebbe la nostra vita, se ci liberassimo del lavoro?

“Ho voluto pensare al lavoro come un’idea, più che una necessità. Qualcosa che sta perdendo senso rispetto a 350 anni fa, all’epoca della rivoluzione industriale – spiega Gandini – Credo che sia arrivato il momento di ripensarlo. Completamente”.

THR NEWSLETTER

Iscriviti per ricevere tutte le settimane gli aggiornamenti e le notizie di THR Roma

EMAIL

ISCRIVITI OGGI

Iscrivendomi al servizio, accetto i [Termini di utilizzo](#) e l'[Informativa Privacy](#)

ULTIME NOTIZIE

NEWS 11:03

Il futuro del cinema – Esercenti e festivalieri alleati riportano la sala al centro del villaggio

FILM NEWS 20:43

Tom Cruise e la sua nuova Mission Impossible contro Christopher Nolan e Margot Robbie

SERIE NEWS 18:37

Operazione Lago Maggiore: il mistero della barca delle spie che sembra uscito da Homeland

INDUSTRY NEWS 16:59

Furto al Nuovo Cinema Aquila, rubati incasso e computer per proiettare i film in sala

FILM NEWS 14:00

Heaven On Earth, Matthew Modine nella sigla di apertura di Ora! Fest

NEWS 13:11

Bill Cosby è stato citato di nuovo in giudizio per violenza sessuale

DA LEGGERE

Le macchine al posto dell'uomo

Liberarsi del lavoro: un'ipotesi meno utopica di quanto si creda, a voler dar retta ai profeti dell'avanzamento tecnologico. Secondo la ricerca *The Future of Employment (Il futuro dell'occupazione)*, pubblicata nel 2013 dall'Università di Oxford, il 47% dei lavori statunitensi sarebbe ad alto rischio. La probabilità che nei prossimi vent'anni gli addetti al telemarketing e i sottoscrittori di assicurazioni perdano il lavoro a favore degli algoritmi è del 99%. Del 97% per i cassieri. Del 89%, scrivono i ricercatori, per gli autisti di autobus. Senza contare i lavori creativi: "Quando abbiamo iniziato a immaginare il documentario, nel 2020, Chat GPT non c'era – dice Gandini – Pensavamo che la rivoluzione sarebbe cominciata con l'automazione. Invece i primi a scomparire saranno proprio i lavori creativi".

In potenza, secondo il filosofo americano Noam Chomsky, la rivoluzione tecnologica è una liberazione: "La tecnologia ci deve liberare del lavoro. Può funzionare, a patto di usarla per affrancare le persone da lavori stupidi e permettergli di dedicarsi a qualcosa di creativo". In pratica, secondo lo storico israeliano Yuval Harari, è una condanna: "La battaglia che ci aspetta, quella da combattere, sarà contro l'irrelevanza. Peggio essere irrilevanti che sfruttati".

E allora: che faremo, quando non avremo più bisogno di lavorare?

Il Kuwait: il lavoro, ma per finta

In Kuwait, tecnicamente, oggi il lavoro potrebbe non *servire* più. In effetti, secondo l'OMS, il Kuwait è il paese più fisicamente inattivo del mondo, anche se tutti hanno un impiego: il sistema di distribuzione delle ricchezze petrolifere funziona come un reddito di cittadinanza di base, ma con un impegno lavorativo "simulato". Il risultato? Nei ministeri, dove venti persone sono chiamate a svolgere il lavoro di una sola, i dipendenti giacciono in una sorta di "parcheggio per lavoratori", passando il tempo, semplicemente, sprecandolo.

Una inattività forzata che produce frustrazione, depressione, desideri autodistruttivi. "Speravo di trovare qualcosa di positivo lì, perché il Kuwait è un paese che ha tutte le opportunità per liberare le persone dalla necessità del lavoro – dice Gandini – Ma l'idea di fare a meno del lavoro è talmente forte che fa paura liberarsene. Piuttosto si preferisce far finta di lavorare, come se andare al lavoro fosse una specie di performance. Ed è tristissimo".

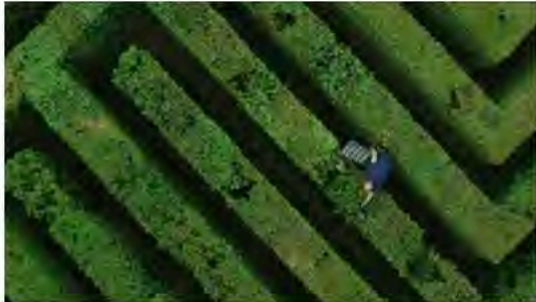
Gli Stati Uniti: No Vacation Nation

Il viaggio negli Stati Uniti, terra di stakanovismo performativo per eccellenza, ci riporta a una società in cui l'85% delle persone, racconta *After Work*, "non hanno lavoro o ne sono profondamente insoddisfatti". Il valore da salvaguardare, qui, è quello dell'efficienza: "Adolf Hitler? Un modello di efficienza perfetta", ammette, dopo un istante di titubanza, un dirigente della società di analisi e consulenza Gallup. Secondo uno studio condotto dal *Project Time Off* della US Travel Association, nel 2018 i lavoratori americani hanno lasciato sul tavolo 768 milioni di giorni di vacanza non utilizzati: più della metà dei lavoratori non ha utilizzato tutti i giorni di ferie nel 2018, e il 24% ha dichiarato di non averne usufruito affatto. "Gli americani hanno un rapporto unico con il lavoro – spiega Gandini – Il concetto di sogno americano è stato a lungo associato all'idea di lavorare sodo e raggiungere il successo". Successo che si paga ad alto prezzo: l'infelicità di una "no vacation nation", un paese in cui la vacanza è un fallimento.

Il non lavoro in Italia e l'edonismo NEET

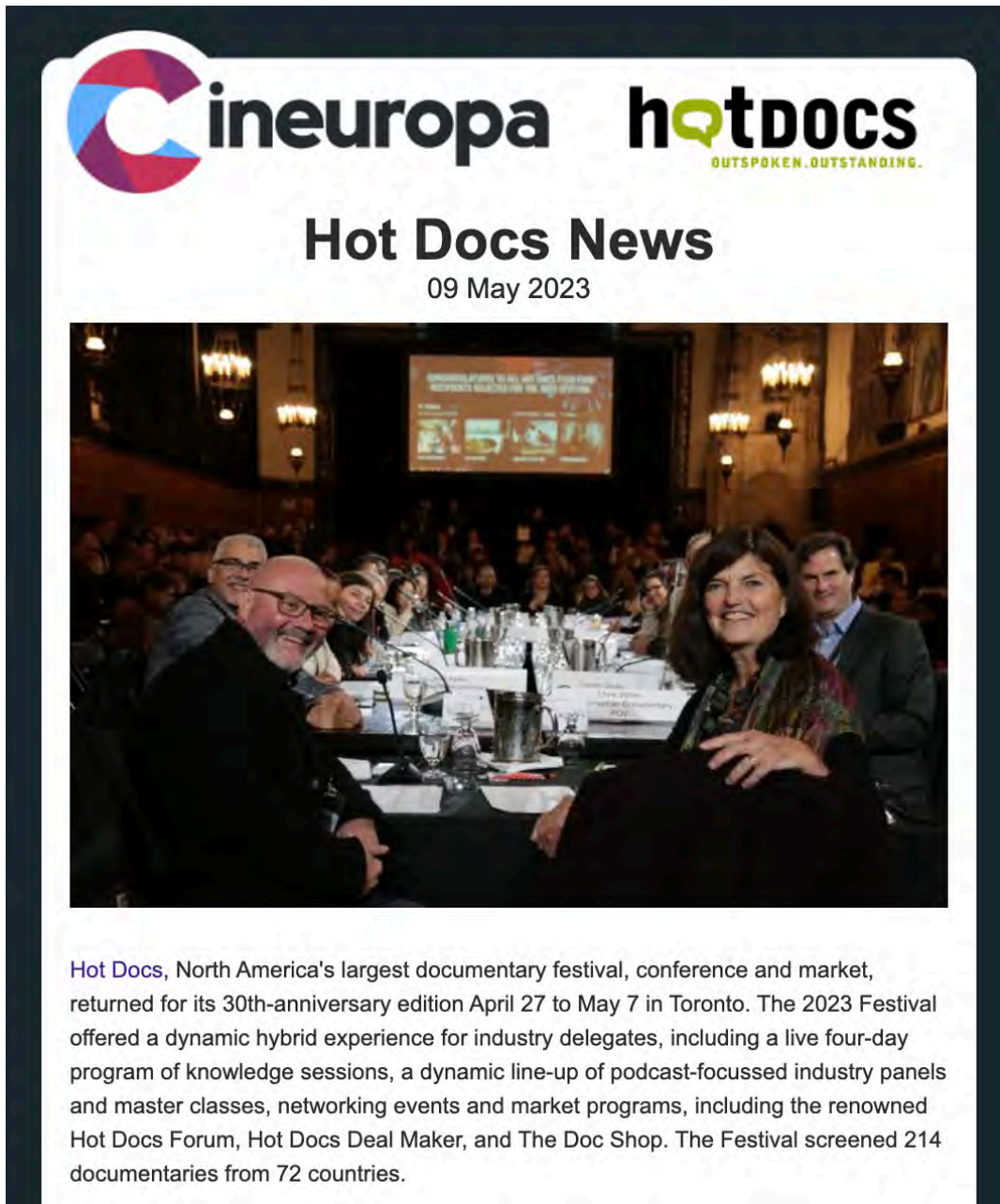
E in Italia? l'attenzione di Gandini si concentra inizialmente su un piccolo gruppo di persone iper-ricche, appartenenti a dinastie imprenditoriali industriali che hanno vissuto per diverse generazioni senza dover lavorare. "Volevo sfidare il cliché del ricco. L'ereditiera che racconto nel film conduce un'esistenza libera dal lavoro. Il confronto con la Corea, dove le persone devono essere aiutate dalla pubblicità a immaginarsi senza lavoro, è potente: questa donna si sveglia ogni giorno chiedendosi cosa voglia fare, allenandosi alla creatività". Un aspetto che rende l'Italia ancora più interessante è il fatto che non siano solo i super-ricchi a non lavorare: all'interno della classe media italiana si trova il più grande gruppo di "NEET" (Neither in Employment, Education or Training) in Europa, il 28,9% degli italiani tra i 20 e i 34 anni (la media europea è del 16,5%). "Nel dibattito pubblico il fenomeno dei NEET, i ragazzi 'inattivi', si racconta facilmente come una catastrofe, con l'indignazione per il nullafacente, 'lo sdraiato'. Ma a me piace capovolgere il discorso e provocare con un'idea politicamente scorretta: se stiamo cercando alternative creative all'etica del lavoro statunitense e coreana, diventa interessante anche una società come l'Italia, dove esiste una cultura del non lavoro. Forse abbiamo qualcosa da imparare anche da qui: da chi, per scelta, non fa nulla".

Business Doc Europe Newsletter, 02.05.
Hot Docs Changing Face of Europe

Changing Face of Europe interview: [After Work by Erik Gandini](#)

In *After Work*, Italian-Swedish director Erik Gandini ponders how everyone's work lives are changing in contemporary society. Humanity might need more "tolerance in society to let people decide for themselves what they want to do with their time. Some might create an important vaccine, some might go surfing. And this could shift in different times in our lives," he muses with Business Doc Europe.

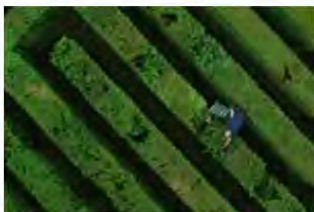

Cineuropa **hotdocs**
OUTSPOKEN. OUTSTANDING.

Hot Docs News

09 May 2023

Hot Docs, North America's largest documentary festival, conference and market, returned for its 30th-anniversary edition April 27 to May 7 in Toronto. The 2023 Festival offered a dynamic hybrid experience for industry delegates, including a live four-day program of knowledge sessions, a dynamic line-up of podcast-focussed industry panels and master classes, networking events and market programs, including the renowned Hot Docs Forum, Hot Docs Deal Maker, and The Doc Shop. The Festival screened 214 documentaries from 72 countries.

Review: *After Work*

Erik Gandini's new documentary is breezy and attractive, but feels like a late arrival that is distanced in addressing its timely topic

🕒 Hot Docs 2023

Interview: Erik Gandini • Director of *After Work*

|"The challenge was how to capture the future through the present"

The Italian-Swedish director discusses remodelling documentary conventions, imagining the future through the present and envisaging a world without work

🕒 Hot Docs 2023

Fern TV

https://www.youtube.com/watch?v=n9_Nxjvt_FI

FERNTV interview with Erik Gandini of After Work @HotDocsFest

FERNTV
475 subscribers

Subscribe

3

Share

All

From FERNTV

Conversation

Listenab

Eye for Film, 10.05.

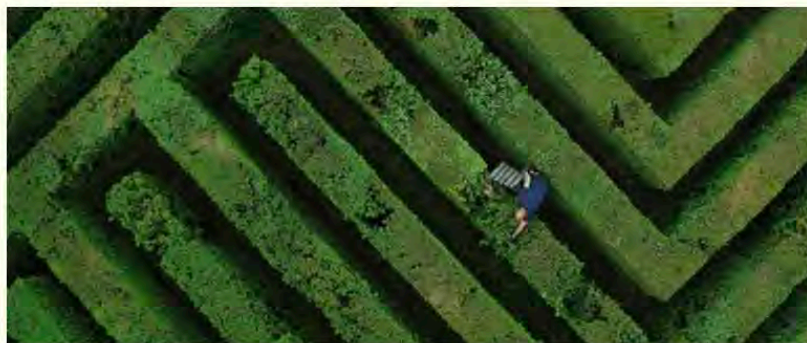
<https://www.eyeforfilm.co.uk/review/after-work-2023-film-review-by-amber-wilkinson>

Eye For Film >> Movies >> After Work (2023) Film Review

After Work

Reviewed by: **Amber Wilkinson**

"There is a lot going on here, but Gandini offers a breezy and thought-provoking ride" | Photo: Fasad Fredrik Wenzel Kopie

Tweet

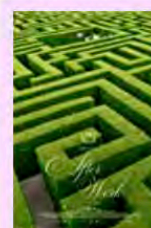
Like

Share

Be the first of your friends to like this.

As talk of artificial intelligence taking on the work of humans continues to generate headlines, documentarians are also busily considering what the future of work might look like. While some have focused on specific areas, including universal income ([Free Money](#)) and the gig economy ([The Gig Is Up](#)), Italian-Swedish director Erik Gandini takes a broader, more philosophical approach to the nature of work - and our attitudes towards it.

To do this he travels from Italy to South Korea to Kuwait and beyond and speaks to everyone from heiresses to Amazon drivers in order to explore the shifting attitudes and expectations surrounding employment. His method highlights not just the wide range of individual opinions out there but the way in which certain countries have adopted certain specific stances.

A consideration of the changing landscape of work and our attitudes towards it.

Director: Erik Gandini

Year: 2023

Runtime: 71 minutes

Country: Sweden

Festivals:

Search database:

Search

To do this he travels from Italy to South Korea to Kuwait and beyond and speaks to everyone from heiresses to Amazon drivers in order to explore the shifting attitudes and expectations surrounding employment. His method highlights not just the wide range of individual opinions out there but the way in which certain countries have adopted certain specific stances.

In South Korea, for example, the culture of working from dawn till past dusk has ingrained itself to such a degree - and to such a detrimental impact on health and wellbeing - that the government has stepped in to improve the work/life balance, going so far as to program work computers to switch off at 6pm. A contributor from the US, meanwhile, dissolves into gales of laughter at the idea of Americans taking more than two weeks holiday at a time. Although much of the content here is serious, Gandini's approach is playful, so we hear the American's mantra of, "I am so busy" echo over a whole sequence in the film.

And what of those who do not work at all? There are multiple reasons for this too, those with money for example - although one millionaire here refuses to be idle, noting "doing nothing is only death". In Kuwait there are other reasons people sit idle. With its oil-rich economy and comparatively small population of just over four million, everyone is guaranteed a job, which leads to gross over-staffing of government offices. As with all sections of this film, Gandini is less interested with the ins and outs of this as the impact on the psyche of the individuals who find themselves under-employed.

Running through the film, and underlying the philosophical, cultural and psychological considerations are conversations with professor, who suggests that western attitudes to the need to work mainly stem from the Calvinistic belief that working hard would keep us all out of mischief. There's also a very interesting discussion with a pollster from Gallup, who notes that only 15 percent of the world's workforce is actively "engaged" in terms of feeling actively positive about their work. Like much here, that stark statistic is an invitation to think about not just the reasons for why that would be but also why so many put up with it.

Other topics covered include the increasing tendency to monitor employees' every move and the socio-economic situation in Italy which has led to a generation of youngsters who aren't in education or employment thanks to large inheritances.

There is a lot going on here, but Gandini offers a breezy and thought-provoking ride, leaving the drawing of conclusions for the viewer, while the often metronomic score from Johan Söderberg reminds us that the clock is ticking for all of us. Times and the nature of work are changing whether we want to change with them or not.

Reviewed on: 10 May 2023

Product Listings

Marché du Film 2023

BRILLIANT PICTURES LTD.

Attending Sean O'Kelly, chairman; Marc Bikindou, CEO; Deepak Sikka, executive producer
Corporate Address 71-75 Shelton St., London, WC2H 9JQ, U.K.
Phone 46763468513
On Offer *Deep Fear* (UNITED KINGDOM; thriller) Director: Marcus Adams; cast: Madalina Ghenea, Ed Westwick. (completed; theatrical and online premiere); *Jericho Ridge* Director: Will Gilbey; cast: Nikki Amuka-Bird. (completed; theatrical and online screening).

CALIFORNIA PICTURES

Local Office RIVIERA E12
Attending Steven Istock, president and CEO; Monique R. White, executive vp; Jennifer Margo Giron, vp acquisition and marketing; Frank Mayor, producer
Corporate Address 5225 Wilshire Blvd., Suite #900, Los Angeles, CA 90036, U.S.A.
Phone 1 323 424 4066
On Offer

At the End of the Santa Fe Trail (USA; Western) Director: Tomas Sanchez; cast: Alma Sisenos, Forrie J. Smith, Scott Michael Campbell. (postproduction; premiere); *Caralique* (USA; children's) Director: Elizabeth Blake-Thomas; cast: Isabella Blake-Thomas, Héloïse Cardona, Kali Funston. (85 mins.; premiere)

Crypto Shadows (USA; science-fiction) Director: James Fox; cast: Mikayla Iverson. (postproduction; premiere); *Josh Taylor's Prom Date* (USA; comedy) Directors: Andy Pett, Gavin Peretti; cast: Will Savarese, Alexa Elliot, Drew B. Anderson. (postproduction; premiere); *Rainbow Door* (USA; comedy) Director: Trent Moran; cast: Wesley Blake, Juan Calderon, Judy McMillan. (83 mins.; screening); *The Wedding Pact II: Baby Pact* (USA; family) Director: Matt Berman; cast: Haylie Duff, Gail O'Grady, Quinton Aaron. (101 mins.; screening).

CANDLELIGHT MEDIA GROUP

Local Office RIVIERA J10
Attending Elisa Brough, executive vp distribution and acquisitions; Greg Brough, CEO
Corporate Address 351 W. 1360 N., Orem, UT 84097, U.S.A.
Phone 1 310 929 0093
On Offer *Cinderella in the Caribbean* (USA; romance) Director: Brian Brough; cast: Emma Reinagel, Connor McGee. (postproduction; debut); *Lost in Love* (USA; romance) Director: Brian Brough; cast: Sarah Fletcher, Nick Ferry. (postproduction; debut); *Treasures of the Heart* (USA; romance) Director: John Lyde; cast: Lary Muller, Oran Stainbrook. (92 mins.; screening on booth); *Destined at Christmas* (USA; family) Director: Brittany Wiscombe; cast: Casey Elliott, Shae Robins. (86 mins.; screening on booth); *Love's Portrait* (USA; romance) Director: John Lyde; cast: Aubrey Reynolds, Richard McWilliams. (91 mins.; screening on booth).

CANNES DOCS — MARCHÉ DU FILM

Attending Pierre-Alexis Chevitt, head of Cannes Docs; Babetta Dieu, general coordinator; Raphaëlle Cittanova, team Cannes Docs 2023; Axelle Jesu, team Cannes Docs 2023
Corporate Address Marché du Film, 5 rue Charlot, Paris, 75003, France
On Offer *Docs-in-Progress — Docs by the Sea Showcase* (Documentary)

(70 mins; theatrical and online premiere); *Docs-in-Progress — Italy Showcase* (ITALY; documentary) (70 mins; theatrical and online premiere); *Docs-in-Progress — Scandinavia Showcase* (Documentary) (70 mins; theatrical and online premiere); *Docs-in-Progress — Scotland Showcase* (UNITED KINGDOM; documentary) (70 mins; theatrical and online premiere); *Docs-in-Progress — Spain Showcase* (SPAIN; documentary) (70 mins; theatrical and online premiere); *Docs-in-Progress — Chile Showcase* (CHILE; documentary) (70 mins; theatrical and online premiere); *Docs-in-Progress — Circle Showcase* (Documentary) (70 mins; theatrical and online premiere).

CANOE FILM

Local Office The Members Club @ Long Beach
Office Phone 44 7476 854 969
Attending Caroline Stern, managing director
Corporate Address 71-75 Shelton St., Covent Garden, London, WC2H 9JQ, U.K.
Phone 011 44 7476 854 969
On Offer *It's Coming* (USA; documentary) Director: Shannon Alexander; cast: Ashley Roland-White, Javier Vega, Chris DeFloria. (93 mins; premiere); *Accidental Santa* (LATVIA; comedy) Director: Aigars

Greuba; cast: Kaspars Karklins, Janis Vimba, Inga Tropa. (117 mins.; debut); *Chornobyl 2022* (UKRAINE; TV series) Director: Vitalii Dokalenko. (120 mins.; debut); *Raven's Hollow* (UNITED KINGDOM; thriller) Director: Christopher Hutton; cast: William Moseley, Melanie Zanetti, Kate Dickle. (98 mins.; lineup).

CAPSTONE GLOBAL

Local Office VIEUX PORT
Jatée Albert Edouard
Attending Christian Mercuri, CEO; Ruzanna Kegeyan, head of acquisitions; Brandon Rutherford, executive assistant; David Haring, producer
Corporate Address 301 North Canon Drive, Suite #207, Beverly Hills, CA 90210, U.S.A.
Phone 1 323 545 3530

On Offer *Dangerous Waters* (USA; thriller) Cast: Ray Liotta, Eric Dane, Odessa Rush. (postproduction; debut); *Boy Kills World* (USA; thriller) Director: Moritz Mohr; cast: Bill Skarsgard, Michelle Dockery, Famke Janssen. (postproduction; debut); *Breathe* (USA; thriller) Director: Stefan Bristol; cast: Jennifer Hudson, Milla Jovovich, Sam Worthington. (postproduction; debut); *Silent Night* (USA; thriller) Director: John Woo; cast: Joel Kinnaman, Catalina Sandino Moreno, Harold Torres. (postproduction; debut).

CAT&DOCS

Local Office RIVIERA F2
Office Phone 33 6 20 25

00 78
Attending Catherine Le Clef, president and CEO; Aleksandra Derewienko, sales and acquisitions
Corporate Address 18, Rue Quincampoix, Paris, 75004, France
Phone 33 1 44 61 77 48
On Offer *After Work* (SWEDEN; documentary) Director: Erik Gandini; cast: Erik Gandini. (80 mins; theatrical and online premiere); *Apollonia, Apollonia* (DENMARK; documentary) Director: Lea Glob. (116 mins; theatrical and online screening); *Aurora's Sunrise* (ARMENIA; documentary) Director: Inna Sahakyan. (86 mins; theatrical and online premiere).

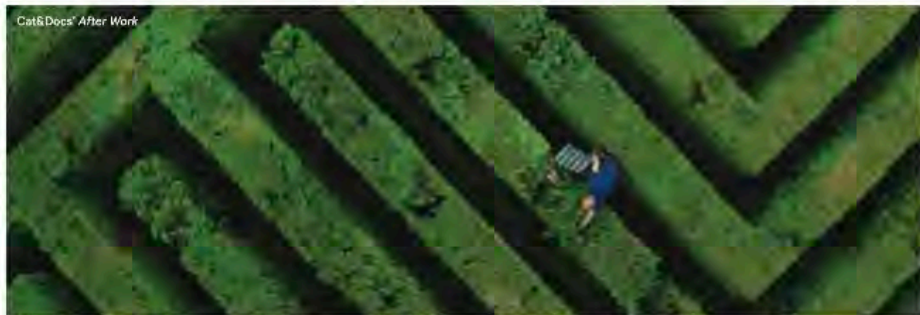
CERCAMON

Local Office RIVIERA K1
Attending Sébastien Chesneau, partner — acquisitions and sales; Dorian Magagnin, sales and festivals; Suzanne Nodale, acquisitions and Sales — documentaries
Corporate Address 134 Al Hamour St. — Jumeirah 3, PO Box 416 207, Dubai, United Arab Emirates
Phone 971 5660 63824
On Offer *Inside the Yellow Cocoon Shell* (VIETNAM; drama) Director: An Pham Thien; cast: Le Phong Vu, Nguyen Thi Truc Quynh, Nguyen Hinh. (178 mins; theatrical and online premiere); *Fancy Dance* (USA; drama) Director: Erica Tremblay; cast: Lily Gladstone, Isabel Deroy-Olson, Ryan Begay. (90 mins; theatrical and online screening); *Green Night* [HONG KONG

(CHINA); thriller] Director: Shuai Han; cast: Bingbing Fan, Joo Young Lee. (92 mins; theatrical and online premiere); *Safe Place* (CROATIA; first film) Director: Juraj Lerotić; cast: Snjezana Sinovčić Šiškov, Goran Markovic, Juraj Lerotić. (104 mins; online premiere); *Seven Winters in Tehran* (GERMANY; female director) Director: Steffi Niederzoll; cast: Zar Amir Ebrahimi. (97 mins; online screening); *Unscripted Reunion* (FRANCE; drama) Director: Frederic Sojcher; cast: Agnès Jaoui, Jonathan Zaccà, Géraldine Nakache. (90 mins; online premiere).

CHARADES

Attending Carole Baraton, co-founder; Yohann Comte, co-founder; Pierre Mazars, co-founder; Lucie Desquiers, acquisitions manager and sales
Corporate Address 17 boulevard Jules Ferry, 8, rue Buttura — 06400 Cannes, Paris, 75011, France
Phone 33 9 84 10 27 84
On Offer *Chicken for Linda!* (FRANCE; animation) Directors: Chiara Malta, Sébastien Laudenbach; cast: Laetitia Dosch. (73 mins.; premiere); *The Goldman Case* (FRANCE; unknown) Director: Cédric Kahn. (116 mins.; premiere); *Hounds* (MOROCCO; unknown) Director: Kamal Lazraq. (94 mins.; premiere); *Little Girl Blue* (FRANCE; unknown) Director: Mona Achache. (96 mins.; premiere); *Along Came Love* (FRANCE; romance) Director: Katell Quillévéré; cast: Anais Demoustier, Vincent

Cat&Docs' After Work

For full details go to [CINEAMOOON](https://www.cineamoon.com)

**ITALIAN
RELEASE**

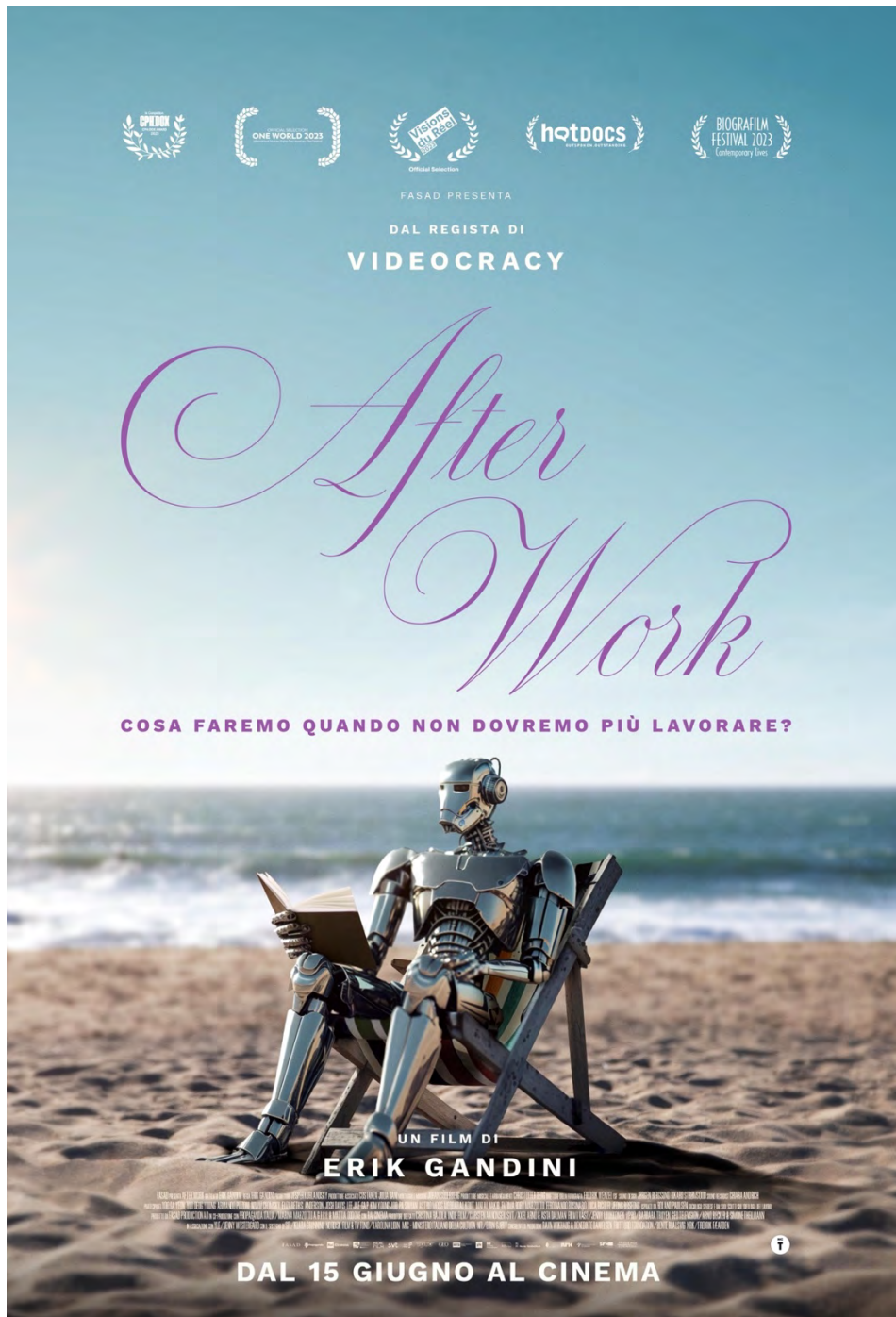
**June-August
2023**

53 pages

Italian Release June 15th 2023

FANDANGO DISTRIBUTION

www.fandango.it

PRESS COVERAGE
by MARIANNA GIORGI
info@mariannagiogi.it

THE EXCLUSIVE INTERVIEW
THE HOLLYWOOD REPORTER ROMA

<https://www.hollywoodreporter.it/film/film-italiani/after-work-vivere-senza-lavoro-un-altro-mondo-e-possibile/7727/>

CONCERTI

Ambra Angiolini sul palco del Primo Maggio: “Tenete le mani alzate e fermate la pioggia”

In piazza ombrelli colorati aperti per ripararsi dalla pioggia e impermeabili a terra. La scaletta della giornata: oltre 50 artisti sul palco della maratona musicale promossa da Cigl, Cisl e Uil

DI LIVIA PACCARIÉ

FILM ITALIANI

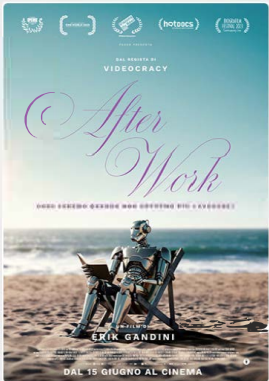
After Work, vivere senza lavoro: un altro mondo è possibile (esclusiva)

Il documentario di Erik Gandini, in sala in Italia dal 15 giugno, viaggia attraverso Corea, Kuwait, Stati Uniti e l'Italia alla ricerca di una risposta: cosa ci succederà, quando ChatGPT e i robot lavoreranno al posto nostro?

DI ILARIA RAVARINO

PROIEZIONE SUL TEMA DELL'ERA DEL "DOPO LAVORO": MOLTI SPUNTI PROVOCATORI PER UN SAGGIO SUGGESTIVO.

Recensione di Raffaella Giancristofaro
venerdì 9 giugno 2023

Come sarà la vita nell'era del post-lavoro? Cioè: quando l'umanità avrà automatizzato così tanti processi da rendere inessenziale la prestazione lavorativa, l'uomo come impiegherà quel "tempo libero"? È pronto ad affrontare una routine in cui il tempo lavorativo sarà quanto meno ridimensionato? Sarà in grado di abituarsi e di conferirgli un valore per l'individuo e per la società? *After Work* cita come principale riferimento gli scritti del sociologo svedese Ronald Paulsen (inediti in Italia) e raccoglie le testimonianze di lavoratori molto diversi tra loro, in una ricognizione libera ed episodica tra Corea del Sud, Italia, Stati Uniti e Kuwait.

Ogni voce, anche la più inaspettata, contribuisce a riflettere sulle cause culturali e storiche dell'attaccamento al tempo del lavoro: un monte orario sottratto alla vita relazionale, stabilito dalla rivoluzione industriale e poi non più messo in discussione ma introiettato acriticamente nelle esistenze. Considerato inattaccabile, indiscutibile. A volte coincidente con la stessa ragione del vivere.

Una figlia coreana sottolinea quanto il padre abbia sacrificato la propria vita al lavoro.

ECONOMIE
LABORO E LA VITA

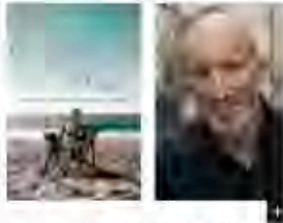
COME VIVERE (MEGLIO) SENZA (TROPPO) LAVORARE

IN **AFTER WORK** IL REGISTA **ERIK GANDINI** SCANDAGLIA IL NOSTRO RAPPORTO CON LA PRODUTTIVITÀ: «IN FUTURO SEMPRE PIÙ PERSONE SARANNO DISOCCUPATE. VA PENSATA UNA NUOVA ETICA». INTERVISTA

di Marco Consoli

SONO troppo indaffarato. Sono così indaffarato che non hai idea. Ho troppo lavoro, sono strapieno». Un consulente del lavoro scimmiotta quello che è il mantra dell'americano medio all'inizio di *After Work*, il nuovo documentario di Erik Gandini al cinema dal 15 giugno dopo la premiere al festival Cph:Dox di Copenaghen, che esplora la relazione delle persone col lavoro a varie latitudini. Un rapporto con un'attività che è un diritto non riconosciuto a tutti, ma per la maggioranza delle persone è un dovere talmente assillante da sovrastare tutto il resto. «Come tutti gli occidentali», spiega Gandini, italiano che vive in Svezia e autore di altri apprezzati documentari come *Videocracy*, «anche io sono stato un padre assente con i miei figli e mi sono avvicinato al burnout da stress per il troppo lavoro. Ho iniziato a chiedermi perché e mi ha incuriosito l'affermazione del sociologo svedese Roland Paulsen, che parla dell'ideologia del lavoro come un sistema di valori e paure che ci costringono a continuare a lavorare sempre più a prescindere da quanto siamo produttivi».

Negli Usa l'ossessione porta gli americani ogni anno a rinunciare a oltre 500 milioni di ore di vacanza, ma come racconta il film non sono gli uni-

La locandina di *After Work*, il nuovo documentario di Erik Gandini (foto a destra)

ci ad avere questi problemi: in Corea del Sud il superlavoro è talmente endemico che il governo deve fare pubblicità per suggerire ai cittadini come usare il tempo libero e ha introdotto lo spegnimento centralizzato del computer a una certa ora per costringerli a lasciare l'ufficio. Poi però *After Work* ci fa volare in Kuwait, dove il diritto al lavoro si scontra con la mancanza di un'occupazione per tutti, ma la ricchezza del Paese è talmente alta, grazie al petrolio, che i giovani vengono impiegati in uffici governativi dove passano le giornate senza fare nulla, sprofondando nella depressione. «Kuwait e Corea sembrano lontani», dice il regista, «ma i loro problemi sono figli della stessa ideologia, quella di non riuscire a immaginare un modo alternativo di oc-

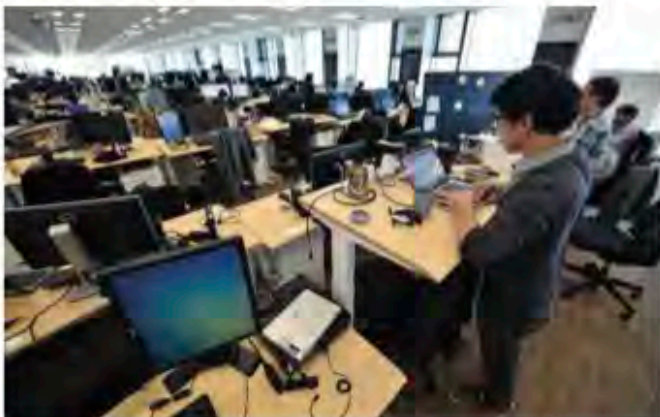
cupare il tempo se non quello di lavorare». Ma da dove nasce questo insopprimibile desiderio di essere produttivi? «L'etica del lavoro così come la conosciamo è nata 350 anni fa all'inizio della rivoluzione industriale», spiega Gandini, «ed era l'idea perfetta per la necessità dell'epoca di mettere in moto l'apparato gigantesco dell'industrializzazione del mondo occidentale: tutti lavoravano da mattina a sera, compresi i bambini, e la necessità di farlo era tale che, nell'ideale calvinista, la produttività apriva le porte del paradiso, il mio film però vuole mostrare che forse oggi questo sistema di valori rischia di essere anacronistico, non soltanto per il presente, ma soprattutto per il futuro».

DOPO CHATGPT

Attraverso una serie di dichiarazioni di personaggi come Elon Musk, Noam Chomsky, Yanis Varoufakis e Yuval Noah Harari, *After Work* lancia uno sguardo verso la società di domani dominata dall'intelligenza artificiale generativa. «Prima di ChatGpt c'era l'idea che ad essere in pericolo fossero solo i lavori ripetitivi, mentre ora anche quelli creativi sembrano a rischio. Harari prevede che moltissimi individui non saranno più schiavizzati come accade oggi, ma diventeranno addirittura inutili. Penso che ci sarà un risparmio di tempo enorme per miliardi di persone e anche se nel mondo occidentale si potrà avviare a questo nuovo scenario con politiche di welfare, esiste il rischio culturale di creare una nuova categoria

di paria, perché nella nostra società essere disoccupati è uno stigma pesante che crea frustrazione, e genera anche confusione politica e populismo. Probabilmente bisognerà riconsiderare il centro della nostra vita, magari considerando che non si può essere produttivi per la maggior parte della giornata o dell'esistenza. Magari si stravolgerà l'idea per cui si va in pensione soltanto quando si è più vicini alla fine della vita, e si potranno prendere pause dal

«GLI AMERICANI
OGNI ANNO
RINUNCIANO
A 500 MILIONI
DI ORE DI
VACANZA. ENON
SONO I SOLI»

DAVID J. PHILLIPS

Sopra, un impiegato in un ufficio di Tokyo continua a lavorare durante la pausa. Accanto e sotto, due immagini del documentario *After Work* che sarà in anteprima al **Biografilm Festival** di Bologna da oggi al 19 giugno

DAVID J. PHILLIPS

«IN KUWAIT SI MANDA IN UFFICIO A FARE NULLA. GENTE CHE POTREBBE STARE FUORI A FARE ALTRO»

DAVID J. PHILLIPS

lavoro in più giovane età. Ma tutto questo richiede una fiducia negli esseri umani che oggigiorno non esiste, come dimostra l'esperienza del Kuwait: si preferisce fare andare in ufficio a far nulla persone che potrebbero stare fuori a fare altro».

A LEZIONE DALLA CONTESSA

Per provare a formulare un'ipotesi di come si possa riempire una giornata che non è più scandita dagli orari di ufficio, il regista è venuto in Italia. «Volevo capire se c'era qualcuno che dall'inizio della propria esistenza non ha mai dovuto lavorare e ha avuto la possibilità di decidere come impiegare il proprio tempo e così mi sono imbattuto nella contessa Rory Marzotto. Nei documentari c'è l'idea che i ricchi siano cattivi, ma per una volta mi sono detto, che forse è da una come lei che dobbiamo imparare come usare tutto il tempo che ci avanza».

In un'intervista al sociologo Luca Ricolfi si fa anche accenno al fenomeno dei Neet, i giovani italiani tra i 15 e i 29 anni che non lavorano, studiano o sono in training, la cui percentuale è vicina al 30 per cento, la più alta d'Europa.

«Il greco Varoufakis dice che in futuro ci sarà bisogno di un reddito di base per tutti, anche per chi trascorre la propria giornata a fare surf», dice Gandini, se naturalmente c'è chi come il compagno della Marzotto, l'uomo d'affari Ferdinando Businaro, rinforza il pregiudizio per cui non si può retribuire chi è improduttivo. Ma forse sono proprio i

Neet il germoglio della ricerca di un modello fuori dalla logica dell'etica del lavoro. Francamente non ho soluzioni, ma molte domande, a cui tutti dovremo rispondere collettivamente. Penso però che non possiamo più rimanere ancorati ai due motti che ricordo scritti all'entrata della mia vecchia scuola superiore in Italia: l'ozio è il padre dei vizi e il lavoro nobilita l'uomo. Oggi mi sembrano superati».

© RIPRODUZIONE RISERVATA

PRATICA & TEORIA

INTELLIGENZA ARTIFICIALE

«**M**i piace l'idea che i lavori noiosi vengano sostituiti e spariscono grazie all'intelligenza artificiale. Ma non vedo pericolo per i ruoli creativi: perché dovrei smettere di fare qualcosa che mi piace?». Il regista e produttore cinematografico Erik Gandini (autore, tra le altre cose, del documentario del 2009 su Berlusconi e il potere della televisione Videocracy) guarda al futuro con ottimismo. Non si può inventare la rotta della trasformazione in atto, dice, ma non dobbiamo disperare. Anzi. «Vedo la possibilità di salvare molto tempo» aggiunge Gandini. «Lo dico anche ai miei studenti: se dovete scrivere delle bozze, usate l'intelligenza artificiale. Poi il lavoro di fino lo fate voi, ma preservare il tempo è fondamentale». Ed è uno dei temi chiave del suo ultimo film, **After Work**, in uscita il 15 giugno nelle sale italiane, che con un racconto corale aiuta a riflettere sul senso del lavoro oggi e nel futuro, con una presenza sempre maggiore dell'AI nelle nostre vite.

La società nella quale viviamo è basata sulla produttività. Già dall'infanzia ci viene insegnato a essere competitivi. Impariamo a lavorare e siamo portati a mettere da parte altri aspetti dell'essere umano, come la creatività. Se, ragionando per ipotesi (ma non troppo remota), dovessimo ripensare la nostra vita, ridimensionando lo spazio che dedichiamo al lavoro, che forma assumerebbe il nostro futuro? Che cosa occuperebbe la dimensione oggi dominata dal lavoro? Sono questi gli interrogativi su cui si incardina il film di Gandini, a cui ognuno dei protagonisti dà una risposta diversa. Per il filosofo Noam Chomsky la tecnologia «può e dovrebbe liberarci dal lavoro». «Ci può sollevare da mestieri pericolosi e noiosi, cosicché possiamo dedicarci a lavori creativi», dice il teorico della comunicazione. Elon Musk si chiede: «Dove troveranno lo scopo della loro vita le persone, se il lavoro non sarà più necessario?». Un dato, citato nel film, fa impressione se accostato a questa domanda: lo scorso anno gli americani non hanno sfruttato 578 milioni di ore di ferie perché non sentivano di potersi allontanare dal lavoro.

Oltre a essere oggetto di alcune riflessioni nel film, l'intelligenza artificiale è parte del processo di produzione, spiega Gandini. «Le musiche sono state realizzate con dei software insieme al montatore con cui lavoro da anni e sono state arrangiate da Christopher Berg. Le abbiamo poi registrate nello

LAVORO

CASSIERI, CONTABILI,
IMPIEGATI: STA GIÀ
CAMBIANDO TUTTO
PROFESSIONI NUOVE,
UN'UNICA SCOMMESSA:
IL TEMPO "LIBERATO"

DI ALICE SCAGLIONI
ILLUSTRAZIONI DI LORENZO PETRANTONI

**IL REGISTA GANDINI:
«L'ASPETTO UMANO
È COSÌ FORTE CHE NON
C'È PERICOLO CHE
L'AI CI SOPPIANTI»
LE FERIE MAI
GODUTE E IL NODO
DELLA FORMAZIONE
PERMANENTE**

studio di Morricone a Roma insieme a musicisti dal vivo. Quando ho sentito le musiche finali, rispetto a quelle delle bozze, ho capito una cosa: l'aspetto umano è così forte che non c'è pericolo che l'intelligenza artificiale ci soppianti in questo lavoro». Lo conferma anche un esperimento che ha fatto con JukeBox, strumento di OpenAI che genera musica: «Gli abbiamo chiesto di creare melodie simili a quelle prodotte per il film e ciò che ci ha proposto era orrendo: non c'è paragone».

Buone notizie, quindi, per chi teme di essere rimpiazzato da un algoritmo. Ma basterà questo «aspetto umano» a scongiurare la perdita di milioni di posti di lavoro? Per la banca d'affari Goldman Sachs nel giro di qualche anno potremmo perdere 300 milioni di impieghi a tempo pieno. Secondo uno studio del World Economic Forum da qui al 2027 potrebbero dissolversi 83 milioni di posti. Ma ne potrebbero nascere almeno 69 milioni. Come scrivevano Daniele Manca e Roberto Viola sul numero di *LogIn* — l'alleghato del *Corriere* dedicato alla tecnologia — del 29 maggio: «Tanti mestieri spariranno, altri emergeranno e il punto di partenza «non può che essere l'istruzione».

Ne è convinto anche Maurizio Del Conte, professore di Diritto del Lavoro all'Università Bicconi di Milano. «A ogni trasformazione tecnologica corrisponde un adattamento e una distruzione di alcuni lavori, a cui consegue però un aumento delle possibilità lavorative». In altre parole, l'AI è uno strumento come altri, che andrà a incidere sulle attività routinarie con un basso valore aggiunto o a completare attività ad alto valore aggiunto. Il World Economic Forum ritiene che entro il 2027 il numero di specialisti di intelligenza artificiale e *machine learning* aumenterà del 40%. Parallelamente vedremo scemare la domanda di ruoli d'ufficio o di segreteria, di lavori come i cassieri delle poste o delle banche, gli addetti alla contabilità o alle buste paga, gli impiegati assicurativi e finanziari, i venditori porta a porta e gli edicolanti. L'azienda britannica delle telecomunicazioni BT ha annunciato che ridurrà fino a 55 mila posti di lavoro entro la fine del decennio e che un quinto di questi tagli toccherà il servizio clienti, in cui il personale verrà rimpiazzato dall'intelligenza artificiale. Probabilmente ChatGpt o Bard sostituiranno

gli assistenti personali, una volta che la capacità di interazione con le persone sarà migliorata. Basterà attendere che l'AI sia in grado di "parlare" con le altre app che usiamo per organizzare le giornate, fare una telefonata, inviare un'email o un messaggio su WhatsApp.

E da qui il bisogno di ripensare le competenze necessarie, calibrate sul mercato del lavoro attuale e futuro. «In Italia c'è un'altissima domanda di com-

petenze digitali. Le imprese non riescono a soddisfare il fabbisogno di queste figure perché non sono state formate», spiega Del Conte. «La digitalizzazione invece che ridurre le possibilità, le sta modificando. Il problema è che se noi non formiamo le persone, c'è uno spiazzamento della domanda. E per colmarlo bisogna investire». La strada è duplice: da un lato la formazione continua, rivolta agli adulti che già lavorano, che dovrebbe coinvolgere le aziende e le academy delle grandi imprese; dall'altro la formazione rivolta ai giovani, nella scuola secondaria, con un recupero delle competenze tecniche ormai abbandonate. A questo si unisce anche il tema della consapevolezza nell'uso dell'AI. Qualcosa che è già attuale e sarà sempre più centrale, come dice l'avvocato Ernesto Belisario, esperto di diritto delle tecnologie e innovazione: «Noi già ora veniamo chiamati per affrontare l'utilizzo dell'intelligenza artificiale sul lavoro», spiega. **Caso recente quello dell'avvocato Steven Schwartz, che in tribunale a New York ha dovuto ammettere di essersi affidato a ChatGpt per lavorare a un caso, di fronte a una serie di errori commessi proprio dall'AI.** Uno dei problemi da considerare è proprio la trasparenza nell'uso dell'intelligenza artificiale da parte dei dipendenti, che non possono nascondere ai datori di lavoro. Ma anche la necessità di preservare la segretezza del know-how aziendale, che potrebbe rischiare di essere condiviso con terze parti: «Le aziende e gli operatori più solidi devono dotarsi di policy adesso, per evitare problemi in futuro».

Sul futuro e sulla capacità dell'Italia di recuperare la distanza con gli altri Paesi del mondo però anche Del Conte è fiducioso: «So che a un certo punto la necessità spinge a muoversi e a cogliere il problema. La mia preoccupazione è che questo bisogno venga avvertito in grande ritardo, ma sono convinto che nel lungo periodo questa trasformazione ci darà più lavoro e ci permetterà di lavorare meglio».

**LE PROSSIME
PUNTATE
COSE PRATICHE
E TEORICHE**

A che punto siamo:
quali sono le cose
da sapere e quali
le domande a cui
rispondere

SCRIVERE CANZONI
Non solo parole,
anche emozioni.
Da classifica

SCUOLA
Lezioni e compiti
a casa: ostacolo
o opportunità?

ARTE
Quanto è creativa l'AI?

DOVE STUDIARE L'AI
Corsi e master:
i migliori

© 2023 Rizzoli Editore

SETTEGHERRET 45

TEORIA & PRATICA

INTELLIGENZA ARTIFICIALE

LA DOMANDA

COME SI COMPORTA
UN ALGORITMO
DAVANTI A QUALCOSA
DI SCONOSCIUTO
O DI IMPREVISTO

DI PAOLO BENANTI

Prima dell'intelligenza artificiale (AI), un programmatore doveva prevedere tutte le evenienze in cui si sarebbe trovato il sistema: seguendo blocchi logici, decideva a priori quale sarebbe stata la risposta a ogni situazione. **Con l'AI, mediante processi di addestramento, la macchina diventa in grado di rispondere senza che il programmatore abbia determinato cosa deve fare per ogni situazione.** Questa nuova capacità del computer porta a una domanda: come può reagire l'intelligenza artificiale trovandosi di fronte a eventi sconosciuti?

La risposta varia a seconda del tipo di algoritmo utilizzato e della capacità di apprendimento. In alcuni casi, l'AI può adattarsi e trovare una soluzione; in altri, la situazione può necessitare l'intervento umano. Infine, esistono situazioni in cui l'AI può sorprendere i suoi programmatori, mostrando abilità inattese che non era previsto possedesse.

L'acquisizione di tali abilità è un importante spunto di riflessione. **La scienza e la storia ci insegnano che l'adattamento è una capacità importante per gli esseri umani.** Adeguarsi all'imprevisto e individuare soluzioni alternative sono *skills* centrali tanto nei corsi di

sopravvivenza quanto nella ricerca di manager di successo. Per noi è normale pensare che fermarsi prima di agire, concentrarsi sugli obiettivi a lungo termine, mantenere un atteggiamento positivo e praticare l'auto-conversazione positiva siano strategie preziose per sviluppare le proprie capacità di adattamento. Inoltre, qualsiasi buon consulente psicologico o guida spirituale ci direbbe che è importante accettare i cambiamenti e imparare a adattarsi ad essi, anche quando sperimentiamo contesti stressanti, per diventare più fiduciosi nei confronti del futuro e più consapevoli.

Nelle macchine, queste strategie sono divenute modalità di progettazione del software. L'intelligenza artificiale viene programmata per gestire situazioni sconosciute attraverso tecniche di apprendimento automatico e analisi dei dati. In particolare, l'AI assimila le informazioni, analizza i dati e mette in atto risposte o azioni adeguate. Può essere utilizzata per rilevare anomalie nel flusso di dati e avvisare rapidamente le aziende dei problemi di sicurezza e di integrità dei processi; o ancora, può essere utilizzata per creare contenuti originali, come testi o immagini.

Un caso particolare è costituito poi dai Large Language Models (LLM), sistemi avanzati di intelligenza artificiale che sfruttano enormi quantità di dati e sofisticati algoritmi per comprendere, interpretare e generare il linguaggio umano. **Pare che tra le caratteristiche distintive dei LLM ci sia proprio lo sviluppo di capacità emergenti: GPT4 di OpenAI o PaLM di Google sono due esempi di questo fenomeno.**

Secondo i ricercatori, tali abilità includono una migliore comprensione del linguaggio, una certa capacità di ragionamento e la risoluzione di problemi complessi; possono persino mostrare forme di ragionamento analogico e risolvere problemi complessi che prevedono più passaggi, tramite una serie di risposte intermedie che conducono alla soluzione finale (*Chain-of-thought prompting*).

La questione è aperta e ci invita a riflettere. Questi comportamenti imprevedibili, simili agli schemi emergenti osservati nel movimento di uccelli in volo, **sono imprevisti di programmazione oppure processi evolutivi di macchine che iniziano a sfuggire alla nostra capacità di progettazione?**

Paolo Benanti, 49 anni, frate francescano, è docente di Bioetica, Etica delle tecnologie e Artificial Intelligence alla Pontificia Università Gregoriana

**LE MACCHINE POSSONO
PERSINO MOSTRARE
UNA CERTA CAPACITÀ
DI RAGIONAMENTO
ANALOGICO. INIZIANO
COSÌ A SFUGGIRE ALLA
NOSTRA CAPACITÀ
DI PROGETTAZIONE?**

Illustrazione: B. GAZDAR

AI SETTE COMPRENSI

BUIO IN SALA

Fabio Ferzetti

Lavorare che ossessione

Corea del Sud e Stati Uniti. Italia e Kuwait. Uniti dal rapporto malato con la produttività. In un film che avrebbe meritato una serie tv

Tristi tempi. Una volta i "mondo movie" dragavano sesso e orrori per colpire sotto la cintura (nessun rimpianto, per carità). Oggi l'italo-svedese Erik Gandini, già autore fra l'altro di un film su Berlusconi e sugli effetti più nefasti delle sue tv, "Videocracy", batte l'Italia e il Kuwait, gli Usa e la Corea del Sud, chiedendosi perché il mondo intero è ossessionato dal lavoro, in un senso o nell'altro, e se il futuro ci libererà da questa ossessione. Inaugurando un'era in cui il lavoro non sarà più il perno economico, quando non interiore, delle nostre vite.

Vasto progetto. Più che un docu ritmato e ribaldo, zeppo di esistenze e personaggi al limite, ci voleva forse una serie capace di approfondire, contraddire, collegare in un disegno ancora più sfaccettato i dati e le suggestioni che sfilano con palese malizia. Perché in Corea del Sud il ministro del Lavoro è costretto a lanciare una campagna promozionale per convincere i cittadini a sgobbare meno? Come mai gli Usa, monumento al calvinismo, bruciano ogni anno 578 milioni di giorni di ferie non godute, mentre nel Kuwait arricchito dal petrolio si usano 20 salariati per fare il lavoro di una persona e ogni famiglia ha in media due collaborato-

AFTER WORK

di Erik Gandini
Svezia-Italia-Svizzera, 77

ri domestici, naturalmente immigrati? E ancora: cosa penseranno del lavoro, e del reddito di cittadinanza, gli esponenti (italiani stavolta) degli strati più privilegiati?

Ovviamente il lavoro, come la ricchezza, è il luogo delle disuguaglianze più estreme. In ogni senso. C'è chi lo fa con passione e gratificazione (il 15 per cento degli individui secondo la Gallup) e chi lo vive passivamente o addirittura detesta e boicotta più o meno attivamente la propria occupazione (il restan-

te 85 per cento, sempre dati Gallup). Per non parlare di chi un lavoro, qualsiasi lavoro, se lo sogna. Anche se Gandini, registrate velocemente parole e opinioni di alcuni grandi nomi (Yuval Noah Harari, Noam Chomsky, Elon Musk, Luca Ricolfi, Yanis Varoufakis), insinua un dubbio. Magari la religione del lavoro ha fatto il suo tempo. Forse il reddito universale (una necessità, sentenza Elon Musk) ci libererà da questo fardello e potremo goderci il tempo libero. Anche se Harari ammonisce: presto l'irrelevanza sarà peggio dello sfruttamento. Per non parlare di quei giovani gaudenti in spiaggia, non una gran pubblicità al nuovo mondo.

Così, più che le idee restano le immagini. La dipendente Amazon e le 5 videocamere nel furgone che monitorano ogni suo istante. L'inserviente (immigrato) che lustra il pavimento del centro commerciale a effetto acquario in Kuwait. L'italiano nato ricco anzi ricchissimo che cura e pota il suo giardino. Un labirinto, guarda un po'. **E**

© RIPRODUZIONE RISERVATA

AZIONE! E STOP

Film del Mese

After Work

Ma il lavoro? Presente e futuro dell'impiego

Il lavoro è un diritto ed ogni giusta Costituzione civile ne riconosce il beneficio, promuovendone le condizioni che rendono effettivo questo diritto. Un assunto sì onorevole nella teoria, ma costantemente tradito nei fatti.

Essendo concetto mutabile, nell'odierna contemporaneità in cui l'evoluzione tecnologica stabilisce e scompone, il lavoro ha dovuto tener conto dei mutamenti sociali, del persistere di un'ag-

giornata schiavitù e la proliferazione di sempre più umanizzati sostituti artificiali. Partendo dall'appena citata asserzione e da quella maggiormente longeva dell'attività lavorativa come fondamento della propria identità, il documentario di Erik Gandini *After Work* si presenta come indagine dinamica, proponendo linee di ragionamento che scaturiscono dall'accostamento di storie personali e circostanze universali, dal quale emerge ormai indistinguibile legame tra vita e lavoro. Ad essere messi in correlazione, individui provenienti da luoghi ben distinti del mondo che qui assumono il ruolo di testimoni emblematici della specifica tendenza nazionale.

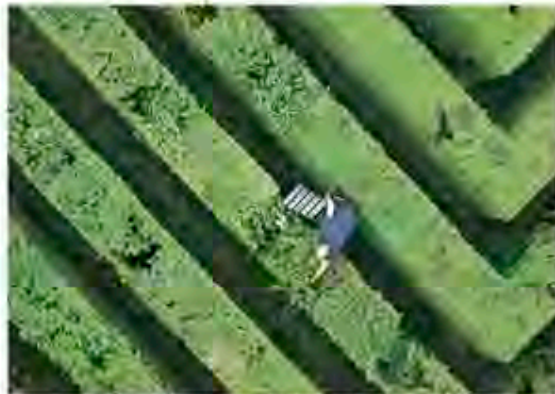
Ad aprire, uno zelante coreano ipnotizzato davanti uno schermo che clicca il mouse, divenuto prolungamento della sua stessa mano, attesta l'eccessivo accanimento lavorativo del Paese. Al suo fianco, la giovane figlia ne certifica l'ossessione normalizzata come unico modo in Corea per considerarsi felice, nonostante tale dedizione impedisca di vivere il "fuori". In netta contrapposizione, il ricco Kuwait, dove la sovrabbondanza di dipendenti che ricoprono la medesima posizione causa il non svolgere alcun incarico ed essere

comunque ben retribuiti. Nessuna fatica certo, ma condannati a non avere alcuno scopo, giorno dopo giorno. Cosa sia meglio e cosa sia peggio: questo è il quesito che affiora, in una società dove è il cosa fai a conferire specificità alla persona, il non essere attivo risulta più degradante ed insoddisfacente che lavorare senza tregua, accettando ritmi logoranti. Ci si sentirebbe vuoti a non fare nulla, seppur apparentemente liberati. Ed è la "deposizione" della fattorina americana di Amazon a darne riscontro: venire sorvegliati durante il turno, sottostare ad orari massacranti e a soffocanti limitazioni, ma sentirsi appagati nell'essere parte integrante del meccanismo. A confronto, il quotidiano di due ereditieri italiani che hanno il privilegio di adoperarsi per occupa-

re il tempo e non per dover sopravvivere. Posti a puntellare le varie testimonianze, gli interventi di alcuni esperti. Da quello filosofico del far risalire la moderna etica del lavoro al Calvinismo e probabilmente all'etimologia del termine labor (pena) a quello sociologico che descrive i cosiddetti "neet", ovvero i giovani che non lavorano e non studiano (con un troppo riferirsi ai "bamboccioni" italiani più che agli altri). Come tasselli di un puzzle, la narrazione

prosegue su situazioni antitetiche e sfrutta quindi paradossali giustapposizioni affinché lo spettatore giunga a porsi domande. L'idea del reddito di base universale è legittimo? La produzione automatizzata andrà a soppiantare l'uomo? Ci sarà un futuro libero dal lavoro? Tanti, anzi troppi, sono gli interrogativi che Gandini lascia in sospeso e senza alcun appiglio di riflessione. E malgrado il caratteristico umorismo, già rilevante in *Videocracy* (2009), e la comprovata arguzia, le tematiche del film non appaiono nuove o raccontate in maniera inedita, anzi sono la ripetizione di un argomento molto utilizzato nelle recenti produzioni audiovisive e perennemente in prima linea.

MIRIAM RACCOSTA

IN USCITA

REGIA Erik Gandini

GENERE Documentario (77)

inchiesta

COME POSSO AIUTARTI

Non passa giorno senza sentir parlare di Intelligenza Artificiale.

Ma le informazioni che intercettiamo, invece di chiarirci le idee, spesso ce le confondono ancora di più. Ecco perché abbiamo sintetizzato qui 8 domande che tutti ci poniamo. Per capire se davvero ci semplificherà la vita. E quali rischi potrebbe comportare

di Marta Bonini

1 Che cos'è l'Intelligenza Artificiale?

«L'Intelligenza Artificiale è un insieme di tecniche che permettono a una macchina di estrarre correlazioni tra i dati. Grazie a queste predizioni statistiche, il computer riesce a svolgere dei compiti, come per esempio classificare oggetti, riconoscere suoni, scrivere parole» spiega Tatiana Tommasi, docente di Intelligenza Artificiale del Politecnico di Torino. «Le prime tracce di Intelligenza Artificiale risalgono agli anni '50, in America. Nel 1956, al Dartmouth College, nel New Hampshire, si tenne un convegno estivo al quale presero parte i maggiori ricercatori informatici, in quell'occasione si posero le basi di questa disciplina. E qualche anno dopo, nel 1958, venne creato il "perceptrone", il bisnonno dell'IA moderna; ovvero, la più antica rete neurale artificiale, che era in grado di risolvere solo problemi binari».

2 Come funziona?

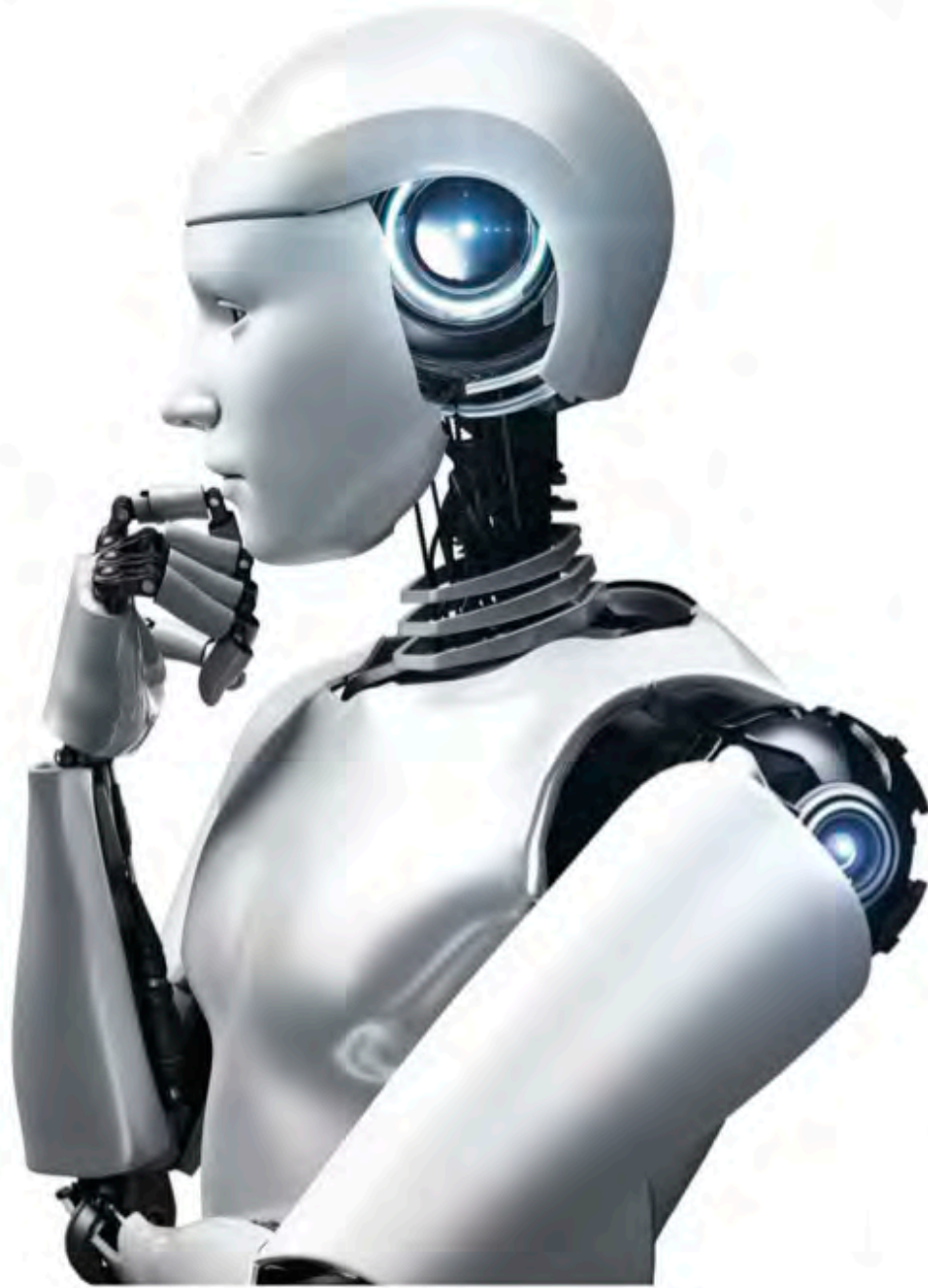
«Partendo da un input, per esempio una foto di una persona che indossa la mascherina, costruisce una funzione matematica che mi dà degli output. Cioè è in grado, quando le farò vedere altri ritratti, di dirmi se quelle persone fanno la mascherina o no. Per fare questo, però, devo inizialmente darle tanti dati e tanti esempi di input e output in modo che capisca come si fa ad andare dall'entrata all'uscita. Esattamente come succede a un bambino che deve imparare la strada da casa a scuola: se la farà tante volte, la memorizzerà».

Tutti hanno sentito parlare delle auto senza guidatore e degli assistenti vocali come Siri di Apple o Alexa di Google. In quali altri casi l'IA entra già nella nostra vita quotidiana?

«Magari non ce ne rendiamo conto, ma sono tantissime le applicazioni che usano già l'IA. Per esempio Google Maps, oppure tutti i vendor online, come Amazon, che ci suggeriscono cosa potremmo comprare. Lo fanno grazie a quello che si chiama "sistema di raccomandazione", ovvero una mappa virtuale in cui inseriscono tutte le nostre caratteristiche, paragonano i profili simili e ci suggeriscono cosa potrebbe piacerci. Lo stesso sistema che, per esempio, utilizza Netflix quando ci propone una nuova serie da vedere. In casa, poi, sono tanti gli elettrodomestici che usano l'IA: le lavatrici smart che scelgono il lavaggio in automatico; i robot aspirapolvere che memorizzano la mappa di casa e puliscono in autonomia; i termostati intelligenti che imparano i nostri comportamenti per ottimizzare energia» spiega Tommasi.

È chiaro come l'IA ci aiuti già adesso la vita. In che modo lo farà in futuro?

«Nel prossimi anni l'Intelligenza Artificiale verrà impiegata non più e non solo in semplici task di gestione domestica, ma in campi più complessi, come quello medico. Potrà essere di grande aiuto - in parte lo è già adesso - nella dia-

inchiesta

gnosi di alcune malattie. Potendo vedere e incrociare tanti dati, sarà in grado di individuare un tumore in fase molto precoce. Ma potrà essere anche utilizzata nelle nostre città per la riduzione della CO₂. Come? Mappando per esempio le fonti di emissioni di gas serra delle aziende o scegliendo dove è meglio installare pannelli fotovoltaici, ottimizzando così la distribuzione delle fonti di energia rinnovabile. Un altro utilizzo strategico per il nostro Paese è la valutazione dei rischi idrogeologici basata sull'analisi di serie temporali storiche e sullo studio dell'umidità del suolo».

Ma l'IA è veramente così intelligente come si dice, e può "fare concorrenza" alla nostra intelligenza?

«L'Intelligenza Artificiale che usiamo oggi – e che viene definita "debole" – è un'intelligenza diversa dalla nostra, innanzitutto perché è digitale. È stata sviluppata per eseguire dei compiti ben precisi e circoscritti. Certo, in molti casi li svolge così bene che sembra che mimi la nostra intelligenza. Ma non è così. L'intelligenza umana è più generale e complessa» spiega Tommasi. «Entrambe hanno la capacità di essere razionali e sistematiche, ma solo la nostra mente, per ora, è anche emozionale, sensoriale, immaginativa. Gli algoritmi di apprendimento sono costruiti su variabili di tipo statistico capaci di svolgere calcoli molto complessi in pochissimo tempo. Quindi quantitativamente sono più veloci e in grado di memorizzare una maggiore quantità di informazioni rispetto alla mente

Negli Usa 350 esperti del settore hanno firmato un documento che chiede regole precise e controlli stringenti sull'utilizzo dell'IA

umana. Tuttavia per ora falliscono alcuni test base di logica e mancano di quella parte di intelligenza senso-motora che l'uomo ha sviluppato nel corso dell'evoluzione. In futuro molto probabilmente la cosiddetta IA "forte" sarà più generale e avrà un corpo, per esempio quello di un robot capace di interagire con noi».

Può essere pericolosa per la nostra privacy?

«Per allenare questi modelli servono quantità enormi di dati. Giusto per dare un'idea, per addestrare GPT3, il software progettato da OpenAI che è in grado di generare contenuti testuali a partire da un input dell'utente, ci sono voluti 45 Terabyte di testi. Ovvero 45 moltiplicato per 10 alla dodicesima. Il rischio per la nostra privacy sta in primis nella sicurezza del modello. Il modello è la funzione che ha imparato le correlazioni tra i dati. Se la funzione non viene protetta, un hacker, invertendola, potrebbe risalire a nostri dati sensibili o trovare il modo di farle commettere degli errori. Per esempio, noi ci fidiamo di un'app che ci dà suggerimenti per lo shopping ma che a un certo punto comincia a consigliarci solo prodotti di una certa marca perché è stata maliziosamente modificata. C'è poi il tema dei dati con cui questi sistemi si allenano: per modelli molto grandi non conosciamo la loro provenienza, non sappiamo se e come siano stati resi anonimi e se sono privi di stereotipi o pregiudizi. Questo è un aspetto fondamentale perché se un dato ser è sbilanciato per genere, religione, età, area geografica, la predizione sarà scorretta e potenzialmente offensiva. Oggi l'esigenza più impellente per garantire la privacy di tutti è normalizzare e regolamentare il flusso di dati personali necessari ad alimentare l'IA» specifica l'esperta.

Quale impatto avrà sul mondo del lavoro?

«L'IA sta portando a una nuova rivoluzione industriale in cui sarà fisiologico, come è già successo, che

Il documentario

COSSA SUCCEDERÀ QUANDO GLI ALGORITMI informatici spazzeranno via molte professioni, lasciando gran parte dell'umanità disoccupata? Il regista Erik Gandini è partito da questa domanda per girare *After Work*, viaggiando in quattro Paesi molto diversi per mentalità: Italia, Stati Uniti, Kuwait e Corea del Sud. Il risultato è un documentario, al cinema dal 15 giugno, che sonda non tanto i contraccolpi sociali ed

economici ancora imprevedibili - nascerà una classe di "non lavoratori"? Ci saranno aiuti statali? - ma le profonde conseguenze esistenziali di questa svolta storica. Oggi l'attività professionale è al centro della quotidianità in molti Paesi del mondo e l'etica del lavoro, per esempio negli Usa e in Corea, è forte al punto da togliere tempo ad affetti e piaceri. Raccontando storie e intervistando esperti, Gandini cerca di capire come potremmo vivere senza il lavoro che oggi plasma l'identità e l'autostima di molti. Proiettandosi negli scenari di un futuro non così lontano. **Valeria Vignale**

alcuni tipi di impiego spariscano mentre ne appariranno di nuovi. A mio parere, possiamo aspettarci un effetto positivo in termini di aumento della produttività. Nella gran parte dei casi non ci sarà una sostituzione uomo-macchina, ma piuttosto un affiancamento. Per esempio, adesso nelle fabbriche le linee automatizzate esistono già ma sono separate: in pratica i robot sono in gabbia. In futuro, i robot potranno collaborare liberamente e in condizioni di massima sicurezza con gli uomini» continua Tommasi. «Nei lavori creativi poi, come la produzione di testi, traduzioni, immagini per la pubblicità, l'IA servirà a velocizzare il processo. Magari io ho un'idea, la butto giù, gliela sottopongo e lei la finisce. O viceversa: io non riesco a iniziare a scrivere un testo, lei comincia e io lo termino».

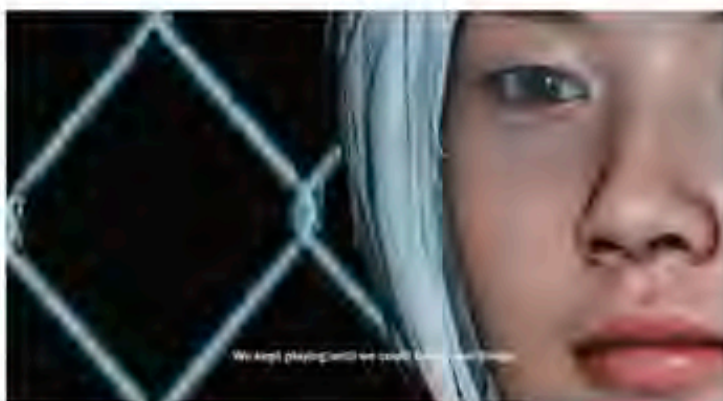
8 Che cos'è ChatGPT di cui si è parlato tanto in questi ultimi mesi? Perché era stato bloccato?

«GPT3 è un software di intelligenza artificiale particolarmente efficiente nella produzione automatica di testi (adesso c'è anche la versione 4 che lavora con le immagini). Io per esempio lo uso per tradurre: è bravissimo! Esiste anche ChatGPT3, una chatbot che mima una chiacchierata tra persone. Questo sistema era stato bloccato in Italia dal Garante per la Privacy perché non aveva dichiarato che i dati che inserivamo venivano utilizzati per "addestrarlo". Adesso, per essere riattivato, ha dovuto garantire più trasparenza e più diritti agli utenti: attraverso un modulo online puoi apporri al fatto che i tuoi dati personali siano trattati per l'allenamento degli algoritmi; i tuoi dati non vengono immagazzinati; gli under 13 non possono utilizzarlo senza il consenso di un adulto».

© INFOLIBRO/STUDIO FOTOWA

Come usare ChatGPT3

ULTIMAMENTE NE HAI SENTITO PARLARE MOLTO ma non hai ancora capito esattamente di cosa si tratta e, soprattutto, come funziona? Ti piacerebbe scoprirlo? Ecco le risposte alle tue domande. ChatGPT3 è un software progettato per simulare una conversazione con un essere umano. Per usarlo vai su openai.com/blog/chatgpt (il sito è in inglese), clicca sul pulsante "Try ChatGPT" e premi sul bottone "Sign up". Adesso, registrati con il tuo indirizzo di posta elettronica. Ti chiederanno anche il numero di cellulare per inviarti un codice di verifica. A registrazione avvenuta, sei pronto per usarlo (il servizio nella versione base per il momento è gratuito). L'interfaccia è semplice e minimale: per iniziare, devi semplicemente scrivere la tua richiesta nel campo che trovi nella parte inferiore della pagina. Dopodiché clicca sull'icona dell'aeroplanino, come quello che si vede nei servizi di messaggistica istantanea, così da inviare la tua richiesta. Un'unica avvertenza: se vuoi usare questo servizio, tieni conto che il database su cui è stato addestrato il sistema è fermo al 2021 e non ha accesso a Internet per trovare fonti da cui ricavare informazioni aggiornate. Ciò significa che, se provi a fare domande di attualità, per esempio «Chi ha vinto lo scudetto di calcio nel 2022?» o «Quali scarpe vanno di moda adesso?», non avrai una risposta.

Spazio all'immaginazione

TORNA A ROMA LA MOSTRA RE:HUMANISM.

Questa nuova edizione è curata da **Artissima**. L'evento è in anteprima dal 10 giugno al 10 luglio negli spazi del **Waga** (Via Antoniana, 10) a Roma. Per informazioni e biglietti visita www.re-humanism.com, visita artissima.com o chiama il 06 47811111.

DONNA MODERNA 35

[10 NOTIZIE]

9

L'IMPRENDITORE
ELON MUSK: FA
INVESTIMENTI
NEI SISTEMI
INTELLIGENTI.

DOVE CI PORTERÀ L'INTELLIGENZA ARTIFICIALE

Risponde a ogni domanda, scrive testi complessi e diagnostica malattie difficili da scoprire. Ma, allo stesso tempo, può sostituirsi agli esseri umani, distruggere posti di lavoro e scatenare guerre. Gli scienziati hanno lanciato l'allarme sui nuovi sistemi intelligenti che stanno cambiando la nostra vita quotidiana.

Grazia ha indagato sui rischi e le opportunità di questa rivoluzione

di Valeria Vignale

La paura corre veloce sul filo della Rete. Sono 350 gli imprenditori ed esperti che, dopo gli imprenditori Elon Musk e Bill Gates, insieme con i creatori di piattaforme come ChatGpt (Sam Altman) o Bard (Demis Hassabis), hanno lanciato l'allarme sull'Intelligenza Artificiale chiedendo ai governi di regolarne l'uso prima che sia troppo tardi.

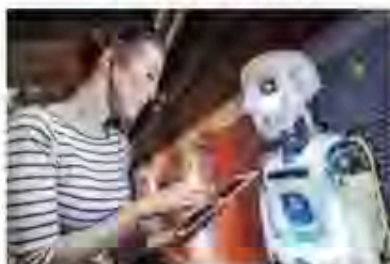
La cosiddetta AI può disinformare o manipolare gli utenti, sfuggire al controllo o essere usata a fini distruttivi. Dobbiamo temere la rivoluzione tecnologica in corso fino a questo punto? E quali sono, in concreto, le sue applicazioni e potenzialità attuali?

«Mi pare eccessivo pensare a una prossima estinzione dell'umanità, ma è giusto ascoltare chi ha creato questo business, visto che si evolve in modo velocissimo e imprevedibile», risponde Paolo Traverso, direttore Strategia e Sviluppo della Fondazione Bruno Kessler, che in Italia è pioniera nella ricerca. «Una tecnologia

così potente può essere usata bene o male ma lo scopo è renderla più controllabile, non certo frenarla visto che migliora la vita in molti ambiti. A cominciare dalla salute. Esiste un prodotto in grado di diagnosticare in un secondo la retinopatia, per esempio, ed è molto utile in alcune aree del Paese, dove il rischio è elevato e le strutture non riescono a fare gli screening, ogni anno, a migliaia di persone a rischio. Nell'attività giudiziaria, c'è un sistema che permette di individuare le clausole vessatorie dei contratti, scritte in caratteri poco visibili. Nell'industria l'AI evidenzia le probabilità di guasto delle macchine prima che si rompano». Sono funzioni che un tempo venivano eseguite solo da persone, ma in modo meno efficace. E sembrano una sfida all'intelligenza umana, perciò alimentano le paure.

Siamo dentro una rivoluzione tecnologica che, pur essendo già tangibile nel quotidiano, diventerà ben

[10 NOTIZIE]

UN'INGEGNERA MENTRE DA ISTRUZIONE A UN ROBOT.

più impattante di Alexa, il programma vocale che ci avverte quando la pasta è cotta, o di assistenti digitali come Siri che fanno telefonate a comando. «Dialogheremo sempre di più con tutti gli elettrodomestici, oltre ad accenderli e spegnerli a voce», dice Mark J. Carman, docente di Artificial Intelligence al Dipartimento di Elettronica, Informazione e Bioingegneria del Politecnico di Milano. «I sistemi saranno molto più evoluti di quanto siano Alexa o Siri oggi. È naturale che innovazioni così suscitino dibattiti, come all'inizio di internet, quando alcuni esperti ripetevano "il web può essere tutto e niente", perché è impossibile prevederne gli sviluppi», continua. «Dobbiamo solo cercare di conoscerli meglio. Il programma ChatGpt che risponde alle domande che gli rivolgiamo, per esempio, è basato su un'infinità di dati eppure non sempre è affidabile. Ricordo il caso di un avvocato americano che chiese all'applicazione la lista dei casi legali simili a quello che stava seguendo: erano tutti inventati anche se descritti in maniera plausibile». Uno dei lati sorprendenti dell'AI è proprio quello creativo. «Va considerata come un copilota, una specie di aiutante, ma è l'uomo a guidare e avere il controllo. E dall'input, il quesito posto dall'uomo all'AI, e dal modo in cui lo pone, dipende il risultato, l'apporto della macchina», sostiene Fabio Viola, saggista e docente universitario di New Media. «Chi ha un lessico elaborato e fantasioso otterrà risposte molto più efficaci. E questo significa che, a differenza del passato, la nostra società valorizzerà la cultura umanistica e la creatività più della formazione tecnica. L'AI cambierà moltissime altre cose perché può essere "allenata" a svolgere vari compiti. In Giappone fa camminare chi stava sulla sedia a

rotelle, grazie a esoscheletri che, indossati, guidano i movimenti dei disabili. Oppure affianca gli anziani che, in mancanza di figli o badanti, si affidano a un equivalente tecnologico».

Proprio i robot toglieranno lavoro in Italia a molte persone, tra i 4 e i 7 milioni, secondo uno studio realizzato da economisti delle Università di Trento e Brescia. «Ma il digitale e le nuove tecnologie creano anche crescita e opportunità: in un'azienda come la nostra servono vari tipi di professionalità, da ingegneri a tecnici di laboratorio, da esperti di marketing a informatici», dice Valeria Sandei, amministratrice delegata di Almaxwave, una delle maggiori aziende italiane di Intelligenza Artificiale. «Ci tengo a incoraggiare le ragazze, e i giovani in generale, a cogliere le opportunità che si stanno aprendo nel nostro Paese e che molti non immaginano». E che cosa faremo quando, in futuro, l'Intelligenza Artificiale accorcerà le nostre giornate lavorative e forse stravolgerà anche l'idea di una vita centrata sulla produttività? Il regista Erik Gandini se lo chiede nel documentario *After Work* (ovvero, dopo il lavoro), al cinema dal 15 giugno. È un viaggio in quattro Paesi del mondo dalla mentalità e dall'approccio molto diversi: Italia, Usa, Kuwait e Corea del Sud. «L'intelligenza artificiale è solo una premessa del film», racconta Gandini. «Ho esplorato l'etica del lavoro, che porta gli americani a non prendere ferie neppure se ne hanno diritto e i coreani a lavorare più di 12 ore al giorno. Saremo capaci di reinventarci la giornata? Di cogliere l'occasione per distribuire più equamente le ricchezze e vivere meglio? Un giorno potrebbe essere la libertà, invece del lavoro, a nobilitare l'uomo». ■

© RIPRODUZIONE RISERVATA

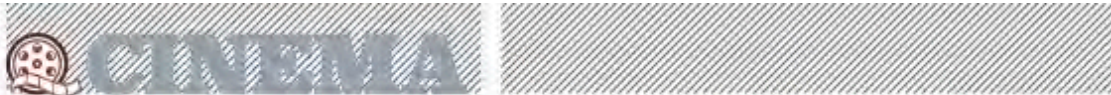
Una legge per l'Europa

Si chiama **Artificial Intelligence Act**, ed è la legge al vaglio del Parlamento europeo in giugno, che dovrebbe introdurre un quadro normativo comune per l'intelligenza artificiale all'interno dell'Unione. Le applicazioni di AI capaci di profilare le persone in base ai loro comportamenti sociali, alle loro caratteristiche personali ed economiche saranno vietate così come dovrà esservi trasparenza sui dati utilizzati per sviluppare le intelligenze artificiali. Questo per evitare pregiudizi, discriminazioni e manipolazione ai nostri danni.

Foto: Getty Images

TROVAROMA

weekly news magazine, Thursday supplement of la Repubblica daily newspaper

16 TROVAROMA

L'ANTEPRIMA

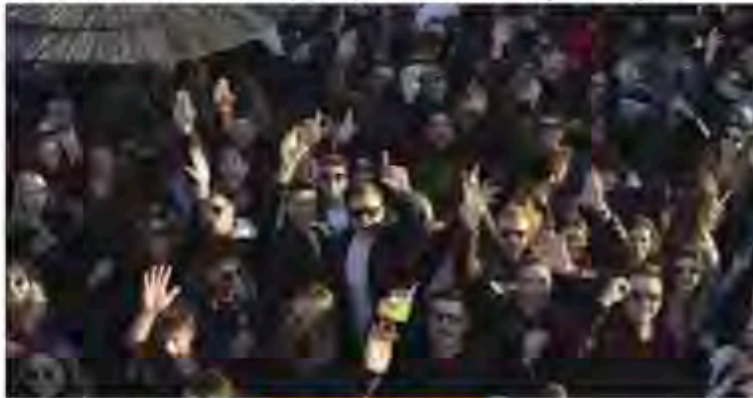
IL FUTURO LE MACCHINE E L'UOMO

"AFTER WORK", IL NUOVO FILM
DEL REGISTA ERIK GANDINI
RUOTA ATTORNO AL TEMA
DELL'INTELLIGENZA ARTIFICIALE

di PIER PAOLO MOCCI

Mettetevi comodi, perché quello che andrete a vedere non sarà solo un semplice documentario sull'Intelligenza Artificiale ma un rivoluzionario atto politico e filosofico che potrebbe sovvertire per sempre le leggi del mondo. Stiamo parlando di "After Work", il nuovo lavoro del regista italo-svedese Erik Gandini che, circa 15 anni fa, ci aveva sconvolto mostrando le nostre vite allo specchio, rivelando la società effimera dell'apparire nella quale eravamo stati consapevolmente catapultati. Dopo pochi altri film e doc, Gandini torna dietro la cinepresa per raccontare in modo molto lucido l'imminente futuro, prendendo però subito una posizione e schierandosi dalla parte delle macchine come angeli salvifici. "After Work" prende una posizione dichiarata sull'avvento e il ruolo

Sotto, un momento del film "After Work"; in basso, un frame di "Che ho fatto io per meritare questo?"

COSÌ GLI INVITI

Inviti doppi alla proiezione di "After Work" sabato 17 al cinema Quattro Fontane (via Delle Quattro Fontane 23) collegandosi al link <https://bit.ly/after17> giovedì 15 dalle 17,30 alle 18,30. Gli inviti sono validi per qualsiasi proiezione della giornata. Al cinema: Quattro Fontane, Greenwich, Lux da giovedì 15.

dell'Intelligenza Artificiale che impatterà a brevissimo sulle nostre vite. La sua, quella del film, è una posizione fortemente umanista, messianica e di definitiva salvezza. Ma come, i robot e gli algoritmi sostituiranno l'Uomo da gran parte dei lavori nei quali fino ad oggi egli è stato impiegato? Sì, è sarà una liberazione secondo Gandini, emancipare finalmente donne e uomini dalla costrizione del lavoro e, in certi casi, sollevarli da condizioni di schiavitù, per certi lavori usuranti che riducono le persone a corpi e menti alienate alla "Tempi Moderni" di Chaplin o le relegano ad una vita di stenti e di soprusi psicolo-

gici, come nei film di Ken Loach. Gandini mostra donne in fabbrica, operai alle catene di montaggio, magazzinieri Amazon, lavapiatti e decine di altre figure, comprese quelle più ai vertici. Chiunque, liberandosi dal lavoro, potrà tornare a vivere, dedicandosi al rapporto con la natura, con l'arte, la cultura, occupandosi di sé stesso, cercando di divertirsi dalla mattina alla sera. Un po' come aveva teorizzato qualche anno fa Silvano Agosti nel suo amabile e semplice libretto "Lettere dalla Kirghizia", un luogo ideale e immaginario fondato sulla felicità dell'essere umano. ♦

Farnese

TORNANO IN SALA CINQUE LUNGOMETRAGGI DI CULTO FIRMATI DAL REGISTA SPAGNOLO

L'UNIVERSO DI PEDRO ALMODÓVAR

Tornano in sala cinque film di culto del cinema di Pedro Almodóvar degli anni 80, "L'indiscreto fascino del peccato", "Che ho fatto io per meritare questo?", "La legge del desiderio", "Donne sull'orlo di una crisi di nervi", "Tocchi a spillo". Una rassegna dal nome "La forma del desiderio" che ci immergerà nel simbolismo magico e nella poetica di uno dei grandi maestri del cinema contemporaneo. Film caratterizzati da carnalità e sensualità, con scenari fortemente erotici all'interno spesso di una struttura talvolta divertente, perfino grottesca, decisamente melò. Un cinema scorrente, graffiante e sincero, con una varietà di personaggi/attori colorati ed eccentrici che costellano la sua filmografia: Carmen Mau-

ra, Antonio Banderas, Miguel Bosé, Mari-sa Paredes, Victoria Abril, Kossy de Palma. Omosessuali, tossicodipendenti, suore, scrittori, transessuali, attori, amanti, traditori, traditi. Persone sopra le righe e famiglie libere da ogni schema che hanno segnato dibattiti sociologici e culturali a partire da un'infuocata Mostra del cinema di Venezia del 1983, esattamente 40 anni fa. P.P.M.

COSÌ GLI INVITI

Inviti singoli alla proiezione del film "Tocchi a spillo" al cinema Farnese (Piazza Campo di Fiori 56) venerdì 16 ore 21, collegandosi al link <https://bit.ly/tace16> giovedì 15 dalle 16 alle 18.

After work

Di Erik Gandini. Svezia/Norvegia/Italia 2023, 81'. In sala

Si parla molto dell'ipotesi che l'intelligenza artificiale prima o poi possa sostituire l'essere umano. Anche i documentaristi s'impegnano a capire quale potrebbe essere il futuro del lavoro. Mentre alcuni di loro si concentrano su aree specifiche come il reddito universale (*Free money*) o la gig economy (*The gig is up*), il regista italo-svedese Erik Gandini ha scelto una strada più filosofica interrogandosi sulla natura del lavoro e sul nostro atteggiamento nei suoi confronti. Per farlo visita Italia, Stati Uniti, Corea del Sud e Kuwait esplorando opinioni individuali e

posizioni particolari adottate dai paesi. In Corea per esempio la cultura del lavoro dall'alba al tramonto è talmente radicata e dannosa per salute e benessere dei cittadini, che il governo è dovuto intervenire per riequilibrare i tempi dell'impiego e della vita privata. L'argomento è affrontato in modo serio, ma Gandini sa anche essere spiritoso. Che dire di uno statunitense che si sbellica dalle risate all'idea che un lavoratore possa prendersi più di due settimane di vacanze alla volta? E che dire di chi non lavora affatto? Se in gran parte del mondo sono pochi quelli che possono permettersi di non fare nulla, in Kuwait lo stato paga per ozio: il lavoro è un diritto garantito e questo porta a un esorbitante eccesso di personale negli uffici governativi. Anche qui l'autore entra nel dettaglio. È chiaro che *After work* non può esaurire un argomento così vasto, ma Gandini offre un tour spigliato e stimolante, lasciando agli spettatori il compito di trarre le conclusioni. Tuttavia sembra voler suggerire che il tempo stringe. Le modalità e la natura del lavoro stanno cambiando, che a noi piaccia o no.

Amber Wilkinson,
Eye for film

After work

di Paola Piacenza

Film:

After Work

Documentario ♦♦♦ 1/2

DI ERIK GANDINI, CON YOO GA YEON, YOO DEUG YOUNG,
ARMANDO PIZZONI, NOAM CHOMSKY, ASTRID MOSS

After Work
di Erik
Gandini.

In Corea del Sud i computer si spengono alle 18 per provvedimento del governo. Se "PC off" è il tentativo di cambiare le abitudini di impiegati che da generazioni vivono solo per produrre, negli Stati Uniti sono in molti a scegliere di non fare le ferie cui hanno diritto. Al contrario in Kuwait i petrodollari consentono di impiegare anche 20 persone per una stessa posizione. E quasi nessuno trova qualcosa da fare. L'italo-svedese Gandini, che con *Videocracy* (2009) aveva messo sotto la lente il potere che ha la tv di influenzare le nostre scelte, fa il punto sulle moderne paure che l'automazione (e ora l'intelligenza artificiale) evoca in chi, ai quattro angoli del mondo, si ostina a lavorare..

♦ modesto ♦♦ buono ♦♦♦ ottimo ♦♦♦♦ capolavoro

https://www.lastampa.it/cultura/2023/06/08/news/erik_gandini_ce_vita_dopo_lufficio_cerchiamo_la_liberandoci_dal_culto_delloperosita-12846292/

24 LASTAMPA GIOVEDÌ 8 GIUGNO 2023

LE GRANDI DIMISSIONI

Cambiare il lavoro

Ora i ragazzi chiedono impieghi aderenti alle loro aspirazioni. I capi sono impreparati a migliorare l'offerta per rendersi attrattivi

ALESSANDRO ROSINA

Il mondo del lavoro si trova di fronte a un grosso problema: le nuove generazioni si sono messe in testa di volere e poter scegliere. Un cambiamento che trova molti datori di lavoro impreparati e in certa misura sconcertati. Eppure si tratta di una notizia positiva. Ma non per tutti. Solo per i contesti in grado di essere attrattivi verso i giovani e metterli nelle condizioni di dare il meglio di sé.

Questo ha bisogno di alcune condizioni. Serve, innanzitutto, preparare a saper scegliere, ovvero a rendere coerenti le proprie aspirazioni con le proprie effettive capacità e in relazione con ciò che la realtà offre (non solo per adattarsi ma anche per cambiarla). La carenza di orientamento nel sistema scolastico e nei servizi delle politiche attive rende i giovani italiani più fragili rispetto alla capacità di scelta e più esposti a esperienze negative. I dati pubblicati nel "Rapporto giovani 2023" dell'Istituto To-

La carenza di orientamento a scuola rende i giovani italiani più fragili

niolo, in uscita in questi giorni, evidenziano come nelle nuove generazioni ci sia una forte richiesta di rendere più coerente il rapporto tra scuola e lavoro. Gli imprenditori italiani si accorgono dei limiti della manodopera quando devono assumere, mentre molto meno si fa, rispetto ai Paesi con cui ci confrontiamo, per preparare per tempo le competenze necessarie attraverso un'interazione continua delle aziende con le scuole e i servizi del territorio. Ma interagire con i giovani mentre sono ancora nelle ultime classi della secondaria consente anche di iniziare a prendere le misure reciproche, a capire come cambia il modo di pensare al lavoro, a riconoscere fragilità e potenziali-

Su "La Stampa"

tà specifiche nei processi di apprendimento, motivazione e impegno attivo.

Oltre ad adeguata formazione e migliori sistemi di orientamento e accompagnamento all'ingresso nel mondo del lavoro, è sempre più sentita la necessità di mettere in relazione coerente crescita personale e professionale. La flessibilità in Italia è stata interpretata, più che nelle altre economie avanzate, come forma per poter assumere manodopera a

3 milioni

I Neet, ragazzi che non studiano e non lavorano in Italia (è il dato più alto in tutta l'Ue)

2022

L'anno in cui l'Oms ha riconosciuto che il burnout, lo stress da lavoro, è una sindrome

Qui a fianco, le due pagine che nei giorni scorsi abbiamo dedicato al tema del lavoro e del desiderio, sempre più condiviso, tra i giovani ma non solo, di un impiego che non ci "consumi" l'esistenza. Con il titolo *Licenziamento per giusta vita* abbiamo pubblicato un estratto del libro *Le grandi dimissioni* (Einaudi, 2023) della sociologa Francesca Coin. A questo articolo è seguita l'intervista alla filosofa Maura Gancitano di Simonetta Sciandivasci

“

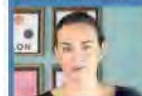
Francesca Coin

Il nostro modello produttivo finora ha solo tagliato il costo del lavoro e aumentato i profitti

“

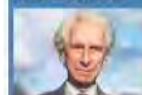
Maura Gancitano

Dobbiamo essere capaci di non vergognarci quando ci sentiamo sfiancati e dire no

“

Bertrand Russell

Se fossi un medico prescriverai una vacanza a chi pensa che il suo lavoro sia importante

cor più prezioso che in passato il ruolo dei giovani qualificati per organizzazioni e territori che vogliono alimentare processi di sviluppo avanzato e sostenibile.

La flessibilità che davvero serve è, allora, quella che consente di fare esperienze positive, di scegliere se rimanere in un'azienda o di cambiare per migliorare continuamente le proprie competenze professionali e sociali. L'attenzione, in quest'ottica, più che sulla singola azienda che perde il lavoratore dovrebbe essere sulla persona che migliora la propria capacità di essere attiva nei processi di crescita e produzione di benessere del Paese, in grado di portare di più nella nuova azienda in cui entra rispetto a quella che ha lasciato.

È sul rafforzamento di questi percorsi che si misura la salute del mercato del lavoro nelle società moderne avanzate in continuo e rapido cambiamento. In questa prospettiva le

Le dimissioni sono sempre fisiologiche e spingono le imprese a migliorarsi

dimissioni sono fisiologiche e spingono le stesse imprese, nel medio periodo, a migliorarsi in tensione continua con la novità che portano le nuove generazioni. Quindi, più che preoccuparsi per il fenomeno della Great resignation, va interpretato e accompagnato un processo di mutamento che è articolato e complesso, i cui esiti potenzialmente positivi non sono scontati. Sappiamo, però, che va nella direzione giusta ciò che favorisce il rafforzamento e la valorizzazione dei percorsi formativi e professionali in tutte le fasi di una lunga vita attiva, a partire dai nuovi ingressi. —

di www.espressonline.it

L'INTERVISTA

Erik Gandini

“C'è vita dopo l'ufficio: cerchiamola liberandoci dal culto dell'operosità”

Il regista: “Il mio film vuole aprire un dibattito su cosa faremo quando l'la ci sostituirà. Il nostro sistema produttivo sta esplodendo, tocca anche ai manager cambiare approccio”

FUEVIA CAPRARA

Non è vero che il lavoro nobilita l'uomo. Anzi. L'unica condizione che potrebbe renderlo migliore è la possibilità di svincolarlo da un'etica che ne ha dominato la vita rendendolo nevrotico e infelice. Nel nuovo documentario *After work*, liberamente ispirato ai testi sull'ideologia del lavoro di Roland Paulsen, il regista e scrittore italo-svedese Erik Gandini, autore, nel 2009, di *Vidocracy*, sull'ascesa del berlusconismo in Italia, si interroga sui temi del momento, dagli effetti dell'intelligenza artificiale sull'universo lavorativo alle dimissioni di massa, dalle esistenze ripensate in nome del tempo libero agli eccessi nefasti del super-lavoro: «Sono incuriosito — spiega l'autore — dalle opportunità di una vita post-lavorativa. Mi sono chiesto se riusciremo mai a liberarci dal "workismo", dalla convinzione quasi religiosa che il lavoro debba essere il fulcro della nostra esistenza, oppure se, al contrario, continueremo a lavorare per il gusto di farlo». Nel film (dal 15 nei cinema con Fandango, dopo l'anteprima al "Biografilm" di Bologna) parlano, tra gli altri, il sociologo Luca Ricolfi e il filosofo Noam Chomsky che dice: «L'automazione eliminerà milioni e milioni di lavoratori, l'importante è il modo in cui verrà usata. Potrebbe servire a liberare le persone da lavori pericolosi, noiosi e stupidi, così che esse possano dedicarsi a lavori creativi e liberi».

Da dove nasce l'idea di *After work*? «Da un mio incubo ricorrente, arrivare alla fine della mia vita e rendermi conto, con rimpianto, di aver lavorato troppo, essere colpito, troppo tardi, dalla consapevolezza di aver sbagliato a stabilire le priorità per tutta la mia esistenza a causa di un'idea che fa parte della cultura in cui sono cresciuto. Quella secondo cui il lavoro è una cosa normale come l'aria che respiriamo, quindi difficile da mettere in discussione. Fin dall'infanzia sappiamo di doverci istruire per prepararci a trovare un lavoro. Se continuiamo a convivere con questa convinzione succederà, nel momento in cui ci sarà una gran massa di gente espulsa dal lavoro a causa dell'espandersi dell'IA, di dover fare i conti con un senso di frustrazione molto esplosivo. Il film non offre soluzioni, vuole aprire un dibattito».

Il lavoro è indispensabile, ma, nello stesso tempo, può

far stare molto male. Il film dice anche questo.

«Sì, i risultati delle ricerche annuali della società americana Gallup mostra un diagramma inquietante dal punto di vista esistenziale. Non possiamo andare avanti con 850 milioni di dipendenti che vanno a lavorare senza coinvolgimento. È un'opportunità persa, viene da chiedersi che cosa potrebbero fare tutte queste persone se avessero la possibilità di occuparsi di cose che, invece, le appassionano. La soluzione, dal punto di vista di Gallup, è nell'approccio manageriale, ma si tratta di un'ideologia molto americana, molto neo-liberista, che non risolve certi problemi».

Nel suo film c'è anche un rovescio della medaglia, un aspetto quasi provocatorio. Lei parla di liberazione dal lavoro, ma, ovunque, c'è tanta gente che, per averne uno, farebbe qualunque cosa. Che ne dice?

«Certo. Ci sono anche tutti quelli che non possono scegliere e ci sono anche le situazioni di sfruttamento, un argomento importantissimo, che affronto attraverso l'intervista con la ragazza dipendente di Amazon. Lì c'è il tentativo di robotizzare l'essere umano esercitando una pressione terribile su persone cui viene chiesto di non fermarsi mai, di non dormire mai, di non riposare mai. Il mio film parla dei nostri credo, del lavoro vissuto co-

Erik Gandini, regista e produttore cinematografico italiano naturalizzato svedese, 55 anni. Sopra, una scena tratta dal documentario "After Work", dal 15 giugno nei cinema

“L'ossessione. Quando ci chiediamo cosa faremmo se non dovessimo lavorare restiamo paralizzati”

“Un mio incubo ricorrente: arrivo alla fine della mia vita e capisco di aver solo lavorato”

di far lavorare meno le persone. Per raggiungere lo scopo, visto che è stato rilevato un tasso altissimo di famiglie infelici, di suicidi, di malattie legate all'impiego, è stato realizzato uno spot che incita le persone a liberarsi dal modello di società basato sul super-lavoro. Lei viene dalla Svezia, un Paese dove il problema della disoccupazione non è così pressante come da noi. Pensa che questo abbia influenzato la sua prospettiva?

«Certo, la Svezia ha una situazione lavorativa diversa, però è anche l'unico Paese europeo dove non c'è alcun dibattito sull'età del pensionamento, una delle più alte in Europa, dove il retaggio calvinista protestante è molto forte e dove, forse, c'è, come in Corea, l'incapacità di immaginare qualcosa di alternativo al lavoro. La Scandinavia ha il sistema di welfare che sappiamo, ma il burnout è diffusissimo, come il consumo di antidepressivi». Cosa vorrebbe che la gente pensasse uscendo dalla visione del suo film?

«Alla fine delle proiezioni, nei posti dove è già uscito, ho notato che la gente non applaude, la cosa mi ha fatto impressione. Credo che sia dovuta alla domanda finale, "cosa faresti se non dovessi lavorare?". È quella che brucia l'applauso, ma è anche la stessa che resta». —

me strumento di emancipazione e di definizione di noi stessi, come modo per avere un significato e una vita sociale, ma certo, in casi come quello della ragazza, anche se lei cerca di farsene una ragione, non è così».

Ha scelto di concentrare lo sguardo su quattro nazioni emblematiche, il Kuwait, la Corea del Sud, gli Stati Uniti e l'Italia. Perché?

«Ho trovato idee affascinanti in ognuno di questi Paesi. Gli Usa sono la "No Vacation Nation", l'unico Paese del mondo sviluppato senza leggi che garantiscano le ferie. In Corea del Sud vediamo che il governo sta cercando di affrontare il problema del sovraccarico di lavoro attraverso drastici interventi statali, c'è un Ministro del Lavoro che ha la missione

CINEMA E SERIE TV

**IL FILM
DA VEDERE**
After Work
Erik
Gandini

» Anna Maria Pasetti

“Per quanto terribile, penso che Adolf Hitler sia stato uno dei leader più efficienti che il mondo abbia mai conosciuto”. Non è la battuta di un comico, è la seria dichiarazione di un manager della multinazionale Gallup. Camicia candida e incravattata, risponde così a una semplice domanda sul legame tra scelta morale ed efficienza professionale nell’ambito del tema “etica del lavoro”. Sembra non rendersi conto del paradosso che ha appena pronunciato, e forse questo è ancor più drammatico della frase in sé. Del resto *After Work* di Erik Gandini, nelle sale da giovedì, è un viaggio documentario che fa emergere i paradossi del cosiddetto **workismo** o “ideologia del lavoro”, formulata dal sociologo svedese Roland Paulsen come equazione lavoro=identità, e che si edifica su uno dei peccati originali inculcati da **ortodossie calviniste nella coscienza umana**. Con ovvie derive capitalistiche come effetto. Perché dentro al paradigma del lavoro quale fulcro dell’esistenza non c’è solo la necessità di sopravvivenza, ma si celano un incommensurabile senso di colpa, la paura di perdere identità, riconoscibilità, il valore ultimo della vita.

Certo, diverse Costituzioni occidentali (la nostra, pure) si fondano sul lavoro oltre che sulla democrazia, ma ciò non giustifica le aberrazioni che con perizia, arguzia e documentazione larga e profonda ha messo in scena il regista italo-svedese. Il cui testo guidato da idee e domande guar-

L’etica e l’efficienza sul posto di lavoro si ispirano a Hitler

da il presente per immaginare un futuro in cui la robotica artificialmente intelligente prenderà il sopravvento sulle routine, e non solo su quelle.

Ma per intuire l’*after work* – il dopolavoro – che verrà, e come sarà psico-sociologicamente gestito da individui e collettività, serve comprendere i meccanismi del presente. Perché quella voragine *monstre* di non-lavoro, più piacevolmente chiamato “tempo libero”, potrà essere un vuoto a perdere o a rendere a seconda del valore associato. Ecco che Gandini inizia la sua esplorazione alla scoperta

di rivelazioni esemplari, accompagnato da esimi filosofi, economisti e sociologi e comuni lavoratori da scoprire nella visione.

Coadiuvato dal pluripremiato DoP di Östlund, Fredrik Wenzel, si avvale del 4K, del Cinemascope e di un linguaggio che eleva *After Work* a vero cinema distanziandolo dal reportage. Perché l’arte, a suo giusto dire, è la rivelazione dei misteri, e questo, alla fine, è un viaggio nel mistero dell’uso del tempo-nel-nostro-tempo. In rassegna sfilano etiche del lavoro polarizzate, dai *workaholic* americani

“After Work”
di Gandini
denuncia
il tossico
mondo
aziendale

nutriti dall’isteria del “*I’m so busy*” per cui è normale rinunciare a 578 milioni di ore di ferie pagate ai nullafacenti del Kuwait, le cui risorse statali permettono di “essere pagati per fingere di lavorare”. E poi il Sud Corea, patria del superlavoro per eccellenza, in cui si fanno campagne ministeriali per “lavorare di meno e godersi la vita”. Già, quella vita che forse solo gli italiani sembrano ancora apprezzare, sempre non si cada nella trappola dei giovani *Neet - Neither in Employment, Education or Training*. I nullafacenti per scelta.

Economia

20 miliardi il recupero dell'evasione

Nel 2022 il Fisco ha recuperato dalla lotta all'evasione fiscale oltre 20 miliardi di euro. Ad annunciarlo è l'ufficio studi della Cgia di Mestre citando i dati del ministero dell'Economia e delle Finanze

IL FUTURO È UN UOVO DA COVARE

La Lente

di Nicola Bracci

After Work, il documentario su un mondo senza il lavoro

Fuori campo, una voce roca e stanca mette in guardia: «Nel mondo di oggi, il consiglio migliore da dare a un giovane è prepararsi a trovare un lavoro. Prepararsi a passare la propria esistenza alla mercé di un padrone». Il vecchio saggio è Noam Chomsky, 94 anni, tra gli intellettuali più influenti di questo e dello scorso secolo. Per il resto, di consigli e indicazioni nel mondo del lavoro, vengono analizzati modelli di sviluppo anche molto distanti tra loro. Si passa dai lavoratori americani, che nel 2008 hanno rinunciato a 78 milioni di giorni di ferie, alla Corea del Sud, dove il governo ha chiesto la riduzione della settimana lavorativa da 68 a 52 ore. Poi il Kuwait, appena 4 milioni di abitanti e un'economia trattata da ricchi giacimenti petroliferi, dove il settore pubblico garantisce a tutti un impiego ben retribuito. Infine l'Italia, dove il tema del lavoro viene osservato con gli occhi di eredi privilegiati e di giovani Neet. After Work, in uscita il prossimo 15 giugno, promette di inserirsi in un dibattito quanto mai attuale. Lo sviluppo dell'intelligenza artificiale potrebbe portare la maggior parte dei lavori esistenti oggi a scomparire tra qualche anno. Può l'introduzione di un «reddito di base universale» liberare il personale creativo di persone non più costrette a lavorare per vivere? Come impiegheremo il nostro tempo? Gandini pone la domanda ai suoi intervistati rivolgendosi, metaforicamente, a tutti gli spettatori. C'è silenzio, le risposte sono vaghe e incerte. Qualcuno sorride spaesato.

Fondi pensione verso nuovi sgravi

Lagarde: salgano i tassi sui depositi

L'auspicio della Bce. L'ipotesi del governo: meno tasse su transazioni finanziarie e previdenza

ROMA Dall'eliminazione del superbollo auto alla revisione della tobit tax, la tassa sulle transazioni finanziarie, passando per la riduzione dell'Ires e delle ritenute d'acconto per i lavoratori autonomi. Il lavoro sulla riforma del fisco procede con i partiti che dovranno presentare gli emendamenti al disegno di legge delega entro il 26 maggio alla commissione Finanze della Camera. L'obiettivo di governo è maggioranza è quello di chiudere prima dell'estate. E, come dice il viceministro dell'Economia Maurizio Leo, «avviare un nuovo rapporto tra fisco e contribuente». Tra le novità al vaglio dei partiti, la revisione della Tobit tax fortemente voluta dalla Lega: allo studio l'esenzione per le transazioni fuori dai mercati regolamentati (Otc) o l'esenzione alle società quotate con capitalizzazione fino a 1 miliardo, o perfino la sua abrogazione. Potrebbero poi scendere al 10% (dal 20%) le ritenute d'acconto per i lavoratori autonomi. Forza Italia lavora sulla riduzione dell'Ires e del carico fiscale per le imprese e anche sull'aumento della deducibilità dei contributi

A Napoli si è svolta ieri la terza e ultima tappa della manifestazione sindacale

Sindacati in piazza «No all'autonomia se è egoismo»

Circa 50 mila persone sul lungomare di Napoli, nell'area della Rotonda Diaz, per la manifestazione unitaria su lavoro e diritti. Presenti Pierpaolo Bombardieri (Uil), Maurizio Landini (Cgil) e Luigi Sbarra (Cisl), il quale ha affermato che l'autonomia differenziata «non è autonomia ma è egoismo, se lascia indietro i più deboli».

versati ai fondi pensione, oggi fissato a 5,164,57 euro. Ma c'è anche l'intenzione di ridurre se non azzerare quelle mini imposte poco produttive per le casse dello Stato, per le quali l'Agenzia delle Entrate stima introiti annuali di circa 253 milioni di euro. Già il governo Draghi aveva in programma di rivederli. Tra queste quasi sicura l'eliminazione del superbollo nato nel 2011 per auto di lusso e sup. Potrebbe anche saltare l'imposta sui giochi che non prevedono vincite di denaro, come biliardini, flipper, freccette; per i gestori di bar e locali spesso è più alta l'imposta dell'intrito maturato. Ci sono poi le tasse su lauree, diplomi, iscrizioni scolastiche, esami, tutte imposte che rischiano di generare più costi di gestione che benefici alle casse pubbliche. Intanto ieri la presidente Bce Christine Lagarde, parlando dei rialzi dei tassi d'interesse, al Tg ha detto: «Se aumentano, i depositi e i risparmi dei cittadini dovrebbero essere remunerati di più, c'è bisogno di dialogo tra banche e clientela».

Marcio Voltoratori
@RIPRODUZIONE RISERVATA

Da Intesa a Lottomatica, i bond che battono i Btp

Rendimenti più alti, anche di diversi punti percentuali. Le valutazioni e l'effetto fiscale

Lavoratori e risparmiatori si affrettano a sottoscrivere i titoli emessi da Intesa Sanpaolo con scadenza maggio 2026. A scatenare il successo è un cedola del 4,08%, un rendimento che batte di oltre 1 punto percentuale i Btp di pari scadenza. Intesa Sanpaolo ha emesso da Intesa Sanpaolo con scadenza maggio 2026. A scatenare il successo è un cedola del 4,08%, un rendimento che batte di oltre 1 punto percentuale i Btp di pari scadenza.

La cedola dei bond a 3 anni emesso da Intesa Sanpaolo con scadenza maggio 2026. A scatenare il successo è un cedola del 4,08%, un rendimento che batte di oltre 1 punto percentuale i Btp di pari scadenza.

La cedola dei bond a 3 anni emesso da Intesa Sanpaolo con scadenza maggio 2026. A scatenare il successo è un cedola del 4,08%, un rendimento che batte di oltre 1 punto percentuale i Btp di pari scadenza.

La curva «Il momento è favorevole al lancio di questo tipo di emissioni perché le imprese approfittano di un periodo in cui i tassi di interesse sono vicini al loro tetto massimo. E soprattutto si avvantaggiano del fatto che la curva dei tassi di mercato — i tassi swap a lungo termine su cui ragionano gli operatori — è invertita: vale a dire il debito a lungo termine costa meno di quello a breve», spiega Paolo Barbieri, responsabile del reddito fisso in Valori Asset Management, una società di investimento indipendente con sedi

va a Milano, Lugano e in Lussemburgo. **I risparmiatori** Tassi di lungo termine bassi per le imprese — il tasso swap a 30 anni è appena al 2,65% mentre quello a 2 anni è al 2,50% — significa che le imprese sostengono costi minori quando si indebitano. Ma anche per i risparmiatori il guadagno è interessante. In

spetto (BB-) per una società che genera ampi flussi di cassa... il limite dei bond societari, per gli investitori privati, è dato dal taglio minimo molto elevato, che raramente è inferiore ai 100 mila euro, e a una tassazione sugli interessi pari al 26%, contro il 12,5% dell'imposta che grava sui titoli di Stato», osserva Barbieri. Ma se l'effetto fiscale tende a riallineare il rendimento dei cor-

Il film Il regista Erik Gandini, domani al cinema Astra, approfondisce i temi del suo «After Work»
«Mi sono chiesto se siamo in grado di immaginare un futuro con una nuova idea di tempo libero»

Noi, nel mondo senza lavoro

In breve

● Cosa faremo quando non dovremo più lavorare? «After Work», il nuovo documentario di Erik Gandini («La teoria svedese dell'amore», «Videocracy») esplora cos'è oggi l'etica del lavoro e come potrebbe essere un'esistenza libera dal lavoro

● Domani (alle 21) proiezione al Cinema Astra di Firenze alla presenza del regista

● Il film si potrà vedere sabato 17 giugno (ore 21), domenica (ore 19), martedì 20 (ore 21) e mercoledì 21 (ore 17.15)

di Marco Luceri

Che ne sarà del nostro tempo e delle nostre vite quando non dovremo più lavorare? Molti esperti sostengono che ciò avverrà nei prossimi 15 anni, perché affidare sempre di più il futuro alla tecnologia e all'Intelligenza Artificiale significa anche rinunciare alla maggior parte di quei lavori che oggi sono svolti da persone in carne e ossa, e quindi avere a breve milioni di disoccupati in tutto il mondo. Una vera bomba sociale pronta a esplodere.

Che fare, allora? Parte da qui After Work, il corroso nuovo documentario che il talentuoso regista italo-svedese Erik Gandini (già autore di autentici culti come Videocracy, The Rebel Surgeon e La teoria svedese dell'amore) presenterà domani sera (ore 21) al cinema Astra, dialogando insieme a Gianluca La Coppola (segretario fiorentino della Cgil). Il film è il risultato di un viaggio che ha toccato gran parte del mondo, con alcuni Paesi analizzati come casi specifici di una tendenza globale che sta già plasmando il presente. Negli Usa milioni di persone preferiscono lavorare piuttosto che usufruire delle ferie retribuite che spettano loro di diritto, perpetuando la cultura del superlavoro e la non invidiabile fama di «No Vacation Nation». In Corea del Sud, afflitta da una cultura del superlavoro che si è rivelata un rischio per la salute e un problema sociale, c'è l'unico ministro del lavoro al mondo che cerca di incentivare le persone a non trattenersi in ufficio oltre l'orario stabilito. Al contrario, nel settore pubblico del ricchissimo Kuwait sono in venti a essere pagati per fare quello che potrebbe fare uno solo, tanto che secondo l'Oms è il Paese più inattivo del mondo. In Italia infine, all'interno

della classe media, c'è un altro bizzarro fenomeno: un terzo dei giovani tra i 20 e i 34 anni è Neet, si tratta cioè di persone che non studiano, non lavorano e nemmeno si formano, ed è la percentuale più alta in Europa. Considerata dai nostri politici come preoccupante, questa tendenza potrebbe contenere i semi di una potenziale etica anti-lavoro e di una vita in cui il tempo è «sempre libero».

«Ho un incubo personale ricorrente — ci racconta Gan-

dini — arrivare alla fine della mia vita e con rimpianto rendermi conto di aver lavorato troppo, cioè di aver sbagliato tutte le priorità della mia esistenza. Perché il lavoro è un'idea radicata in noi da secoli, normale come l'aria che respiriamo, quindi difficile da mettere in discussione. Piaccia o no è il lavoro a darci un'identità, infatti quando conosciamo qualcuno, la prima domanda che gli rivolgiamo spesso è «che lavoro fai?». Il paradosso è che molte perso-

ne, pur odiando il proprio lavoro, sarebbero molto più infelici se non facessero nulla. Quindi mi sono chiesto se siamo in grado, oggi, di immaginare un futuro diverso, con una nuova idea di lavoro e di tempo libero».

Nel film una possibile soluzione la propongono l'ex ministro delle finanze greco, l'economista Yanis Varoufakis, e il magnate ultramilionario americano Elon Musk (due persone che più distanti non potrebbero essere) e cioè un reddito di base universale: «Lo fanno da due prospettive esattamente opposte — precisa — il primo si preoccupa di garantire per tutti un livello minimo di assistenza e di opportunità, il secondo vuole avere un alibi per licenziare migliaia di persone, come del resto sta già facendo, certo che possano avere un paracadute finanziato da soldi pub-

Scena Un momento del documentario che pone all'attenzione le esperienze dirette dei suoi protagonisti in quattro nazioni emblematiche: Kuwait, Corea del Sud e Italia

plici, in modo che si possa evitare una rivolta generalizzata». After Work è un film che esplicita molto bene il punto di vista del suo autore, che non è quello di dimostrare qualcosa, ma di mostrare quello che sta succedendo, con un'attenzione alle persone: «Non è un film fatto con l'intenzione di ritrarre le cose come sono. Piuttosto come potrebbero essere. È girato nel presente, con l'obiettivo di creare una proiezione di futuro — sottolinea ancora il regista — Il dibattito sulle conseguenze di questa situazione è stato finora dominato da esperti di tecnologia ed economisti e spesso rappresentato come una distopia fantascientifica. Mancava ancora un approccio esistenziale, una prospettiva umana, nel senso di uno sguardo a quello che significherebbe per noi come esseri umani». «Una delle storie che ho deciso di inserire nel film, quella della dipendente di Amazon che ogni giorno percorre centinaia di chilometri per le strade d'America per consegnare pacchi, è in questo senso emblematica — precisa Gandini — Non avere il tempo per mangiare, per fare una breve pausa, finanche per andare in bagno, e in più essere controllati da remoto grazie a delle videocamere installate all'interno del furgone, è emblematico di che cosa sia diventato il lavoro in una società disumanizzante come la nostra. E potrebbe andare ancora peggio, perché in questo secolo potremo assistere alla creazione della classe dei non lavoratori, caratterizzata da persone che si sentono ancora più irrilevanti di prima, senza nessun valore perché non possono fare nulla che l'IA o un robot non faccia meglio di loro. Così diventano sostituibili e finirebbero per essere privi di una qualsiasi forza politica collettiva».

© FANTASIA/ANSA/REUTERS

»
Potremo assistere alla creazione della classe dei non lavoratori, con persone prive di una qualsiasi forza politica

IL REGISTA GANDINI

«Berlusconismo e videocrazia»

Erik Gandini, metà bergamasco e metà svedese, divenne famoso nel 2009 col documentario «Videocracy» sul berlusconismo. In Italia le tv dissero di no al trailer e il film fu trasmesso solo nel 2011 su La7.

a pagina 5 Scardi

La morte di Berlusconi | Le riflessioni

L'Intellettuale

di Rosanna Scardi

Gandini e il film che la tv rifiutò «Era la videocrazia del berlusconismo»

Il regista del documentario che fece discutere

A lanciarsi a livello internazionale, nel 2009, è stato il documentario «Videocracy - Besta apparit», presentato alla Mostra del cinema di Venezia e dedicato al fenomeno del berlusconismo e della società dell'apparenza. L'autore è il pluripremiato regista e produttore Erik Gandini, dalle origini bergamasco-svedesi (originario di Città Alta, per parte di padre, vive a Stoccolma, città della madre), che stasera, alle 21, sarà allo Schermo Bianco e Daste per la presentazione del suo nuovo lavoro, «After work», nelle sale da giovedì.

«Videocracy» era la fotografia — racconta Gandini che è anche professore di Cinema documentario alla Stockholm University of the Arts — di una trasformazione culturale del Paese attraverso quel sistema di valori. Pure io sono «figlio» del boom di Ber-

La scheda

● Erik Gandini (foto) è originario di Città Alta. Vive a Stoccolma dove insegna cinema e produce documentari

● Il suo «Videocracy» nel 2009 venne ospitato dalla Mostra del Cinema di Venezia

lusconi negli anni 80, quando, anche se lui non era ancora una figura pubblica, ci ritrovavamo immersi nei cambiamenti mediatici e televisivi che portava, nei suoi valori, nell'idea di cosa fosse il bello della vita, nell'edonismo. Il film si chiude con un dato: l'80% degli italiani considera la tv come fonte primaria dell'informazione; ciò che non veniva trasmesso non esisteva. E Berlusconi deteneva il monopolio della comunicazione.

Oltre a Venezia, il film approdò al Toronto Iff, all'International Documentary Film Fest di Amsterdam, in Italia conquistò spazi tv. Eppure sia la Rai sia Mediaset si rifiutarono di trasmettere il trailer di un minuto e mezzo. Solo nel novembre del 2011 il documentario fu trasmesso, in prima serata, da La7. La censura di allora ne fece, però, la for-

tuna. «L'esplosione mediatica avvenne sui social — prosegue Gandini —. In quegli anni c'era un continuo tentativo del giornalismo d'inchiesta di trovare uno scoop sulle vicende giudiziarie di Berlusconi. Io raccontavo cose che non avrebbero mai portato a un processo, una trasformazione di valori culturali che mi facevano tristezza. Con una serie di personaggi potenti poi scomparsi (come Lele Mora, ndr). Sono orgoglioso di aver colto ciò che si sarebbe perso, l'anomalia di un presidente del Consiglio la cui concentrazione di potere esagerata

Il nuovo lavoro

«After work» di Gandini, sul tema del lavoro, verrà proiettato questa sera a Daste

disturbava sul piano internazionale».

Stasera il regista bergamasco svedese presenterà un nuovo lavoro che si interroga su un altro tema di attualità: gli effetti delle nuove tecnologie e dell'intelligenza artificiale sull'universo lavorativo. Il documentario ci porta in quattro Paesi: negli Stati Uniti, la no vacation nation, l'unico Stato al mondo dove non esistono leggi che garantiscano le ferie e dove i cittadini nel 2012 hanno lasciato sul tavolo 798 milioni di giorni di vacanza non utilizzati; la Corea, dove dell'ossessione produttiva ci si ammala e si muore; la Giamaica è la morte per eccesso di lavoro; il ricco Kuwait dove tutti i cittadini hanno la garanzia di un impiego a vita, ma non ce n'è bisogno e, facendo finta di lavorare, sono altrettanto infelici; fino all'Italia, con il fenomeno del

Nel 2009 «Videocracy» di Gandini uscì in un momento in cui il tema dell'impatto della tv sulla società generava accessi scontrati politici

neet (neither in employment, education or training), coloro che non lavorano, né studiano, né ricevono una formazione. Questo gruppo rappresenta il 28,9% degli italiani tra i 20 e i 34 anni, rispetto a una media del 16,5% in Europa. «Un modo assurdo nel neet figurano le giovani mamme — è la riflessione di Gandini — come se il loro non fosse un impegno. C'è molta sfiducia nell'essere umano. Il film vuole raccontare gli aspetti più aberranti di un'ideologia del lavoro. Fin da piccoli siamo abituati a considerarlo scontato come l'aria. Ma se dovesse mancare, come reagiremmo? Dovremmo fare i conti con un senso di frustrazione esplosivo. La visione del mio documentario è pensata per accendere il dibattito, non ha la pretesa di fornire una soluzione».

© RIPRODUZIONE RISERVATA

AFTER WORK di Erik Gandini, con
Noam Chomsky, Elon Musk

Come fate a lavorare 14 ore al giorno? chiedono a una donna coreana (devono spegnere di forza i computer degli impiegati, per mandarli a casa). “Eravamo poveri” risponde. Prima, abbiamo visto un giardiniere che pota i cespugli a piramide, poi rifinisce con le cesoie un labirinto di siepi. Taglia un rametto qua e taglia un rametto là, celebrando il lavoro manuale. Sciocchi noi che lo abbiamo scambiato per il giardiniere: è il figlio del proprietario del castello, il labirinto è suo e lo spunta con amore. Il documentario promette di illuminarci su un mondo dove faranno tutto le macchine, ospite d’onore Noam Chomsky. Promesse disattese. Il filosofo con la barba bianca si mostra per qualche minuto. Quanto alle macchine, ne vediamo alcune che sistemano scatolini dentro gli scatoloni, oppure selezionano i rifiuti riciclabili (con criteri che non abbiamo afferrato). Quel che si vorrebbe dimostrare è poco più di un partito preso. Nel futuro gran parte dei lavori spariranno. Gli umani padroni del loro tempo saranno tristi e depressi, perché il lavoro nobilita, occupa la giornata e dà un ruolo sociale. L’esperta di “work ethic” spiega l’etica protestante: la ricchezza è segno di benevolenza divina. Da Stromboli, Luca Ricolfi spiega che i Neet – giovani che non studiano né lavorano – contano sull’eredità, stimabile attorno ai 400 mila euro. Referenze: Erik Gandini aveva diretto “Videocracy”, per denunciare i danni che Silvio Berlusconi (parlandone da vivo) aveva procurato alla democrazia italiana.

L'ultimo film di Erik Gandini (noto da noi soprattutto per [Videocracy - Basta apparire](#), il documentario del 2009 in cui fotografava un'Italia berlusconiana, edonista, appiattita sullo status symbol della fama mediatica) si apre con una citazione da Aristotele sugli spartani. Popolo che non sarebbe stato capace di mantenere il proprio governo, dopo la guerra, perché non abituato a una vita di "pace". Cioè di ozio, di tempo libero, di non lavoro. Tempo che si potrebbe finalmente dedicare alla propria crescita intellettuale, alle relazioni, alla creatività. È il punto di partenza di un dibattito, innescato da proiezioni sul futuro prossimo degli occupati nell'era di ChatGPT e intelligenze artificiali: che sia realmente arrivato il momento storico di "demolire" il mito del tempo lavorativo, di prendere atto del suo declino e di elaborare strategie di cambiamento?

Sviluppato in relazione a un progetto di ricerca dell'University of the Arts di Stoccolma ("The Future Through the Present"), dove Gandini è docente di cinema documentario, *After Work* arriva nelle nostre sale con un certo ritardo rispetto ai numerosi saggi e riflessioni pre e post pandemici su smart work, riduzione dei tempi di lavoro, sfruttamento e salario, reddito di base, grandi dimissioni, bilanciamento lavoro/vita, gig economy, valore attribuito al tempo. Ciò non significa che le domande che pone siano in ogni caso impellenti e mettano in discussione un sistema - un'organizzazione del lavoro, un habitus mentale, influenze culturali e religiose cronicizzate in una tradizione - che è già stato minato alle sue basi dall'emergenza del garantire attività produttive durante il lockdown. Come in [La teoria svedese dell'amore](#), l'autore è concentrato sulla ricerca della felicità umana, con un gusto spiccato per il paradosso, il contrasto smaccato e splendente tra opposti, come nella vistosa immagine di locandina, nella quale un automa scintillante, seduto su una sdraio in spiaggia, sembra apprezzare la lettura di un libro di carta.

Il tocco e le ottiche di [Fredrik Wenzel](#), direttore della fotografia abituale di [Ruben Östlund](#), conferiscono alla narrazione un aspetto affascinante, glaciale e misteriosamente sospeso, mentre il montaggio nel suo insieme appare come una successione sbrigativa di "confessioni" con lo sguardo in macchina, anche emotivamente forti, e di affermazioni ad effetto delle cosiddette "apparizioni speciali", provenienti da altre fonti: Elon Musk, Noam Chomsky, Yanis

DOCUMENTARIO

Lavoro in via di estinzione Il futuro di "After Work"

Spot che invitano la popolazione a lavorare meno e iniziare ad apprezzare il tempo libero, computer che si spengono automaticamente alle 18 obbligando a mandare a casa dipendenti che altrimenti resterebbero in ufficio sino alle 23. È la paradossale, per noi italiani, trovata del Ministero del lavoro in Corea del Sud, per contrastare una situazione sociale fatta di famiglie a pezzi, suicidi, malattie in un paese dove il lavoro è devozione totale, ossequio, identità. Da mostrare nelle scuole, "After work" è il documentario di Erik Gandini che esplora cos'è oggi l'etica del lavoro in quattro diversi luoghi del pianeta (c'è anche l'Italia) e come potrebbe essere un'esistenza libera da esso, visto che la maggior parte delle mansioni di oggi potrebbe scomparire nei prossimi 15 anni sostituita da automazione e intelligenze artificiali. Quanto a paradossi anche il Kuwait non scherza: nella nazione divenuta ricchissima, impiegati per finta arrivano con tre ore di ritardo, smanettono sullo smartphone tutto il dì perché senza mansioni, pagati profumatamente ma frustrati. Per

"After Work" di Erik Gandini

non parlare dello stakanovismo performativo in Usa: non sarebbe allora il caso, s'interroga l'autore svizzero, di ripensare il ruolo centrale che il lavoro ha nelle nostre vite? Tanta, tantissima carne al fuoco per Gandini che nel 2009 con "Videocracy" analizzava il berlusconismo: nessuna presa di posizione né giudizi ma solo una riflessione originale, a volte provocatoria sull'ideologia del lavoro e un possibile futuro diverso, con contributi eccellenti (Noam Chomsky) e un'estetica seducente grazie a Fredrik Wenzel, pluripremiato direttore della fotografia.

F.G.

TV INTERVIEWS

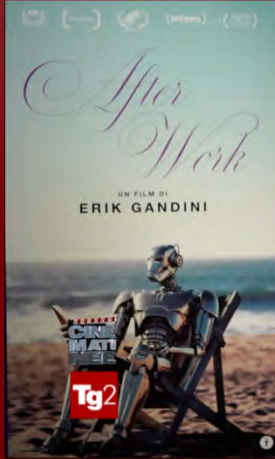
Gandini live at **Radio 2 Social Club** on air next day on **Rai 2 national channel**

TG2 - cinematinée
Major National TV News
On Air June 17th

<https://www.rainews.it/rubriche/tg2cinematinee>

Tg2 Cinematinée

18/06/2023

Puntata del 18/06/2023

*Le pagine della cultura italiana, i musei, le opere, i protagonisti.
Direttore Antonio Preziosi A cura di Cinzia Terlizzi*

Condividi

SKYTG24

All News Channel
On Air June, 7th

RADIO INTERVIEWS

HOLLYWOOD PARTY RADIO RAI 3

On air June 7th

<https://www.raiplaysound.it/programmi/hollywoodparty>

SOCIAL CLUB – RADIO 2

On Air June 8th

<https://www.radio24.ilsole24ore.com/programmi/la-rosa-purpurea>

On Air June, 6th

Radio 1 Friuli

On air June 15th

I MIRACOLATI

On Air June 15th

On Air June 18th

On Air June 14th and 17th

On Air June 16th

On air June 13th

On air June 16th

VIDEO INTERVIEWS

FANPAGE

<https://youmedia.fanpage.it/video/ab/ZlhWH-Swvesg0zi9>

1 MLN 2K viewers

YOU MEDIA SPETTACOLO

Cominc da qui!

"Come vivremo senza dover lavorare?" Erik Gandini racconta il nuovo documentario After Work

pubblicato il 13 giugno 2023 alle ore 15:45

È un viaggio all'inseguimento di un'idea del lavoro che sta cambiando il nuovo documentario del regista Erik Gandini, conosciuto in Italia per "Videocracy" e "La teoria svedese dell'amore". Tutto parte da una riflessione intorno al superamento dell'etica del lavoro, un superamento che oggi le nuove tecnologie sembrano poter realizzare. Siamo [mostra altro](#)

SachaBiazzo
482 video • 47 foto
57.106.636 visualizzazioni

Il film ha una parte che è il presente più disfunzionale

01:41 / 06:53 480p

CONDIVIDI

1.128.466

ASKANEWS

<https://askanews.it/2023/06/07/una-vita-senza-lavoro-uno-sguardo-sul-futuro-in-after-work/>

SPETTACOLO VIDEONEWS

Una vita senza lavoro? Uno sguardo sul futuro in "After work"

Il docufilm di Erik Gandini riflette su tempo e etica del lavoro

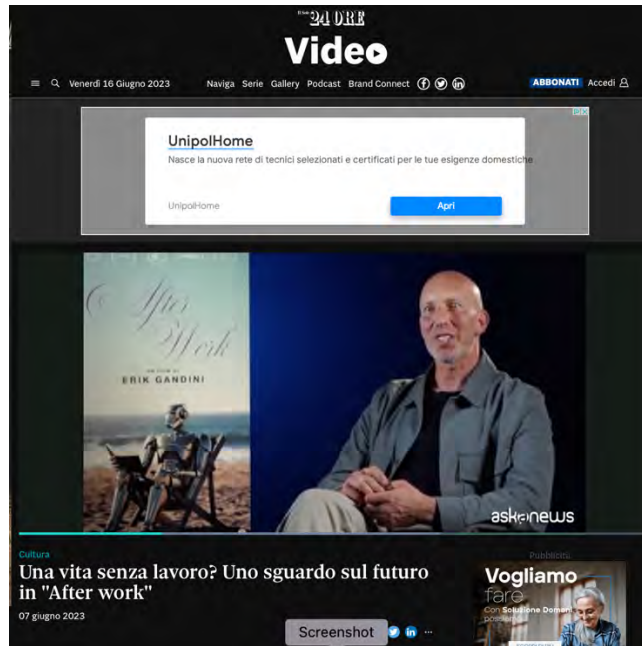
GIU 7, 2023 Video

Roma, 7 giu. (askanews) – Uscirà dal 15 giugno nelle sale e sarà presentato in anteprima a Bologna al Biografilm "After work", il documentario del regista

Screenshot

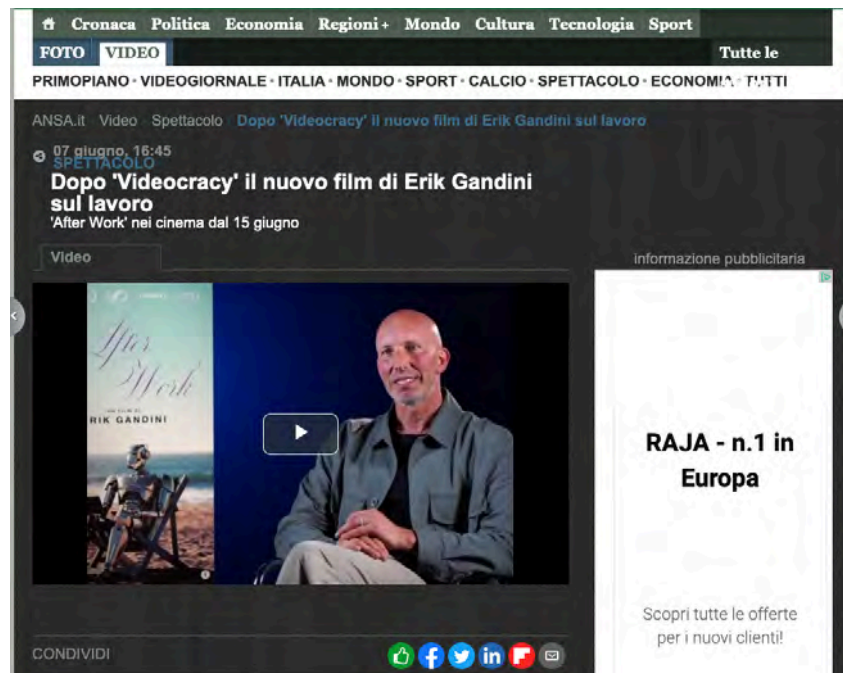
ILSOLE24ORE

<https://stream24.ilssole24ore.com/video/cultura/una-vita-senza-lavoro-sguardo-futuro-after-work/AE6MIYbD>

ANSA

https://www.ansa.it/sito/videogallery/spettacolo/2023/06/07/dopo-videocracy-il-nuovo-film-di-erik-gandini-sul-lavoro_200a992e-08cc-4184-a8e1-2d3341020450.html

LASTAMPA.IT

https://www.lastampa.it/spettacoli/2023/06/12/video/after_work_letica_del_lavoro_secondo_erik_gandini_in_italia_ce_da_una_parte_una_realta_di_super_ricchi_e_dallaltra_-12854256/

MENU CERCA LA STAMPA IL QUOTIDIANO ABBONATI ACCEDI

"After Work", l'etica del lavoro secondo Erik Gandini: "In Italia c'e' da una parte una realtà di super ricchi e dall'altra i giovani senza lavoro"

Il futuro del lavoro potrebbe essere... senza lavoro. Ecco di cosa parla, il nuovo documentario, "After Work" di Erik "Videocracy" Gandini in arrivo nelle sale il 15 giugno. Il film racconta le persone comuni, gli occupati e i disoccupati di quattro angoli del mondo. L'Italia, con il problema della disoccupazione giovanile. Il Kuwait, dove una fetta di popolazione fa i lavori più umili e pesanti, mentre l'altra è pagata dallo Stato per fingere di avere un'attività. L'etica del lavoro degli Stati Uniti e quella della Corea del Sud dove i turni davanti uno schermo raggiungono anche le 14 ore. "After Work" è un documentario lucido che esplora quale potrebbe essere la nuova etica del lavoro, compatibile con la futura "esistenza libera del lavoro" di Nicola Roumeliotis

12/06/2023 05:25

COMINGSSON

<https://www.comingsoon.it/film/after-work/63114/video/?vid=40604>

Home | Film | 2023 | After Work | Trailer e Video

Trama e Cast Video Recensione Streaming Premi Foto News

Raccolta completa video riguardanti il film After Work, puoi trovare il trailer ufficiale, clip inedite e di scena, dietro le quinte, interviste a produttori ed attori, speciali e curiosità.

COMING SOON

After Work

La nostra intervista al regista del Film Erik Gandini - HD

49

CORRIEREDELLOSPORT.IT

https://www.corrieredellosport.it/video/cinema/2023/06/14-109056599/intervista_a_erik_gandini_regista_di_after_work

The screenshot shows the website interface for Corriere dello Sport. At the top, there are navigation links for 'LIVE', 'LEGGI IL GIORNALE', and 'ABBONATI A €0,99'. Below the navigation, there are tabs for 'VIDEO' and 'CINEMA'. The main content area features a video player with a thumbnail of Erik Gandini and the movie 'After Work'. The video title is 'Intervista a Erik Gandini, regista di After Work'. Below the title, there is a short description: 'Ecco la nostra intervista al regista che torna al cinema dal 15 giugno con After Work, distribuito da Fandango.' and social media sharing icons for Facebook, WhatsApp, Twitter, Email, and Print.

CINEFILOS

<https://www.cinefilos.it/tutto-film/video/after-work-intervista-a-erik-gandini-578009>

The screenshot shows a YouTube video player. The video title is 'After Work: intervista a Erik Gandini'. The video thumbnail features Erik Gandini and the movie 'After Work'. A red play button is visible in the center of the video. Below the video, there is a red banner with the text 'SPECIALE INTERVISTA' and a 'Guarda su YouTube' link.

Un dibattito aberrante e complesso quello sull'etica del lavoro portato da After Work di Erik Gandini. Lo stesso regista, intimamente, si è più volte interrogato sulla genesi di questo lavoro che ha avuto origine da una riflessione personale: il terrore di non vivere a pieno la vita. Ma torniamo indietro al 1980, quando il frontman dei **Talking Heads**, David Byrne, balla come un forsennato al ritmo di *Once In a Lifetime*. Contenuto nell'album *Remain In Light*, nel pezzo - il cui videoclip è esposto al MoMa - Byrne si pone diverse domande esistenziali causa di una crisi di mezza età incombente: "E potresti ritrovarti a vivere in una capanna che ti dà riparo// e potresti ritrovarti nell'altra parte del mondo// e potresti ritrovarti dietro il volante di una enorme automobile//e potresti ritrovarti in una bella casa, con una bella moglie//e potresti chiedere a te stesso: "beh, come sono arrivato a tutto questo?".

[Leggi la recensione di After Work](#)

ONLINE COVERAGE

INTERNAZIONALE.IT

the exclusive powerful clip with Gandini's commentary

<https://www.internazionale.it/video/2023/06/15/erik-gandini-after-work>

Internazionale

Entrata

Erik Gandini racconta una scena di After work

ANATOMIA DI UNA SCENA

15 giugno 2023

PUBBLICITÀ

“Questo è uno dei punti centrali del film, qui c'è la svolta tra presente e futuro”, dice nel video Erik Gandini, regista di *After work*. “Siamo andati in Kuwait perché è uno dei posti più interessanti per esplorare la vita oltre il lavoro”.

Il documentario è incentrato sul fatto che, in un prossimo futuro, la maggior parte dei lavori scomparirà a causa della tecnologia. Le persone avranno quindi più tempo libero a disposizione, ma saranno pronte per questo cambiamento?

Erik Gandini è un regista e produttore cinematografico italiano naturalizzato svedese. Tra i film che ha diretto: *Videocracy - Basta apparire* (2009) e *La teoria svedese dell'amore* (2015). *After work*, con Noam Chomsky, si può vedere nelle sale italiane dal 15 giugno.

REPUBBLICA.IT

https://www.repubblica.it/venerdi/2023/06/12/news/after_work_rapporto_lavoro-403708173/

Gandini investigates our relationship with productivity: 'More and more people will be unemployed. A new ethic must be devised'

Erik Gandini: "Ho visto un futuro senza lavoro. E ne ho fatto un film: After Work"

di Marco Consoli

Un impiegato in un ufficio di **Tokyo** continua a lavorare durante la pausa. (Getty images)

Il regista italiano, già autore di *Videocracy*, indaga il nostro rapporto con la produttività: "Sempre più persone saranno disoccupate. Va pensata una nuova etica"

12 GIUGNO 2023 ALLE 11:28

3 MINUTI DI LETTURA

Sono troppo indaffarato. Sono così indaffarato che non hai idea. Ho troppo lavoro, sono strapieno". Un consulente del lavoro scimmiotta quello che è il mantra dell'americano medio all'inizio di *After Work*, il nuovo documentario di Erik Gandini al cinema dal 15 giugno dopo la première al festival Cph:Doc di Copenaghen, che esplora la relazione delle persone col lavoro a varie latitudini.

WIRED.IT

<https://www.wired.it/article/after-work-erik-gandini-film-documentario-cinema-recensione/>

AW recounts the paradox of a society that after decades of placing the work ethic at the centre of collective and individual identity is now facing the 'death' of hundreds of millions of jobs.

WIRED SCIENZA ECONOMIA CULTURA GADGET SECURITY DIRITTI IDEE VIDEO PODCAST WIRED CONSIGLIA

ENRICA BROCARDI LA RECENSIONE 15.06.2023

After Work cerca di immaginare un mondo senza lavoro

Il nuovo documentario di Erik Gandini si chiede come vivremo quando circa il 50 per cento degli impieghi saranno sostituiti da

Il 55 per cento dei lavoratori americani nel 2018 ha volontariamente rinunciato a parecchi giorni di ferie pagate cui avrebbe avuto diritto. Perdonate perché non sono trasferibili da un anno all'altro.

Il dato viene da uno studio condotto dal Project Time Off della US Travel Association, secondo cui in quel solo anno sono rimasti inutilizzati 768 milioni di giorni di vacanza. Corrispondenti a circa di 65 miliardi di dollari di mancati benefici, una media di 571 dollari per dipendente.

VANITYFAIR.IT

Interview + Exclusive Clip

<https://www.vanityfair.it/article/after-work-film-documentario-lavoro-erik-gandini>

"Perhaps the answer lies in the words of scholar Kevin Kelly," says the director: "Machines are for answers, humans are for questions".

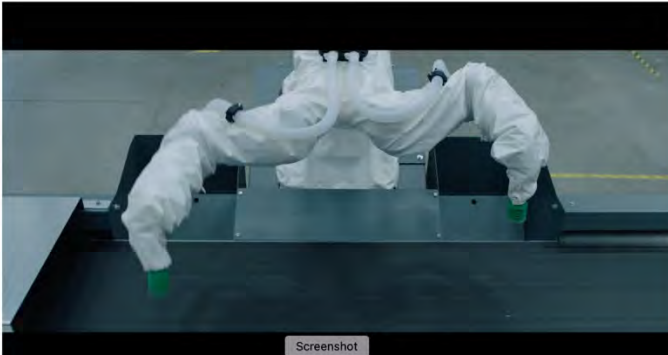
VANITYFAIR Italia

People Show News Beauty & Health Fashion Lifestyle Food & Travel Next Video Podcast Vanity Scatti Per Te Vanity Fair Stories

After Work e l'interrogativo del film: e se un giorno non fosse più necessario lavorare?

Il documentario di Erik Gandini, nelle sale dal 15 giugno, affronta il dilemma raccontando il mondo del lavoro oggi e in un probabile futuro

DI EMANUELE BIGI
13 GIUGNO 2023

Screenshot

CORRIERE DELLA SERA

The poll for Il Corriere della Sera readers inspired by After Work:
"What will you do when you no longer have to work?"

https://www.corriere.it/economia/lavoro/23_giugno_15/oltre-follower-corriere-sera-due-non-sa-o-non-vuole-immaginare-vita-senza-lavoro-8a0be590-0b7b-11ee-a43e-f9c625e8ed19.shtml

CORRIERE DELLA SERA **Economia**

FINANZA BORSA E FONDI RISPARMIO TASSE CONSUMI CASA **Trova Lavoro** PENSIONI IMPRESE MODA OPINIONI EVENTI PROFESSIONI

millennials, il 32% dei quali ha inoltre dichiarato di lavorare perfino quando si trova in bagno. Subliminale etica calvinista, latente rischio di burnout, incapacità di delineare il confine (spesso labile) tra il lavorare per vivere e il vivere per lavorare. Tutti temi affrontati anche in *After Work*.

Stiamo davvero andando verso un mondo dove si potrà «campare» senza lavorare o è una distopia fantascientifica? Ci piacerà questo mondo? Lavorare può essere sentito come un dovere, come un castigo, come una sofferenza. Ma può essere anche qualcosa di necessario, di bello. Davvero vogliamo smettere di lavorare?

Alessandro Trocino

E TU COSA FARESTI SE NON DOVESSI PIÙ LAVORARE?

Mi rilasserei / mi dedicherei al hobby	47%
Cercherei di lavorare ugualmente	34%
Non ho idea	19%

I risultati del sondaggio

ELLE Decor:

<https://www.ellededor.com/it/lifestyle/a44206553/after-works-film-documentario-erik-gandini/>
After Work is therefore a film that simply but also with great curiosity explores what the work ethic is today and gives examples of what a work-free existence could look like.

ELLE DECOR ARCHITETTURA DESIGN ARTE TRAVEL CASE **ABBONATI NEWSLETTER**

Privacy. Questo è iPhone. **Scopri di più**

LAVORIAMO PER VIVERE O VIVIAMO PER LAVORARE? AFTER WORKS È UN RITRATTO DELL'OGGI

In sala dal 15 giugno, il nuovo documentario di Erik Gandini si concentra sul tema del lavoro ma anche su quello del tempo che dedichiamo al lavoro? Quanto a noi stessi? Quanto alle nostre famiglie?

DA MARGHERITA BORDINO 15/06/2023

GRANDE SENSO

Lavoriamo per vivere o viviamo per lavorare? *After work* di Erik Gandini, sono regista, scrittore e produttore italo-svedese, nonché professore di cinema documentario alla Stockholm University of the Arts, è un racconto cinematografico che ha una duplice capacità: da un lato fotografare alcune situazioni lavorative che avvengono nel mondo e dall'altro mostrare dubbi e riflessioni su chi guarda. *After work*, in sala con **Bandaggio dal 15 giugno**, si concentra sul tema del lavoro ma anche su quello del tempo. Quanto tempo dedichiamo al lavoro? Quanto tempo a noi stessi? Quanto tempo alle nostre famiglie?

Sono quattro i paesi in cui Gandini ricerca e raccoglie: Cina del Sud, USA, Kuwait e Italia. Tra questi non vi è la Svezia. **Screenshot** **Cena del** ne e in cui il

COLLETTIVA:

Official website of the CGIL, Italy's largest workers' union

<https://www.collettiva.it/copertine/lavoro/2023/06/14/podcast/after-work-film-lavoro-erik-gandini-cinema-3151143/>

The Podcast

Collettiva. TUTTE LE NOTIZIE SUI CONGRESSI ISCRIVITI ALLA NEWSLETTER

home / lavoro

IL PODCAST

«After Work», il film inchiesta sul futuro del lavoro

after work | erik gandini | cinema | lavoro

DI EMANUELE DI NICOLA
14/06/2023 - 11:20

Al cinema dal 15 giugno il film di Erik Gandini. Parla il regista: "Il mio documentario in giro per il mondo per capire cos'è l'occupazione oggi e come può essere domani"

Ho avuto un incubo: arrivare alla fine della vita, guardarmi indietro e pentirmi di aver lavorato troppo". Lo dice Erik Gandini, regista di *After Work*, che arriva giovedì 15 giugno nelle sale italiane. È un film importante: un documentario-viaggio intorno al mondo sul tema del lavoro, che non si limita alla mera registrazione dei fatti ma propone una riflessione. **Cos'è davvero il lavoro?** Deve essere il centro della nostra vita? A chi giova? Quanto e come bisogna lavorare, dove stiamo andando, gli umani verranno sostituiti dai robot?

Tanti dubbi, inevitabili in una fase complessa come questa, di passaggio quindi di difficile lettura. Il regista nel 2009 fu autore di *Videocracy*, doc sulla "videocrazia" instaurata in Italia da Berlusconi, che sarebbe opportuno rivedere oggi, nei giorni del lutto nazionale, giusto per compiere un po' di esercizio critico.

Ora si applica al **nodo più spinoso** del presente, il lavoro, andando in giro per il globo: c'è la Corea del Sud segnata dalla cultura dell'ultra-lavoro, che porta disperazione e suicidi, col governo che dispone lo spegnimento dei computer negli uffici pubblici per dare uno spraglio; ci sono gli Stati Uniti, la no vacation nation, in cui le ferie non vengono consumate e l'occupazione, ma c'è anche il Kuwait, dove i ministri assumono

Screenshot
ori

EXCLUSIVE CLIP : the amazon driver

Collettiva. TUTTE LE NOTIZIE SUI CONGRESSI ISCRIVITI ALLA NEWSLETTER

LA CLIP

After Work, la vita di una carriera di Amazon

after work | cinema | film

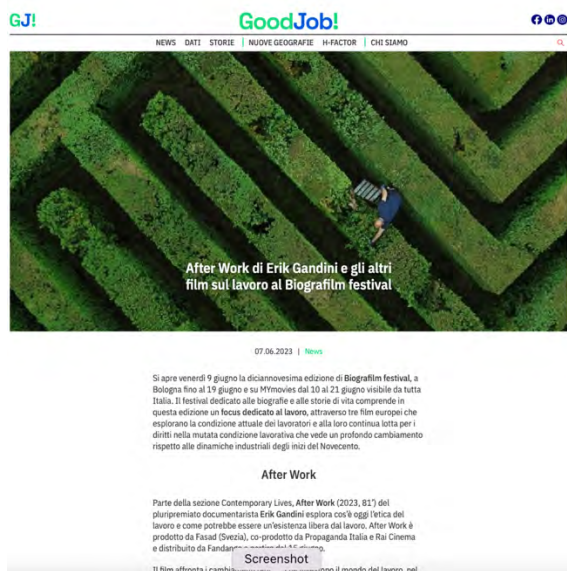

DI ERIC GANDINI
14/06/2023 - 16:20

Pubblichiamo in esclusiva una clip del film di Erik Gandini sul futuro del lavoro, al cinema dal 15 giugno

GOODJOB:

<https://www.goodjob.vision/biografilm-festival-after-work-erik-gandini/>

The screenshot shows a news article on the GoodJob! website. At the top, there is a navigation bar with 'GJ!' and 'GoodJob!' logos, and social media icons. Below the navigation bar is a large image of a person walking through a green maze. The text of the article reads: 'After Work di Erik Gandini e gli altri film sul lavoro al Biografilm festival'. The date is '07.06.2023 | News'. The main text states: 'Si apre venerdì 9 giugno la diciannovesima edizione di Biografilm festival, a Bologna fino al 18 giugno e su Minoovies dal 10 al 21 giugno visibile da tutta Italia. Il festival dedicato alle biografie e alle storie di vita comprende in questa edizione un focus dedicato al lavoro, attraverso tre film europei che esplorano la condizione attuale dei lavoratori e alla loro continua lotta per i diritti nella mutata condizione lavorativa che vede un profondo cambiamento rispetto alle dinamiche industriali degli inizi del Novecento.' Below this is a sub-section titled 'After Work' with a paragraph: 'Parte della sezione Contemporary Lives, After Work (2023, 81') del pluripremiato documentarista Erik Gandini esplora cos'è oggi l'etica del lavoro e come potrebbe essere un'esistenza libera dal lavoro. After Work è prodotto da Fasad (Svezia), co-prodotto da Propaganda Italia e Rai Cinema e distribuito da Fandango.' There is also a 'Screenshot' section with the text: 'Il film affronta i cambiamenti nel mondo del lavoro, nel'.

ARTICOLO21:

<https://www.articolo21.org/2023/06/after-work-che-faremo-quando-lintelligenza-artificiale-ci-sostituira>

The screenshot shows an article on the Article 21 website. At the top, there is a logo for 'Articolo 21' with the tagline 'Il dovere di informare il diritto di essere informati' and the date 'Lunedì 19 Giugno 2023'. Below the logo is a navigation bar with links: 'Sezioni generali', 'Bavagli', 'Diffamazione', 'Minacce e Vittime', 'Segreti italiani', 'Mafia', 'Guerre e Pace', 'D', 'Dal Territorio', 'Media Rai', 'Culture', 'Interviste', 'Newsletter', and 'Twitter'. The main text of the article reads: 'Home / 2023 / Giugno / "After work": che faremo quando l'intelligenza artificiale ci sostituirà?'. Below the text is a photograph of two men sitting on a stage in front of a large screen displaying the movie poster for 'After Work'. The man on the left is speaking into a microphone. Below the photograph is the title of the article: '"After work": che faremo quando l'intelligenza artificiale ci sostituirà?'. At the bottom, there is a small red box with the text 'AGRICOLI' and 'CULTURA', and a footer with the text 'Bruna Alasia 12 Giugno 2023'.

VDNEWS IG (256K follower) :

<https://www.instagram.com/p/CtgHmrCu5iS/?igshid=MzRIODBiNWFIZA%3D%3D>

BADTASTE:

<https://www.badtaste.it/cinema/speciali/after-work-pensiero-noam-chomsky>

badtaste+

Cinema TV Casa Alò

News Speciali Recensioni Videorecensioni Interviste Video Forum

Trending Netflix Warner Bros. Pixar Animation Studios Box-Office Flash Lucasfilm

DC Studios

After Work, il pensiero di Noam Chomsky: "Chiediamo alle macchine di liberarci dal lavoro"

Gabriele Lingiardi
15 giugno 2023 alle 16:17 · aggiornato il 15 giugno 2023 alle 16:17

Cinema Speciali

After Work
di Erik Gandini
al cinema

After Work, il nuovo documentario di Erik Gandini, dal 15 giugno in sala, immagina un futuro in cui l'uomo sia liberato dalla necessità del lavoro. La base teorica, su cui il film espande la sua idea, è quella del pensiero di Noam Chomsky, professore dell'MIT, linguista, filosofo e teorico della comunicazione.

- **LEGGI** - [La recensione](#)

Nel mirino del suo pensiero politico sono i centri corporativi delle società industriali come un soggetto e il mondo del lavoro in loro favore, lasciando il lavoro come uno strumento di

Screenshot

REVIEWS

MYMOVIES:

<https://www.mymovies.it/film/2023/after-work/#recensione>

The touch and optics of Fredrik Wenzel, Ruben Östlund's usual director of photography, give the narrative a fascinating, glacial and mysteriously suspended aspect. Gandini's doc intercepts and disseminates a shared sentiment - the rejection of work - and perhaps presages a coming humanist and anti-dogmatic revolution.

COMINGSOON:

<https://www.comingsoon.it/film/after-work/63114/recensione/>

Gandini more or less explicitly recounts the great transformation that has taken place from when the Greeks and Latins and Romans practised otium, to when first with Calvinism and then the Industrial Revolution the current work ethic was 'invented'.

MOVIEPLAYER.IT

https://movieplayer.it/articoli/after-work-recensione-film-documentario-erik-gandini_29921/

"Provocation and cutting irony are the centre of the narration."

CINEFILOS:

<https://www.cinefilos.it/tutto-film/recensioni/after-work-577210>

Erik Gandini concludes his After Work by leaving us pensively in the chair of the auditorium in absolute silence. His documentary is deliberately provocative as it deals with the subject of work in four different ways.

CINEMATOGRAPHE:

<https://www.cinematographe.it/recensioni/after-work-recensione/>

After Work is a considerable forward-looking investigation into healthy leisure time education

SENTIERI SELVAGGI:

<https://www.sentieriselvaggi.it/after-work-di-erik-gandini/>

'Gandini draws future scenarios, convincingly recounting hyperbolic and paradigmatic aspects of ideology and work ethics'.

LA VOCE DI NY:

<https://lavocedinewyork.com/arts/2023/06/08/after-work-il-futuro-senza-lavoro-nel-documentario-di-erik-gandini/>

Gandini's docu-film focuses not on the economic impact of technological innovation, but on the human dimension of change.

ROME
Official Press Conference:
GANDINI meets TLON - Philosophers, writers, publishers

HYPERTALK at INDUSTRIE FLUVIALE
Organized by LUISS PRESS
GANDINI meets CHEN QUIFAN - Writer of the book AI 2041

BOLOGNA
NATIONAL PREMIERE at BIOGRAFILM FESTIVAL

MILANO
AW PREMIERE at CINEMA BELTRADE
GANDINI MEETS FRANCESCA COIN - Writer of the book The Great Resignation

BERGAMO
AW screening + Q&A organized by LAB80

FIRENZE
AW screening + Q&A at Cinema ASTRA

AFTER WORK
#10 on the
opening
week end of the
Italian
Box Office

Top 10 #Cinetel
#BoxOfficItalia
16/06:

10 AFTERWORK

**POLISH
RELEASE
April-August
2023**

663 pages

20th Millennium
DOCS
AGAINST
GRAVITY

**„AFTER WORK” BY ERIK GANDINI
PRESS PREPORT OF PROMOTION
IN POLAND, SPRING 2023**

RELEASE IN TWO STAGES:

- May12 - 4 June, festival premiere at Millennium Docs Against Gravity (MDAG).

-August 4th, Polish theatrical release.

„AFTER WORK” AT THE FESTIVAL

MILLENNIUM DOCS AGAINST GRAVITY

The official Polish premiere of After Work (in Polish ‘SWIAT PO PRACY’) was held at the Millennium Docs Against Gravity Film Festival. The documentary festival is currently the largest film festival in Poland in terms of audience.

Between May 12 and 21, the film was presented in cinemas in 8 Polish cities and also online from May 23 to June 4. The film was **a festival hit and won the audience award as the most popular film.**

More info about [MDAG festival](#).

During the time of the festival, the film was mentioned in Polish media (Press, online, TV, Radio) 132 times, including 8 publications in the paper. Malgorzata Piowar („Rzeczpospolita”), one of the most well-known film critics considered the film as one of the most interesting titles at the festival due to its universal theme.

The film was also presented during other polish film festivals:

– Two Riversides Festival Film and Art Festival

(<https://www.dwabrzegi.pl/en/category/news-homepage/>)

– ILF Festival (<https://ilf.org.pl/50/>)

Q&A and screenings in Warsaw – 20. Millennium Docs Against Gravity

Q&A and screenings in Wroclaw and Gdynia – 20. Millennium Docs Against Gravity

POLISH PRESS ON „AFTER WORK” DURING MDAG FESTIVAL

TOK FM – What is the importance of work for us?

Jakie znaczenie ma dla nas praca? O filmie "Świat po pracy"

Data emisji: 2023-06-04 15:20

Audycja: Praca od podstaw

Prowadzący: Zuzanna Piechowicz

W studio: Joanna Sosnowska

Czas trwania: 12:23 min.

Udostępnij: [Facebook](#) [Twitter](#) [Umieść na stronie](#)

POSŁUCHAJ ▶

Rozmowa z Joanną Sosnowską, współprowadzącą podcastu Techstorie w TOK FM, redaktorką prowadzącą projektu Jutronauci Gazety Wyborczej.

film

film dokumentalny

Millenium Docs Against Gravity

praca

<https://audycje.tokfm.pl/podcast/141072,Jakie-znaczenie-ma-dla-nas-praca-O-filmie-Swiat-po-pracy>

„Erik Gandini, creator of the film Swedish Theory of Love, this time took on work and his post-work world is a journey through different countries, but also such a journey through different questions about what the future of work is. What work means in our lives and how it creates society.”

– Zuzanna Piechowicz

Wyborcza.pl – What will the world be like where humans are replaced by machines?

Jaki będzie świat, gdzie ludzi zastąpią maszyny? "Musimy zacząć kwestionować ideę, że praca jest w życiu wszystkim"

PRACA 05.06.2023, 05:55

Maria Korcz

• Lunch na szczycie wieżowca, ikoniczne zdjęcie amerykańskich robotników autorstwa Charlesa Clyde'a Ellibeta opublikowane w 'New York Herald Tribune' 2 października 1932 r. (Fot. Charles Clyde Ellibet/Domena Publiczna)

AUTOMATYZACJA
JUTRONAUCI 2023
PRZYSZŁOŚĆ
PSYCHOLOGIA W PRACY
ROBOTYZACJA
TECHNOLOGIE
ŻYĆ LEPIEJ.
PSYCHOLOGIA
CODZIENNE

Jeśli wkrótce zostaniemy zastąpieni przez maszyny, będziemy musieli na nowo zdefiniować rolę pracy w naszym życiu. Inaczej będziemy narażeni na ogromne ryzyko zbiorowego poczucia frustracji, braku tożsamości, a przede wszystkim godności - mówi Erik Gandini, reżyser filmu dokumentalnego "Świat po pracy".

Erik Gandini jest włosko-szwedzkim reżyserem i profesorem Uniwersytetu Sztuki w Sztokholmie. W swoim ostatnim filmie "Świat po pracy" przygląda się etosowi pracy w różnych częściach świata i zadaje pytanie o to, czy będziemy potrafili znaleźć nową oś życia, gdy pracę będą wykonywać za nas maszyny razem ze sztuczną inteligencją.

Z Erikiem Gandinim rozmawiamy o tym, skąd będziemy czerpać poczucie sensu i co będziemy robić z wolnym czasem, gdy technologia zajmie nasze miejsca pracy, oraz o tym, jak będzie musiał się zmienić system gospodarczy, gdy diametralnie zmieni się rynek pracy.

REKLAMA

WTAJĄCE Z POWROTEM.
SEZON 2 JUŻ TU JEST.
Tylko 29,99 zł/mies.
HBO MAX [ZAKUPUJ TU](#)

Maria Korcz: W dokumencie "Świat po pracy" pokazujesz nie tylko ludzi ciężko pracujących, ale także takich, którym zadania w pracy odbiera technologia, co skutkuje tym, że tracą poczucie sensu. Czy myślisz, że wraz z coraz większą automatyzacją pracy coraz więcej osób straci poczucie sensu?

OGŁOSZENIE

Erik Gandini: Mam nadzieję, że nie, bo ludzie nie przestaną być aktywnymi, kreatywnymi istotami, jakimi są z natury. Na naszą niekorzyść działa w tym wypadku to, że zostaliśmy nauczeni, by za dużo nie myśleć o sensie. Zostaliśmy, głównie przez system edukacji, przygotowani do bycia obowiązkowymi pracownikami.

Myszę, że główne zadanie, przed jakim teraz stoimy, to zmienienie tego, jak myślimy o bezrobociu. Dziś jest ono bardzo stygmatyzujące i sprawia, że człowiek, który nie ma pracy, jest zawstydzony sam sobą. Bezrobotnych kulturowo postrzega się ich jako nieudaczników, ludzi bez celu i znaczenia, nieistotnych dla społeczeństwa.

Jeśli to się nie zmieni, a automatyzacja pracy będzie postępować, to będziemy mieć problem. Jeśli nauczymy się odnajdywać w życiu sens poza pracą, to jej utrata nie będzie utratą znaczenia. Ale to wymaga dużej zmiany paradygmatu, przede wszystkim w myśleniu o bezrobociu, ale też o edukacji.

Jednym z pomysłów radzenia sobie z takim bezrobociem jest w Twoim filmie bezwarunkowy dochód podstawowy. Ale nie wszystkim bohaterom ten pomysł się podoba. Twoim zdaniem rozwiąże on problem znikania miejsc pracy, czy na dłuższą metę będzie raczej kolejną systemową pułapką?

To, że dziś 62 osoby posiadają majątek tak duży, jak połowa ludzi na świecie, jest nieakceptowalne. Jestem więc dużym zwolennikiem bardziej równomiernego podziału bogactwa. Choć jestem artystą, a nie ekonomistą, i działam w ramach tworzenia kultury i idei. Przed pandemią bezwarunkowy dochód podstawowy był abstrakcją.

Ale wydaje mi się, że pandemia pomogła nam zaakceptować, że możesz dostawać pieniądze bez żadnych oczekiwań w zamian, będąc po prostu członkiem społeczeństwa.

Nawet papież zaczął wtedy mówić o tej idei pozytywnie. Część ludzi zaczęła uważać to za dobry pomysł. Z Elonem Muskem włącznie.

• **Czytaj też: "Na świecie AI ma zastąpić nawet 300 mln etatów. Polski rynek pracy nie jest jeszcze na to gotowy"**

Myślisz, że praca zdalna pokazała nam, że można siedzieć w domu, dostawać wynagrodzenie przy minimalnym wysiłku, a świat dalej będzie się jakoś kręcić?

Myślę, że największe związane z tym wyzwanie to wyzwanie kulturowe, to, że ludzie mogą dostawać pieniądze bez wymagania czegokolwiek w zamian. I pandemia złamała ten związek. Ludzi obdarzono zaufaniem i wsparciem. Grupy zawodowe, które nie mogły wykonywać swoich zawodów, dostawały pieniądze bez żadnych oczekiwań w zamian. I to działo się w skali globalnej. Po

Jeśli natomiast zapytasz o to Warufakisa [grecki parlamentarzysta – red.], on postrzeże to przez pryzmat podejścia do społeczeństwa jak do rodziny. Jeśli byłabyś moją córką i byłabyś leniwa, nie pracowałabyś, to pewnie bym cię zbeształ, ale nie wyrzuciłbym cię z domu. Bo jesteś członkiem rodziny. To jest interesujące podejście. Podobnie myśli też Chomsky. Oni wszyscy wierzą, że postęp, jaki dziś obserwujemy, w tym postęp technologiczny, to zasługa publicznych dotacji. Weźmy np. iPhone'a. Czy zasługi za jego stworzenie powinien dostać tylko Apple? To nie byłoby sprawiedliwe, bo jeśli przyjrzy się jego komponentom, zauważysz, że one powstały dzięki finansowanym ze środków publicznych badaniom, więc wszyscy powinniśmy mieć udział w tej grze.

Jak bardzo ludzie, z którymi miałeś okazję rozmawiać w różnych częściach świata, martwią się, że w pracy zastąpią ich roboty lub sztuczna inteligencja?

Myślę, że do czasu wypuszczenia ChatuGPT dla wielu ludzi to wciąż była abstrakcyjna idea. Pojawienie się chatu to był pewnego rodzaju szok, że te prace, o których myśleliśmy, że w ostatniej kolejności będą zastępowalne, prace kreatywne jak pisanie, tworzenie obrazów czy poezji nagle stały się tymi, które mogą zniknąć jako pierwsze.

Bardzo wspieram to, żeby zastępować nudne, powtarzalne zadania, bo to przyniosłoby korzyść wszystkim. Jest oczywiście grupa ludzi, którzy lubią np. powtarzalną pracę w Excelu, ale jest też duża grupa, dla której to koszmar. Dla mnie to nieco paradoksalne, że coś, co przynosi mi radość, czyli praca kreatywna, miałyby być wykonywane za mnie przez AI. Ja chcę tę pracę!

-
- **Czytaj też: "Co zrobić, by niczego w życiu zawodowym nie żałować? Zaczynać karierę wcześniej i nie bać się zmian"**
-

Żadne pieniądze, nawet bezwarunkowy dochód podstawowy, nie uszczęśliwią cię, jeśli nie będziesz mógł tworzyć sztuki?

Żadne pieniądze, nawet bezwarunkowy dochód podstawowy, nie uszczęśliwią cię, jeśli nie będziesz mógł tworzyć sztuki?

Nie, i szczerze mówiąc, ponieważ całkowicie żyję z pieniędzy państwowych, bo jestem profesorem na uniwersytecie, a wszystkie moje filmy są finansowane głównie przez państwo, można powiedzieć, że już mam jakąś formę takiego "bezwarunkowego dochodu podstawowego". To, co robię, jest przez wielu uważane co najwyżej za hobby. Gdybym przestał pracować, świat nadal miałby się doskonale. Chodzi mi jednak o to, że wolność wyboru tego, co się robi, i kreatywna praca, eksplorowanie świata, to coś, czego ludzie mogliby zacząć robić więcej, gdyby wcielić w życie ideę BDP.

*Owszem, maszyny są od udzielania odpowiedzi,
ale to ludzie są od zadawania pytań.*

• Erik Gandini. Fot. Damien Meyer / AFP

***„But it seems to me that the pandemic has helped us accept that you can get money without any expectations in return, just by being a member of society.”
– Erik Gandini***

W "Świecie po pracy" przedstawiasz bardzo różnych bohaterów. Z jednej strony mężczyznę, który ma pracę, nie musi nic w niej robić, ale popada z tego powodu w problemy psychiczne. Z drugiej strony mamy kierownicę Amazona, która opowiada historię o tym, że w czasie pracy nie może oderwać rąk od kierownicy, bo każdy jej ruch śledzą kamery. Kto z nich ma twoim zdaniem trudniejsze zadanie?

Dużo gorsze jest oczywiście bycie niewolnikiem jako kierowca Amazona. To nieporównywalne pod względem beznadziei sytuacji, bo od kierowców Amazona wymaga się pracy jak od maszyn. W tym systemie absolutnie brakuje zrozumienia, jak działają ludzkie mózgi i ludzkie ciało. Należy jednak pamiętać, że nie jest to film o pracy zarobkowej z konieczności. To film o pracy jako idei, bo mnie interesuje robienie filmów o ideach. A praca jest ideą. I zdecydowałem się opowiadać o niej, ponieważ mamy jako ludzie tendencję do pracy nawet wtedy, gdy nie musimy pracować. Praca to dla nas coś, co powinno być zawsze w centrum naszej egzystencji, co definiuje naszą tożsamość i status społeczny. Zdecydowałem się nakręcić film na ten temat, ponieważ jeśli wkrótce zostaniemy w ogromnej liczbie zastąpieni przez maszyny, będziemy musieli na nowo zdefiniować rolę pracy w naszym życiu. W przeciwnym razie będziemy narażeni na ogromne ryzyko zbiorowego poczucia frustracji, braku tożsamości, a przede wszystkim godności.

W twoim filmie są postacie, których ten problem już dotyka, jak mężczyzna, który z braku zadań w pracy popada w kłopoty psychiczne. Czy myślisz, że to może być nieodległa przyszłość wielu z nas?

To byłby prawdziwy koszmar. Historia, o której mówisz, wydarzyła się w Kuwejcie, czyli w totalnej złotej bańce. Kraju, który stoi na pieniądzech z ropy naftowej, dzięki czemu na każdą osobę w Kuwejcie przypada trzech niewolników.

„I think the main task we face now is to change how we think about unemployment. Today it is very stigmatizing and makes a person who is out of work ashamed of himself. The unemployed are culturally seen as losers, people without purpose or meaning, irrelevant to society.”

– Erik Gandini

Instytut Spraw Obywatelskich – 5 types at Millennium Docs Against

→ Monsanto Papers czyli gry lobbystów

„Świat po pracy” – w Kuwejcie każdy ma prawo do pracy, więc w niektórych miejscach na jednym stanowisku zatrudnionych jest 20 osób, które przychodzą do pracy tylko po to, żeby w niej być. W Korei Południowej pracuje się tak dużo, że wprowadzono politykę wyłączania komputerów pod koniec dnia, żeby pracownicy nie mogli już dłużej pracować. Z kolei w Stanach Zjednoczonych co roku pracownicy rezygnują z ponad 500 milionów godzin urlopu z obawy o utratę pracy. Tymczasem roboty są już gotowe do przejęcia większości wykonywanych przez człowieka zadań...

Szwedzki twórca Erik Gandini podróżuje po świecie i wnikliwie, z humorem, bada, co oznacza dziś słowo „praca” i czy w ogóle ma ono jeszcze dla nas jakieś znaczenie.

„Swedish filmmaker Erik Gandini travels the world and takes an insightful, humorous look at what the word "work" means today and whether it still has any meaning for us at all.”
– Małgorzata Jankowska

Millennium Docs Against Gravity. Tajemnice naszej przyszłości

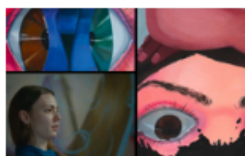
180 dokumentów, w tym laureata Złotego Lwa z Wenecji, pokaże w ośmiu miastach, a potem online Millennium Docs Against Gravity od 12 maja.

Publikacja: 11.05.2023 03:00

drewnianych.

Czytaj więcej

FILM

Artyści i pieniądze w dokumencie „Ile za sztukę?”

Powstał pierwszy pełnometrażowy film o polskim rynku sztuki, w którym uczestniczą artyści, aukcjonerzy,...

W znakomitym eseju dokumentalnym „Świat po pracy” Erik Gandini (wcześniej „Szwedzka teoria miłości”, „Wideokracja”) przygląda się problemowi pracy, której pojmowanie jest dziś diametralnie inne niż jeszcze 20 lat temu, a zależy od miejsca na Ziemi i na drabinie społecznej. Nie jest już powszechnie szanowaną wartością. Filozofka Elizabeth S. Anderson przypomina, że etyka pracy została wymyślona przez purytańskich duchownych w połowie XVII w. Uważali, że gwarancją zbawienia jest praca bez wytchnienia.

Paskudni i samolubni

Dla Koreańczyków wciąż świadczy ona o byciu przydatnym dla społeczeństwa, dlatego 15-godzinny dzień pracy jest normą. Korea nie tylko zajmuje trzecie miejsce na świecie w liczbie przepracowanych godzin, ale ma też najwyższy współczynnik samobójstw na świecie i jedną z najwyższych zachorowalności na raka żołądka. A jednak dopiero centralne wyłączenie komputerów w firmie przerywa pracoholiczny ciąg.

Żyją w nim też Amerykanie, którzy rezygnują z urlopów, bo wiedzą, że od utraty domu i wylądowania na ulicy dzielą ich dwie raty niespłaconego kredytu. Całkiem inaczej jest choćby w bogatym Kuwejcie, gdzie konstytucja każdemu obywatelowi gwarantuje prawo do pracy, dlatego 20 osób wykonuje pracę jednej. Też nie są szczęśliwi: żeby zabić nudę nicnierobienia, w pracy oglądają filmy, czytają książki i za to co miesiąc dostają wysokie pensje. Ciężka robota jest dla biednych przybyszy.

Autor pokazuje też, jak diametralnie różne postawy wobec pracy są we Włoszech. 15–20 proc ludzi pracuje niewolniczo, ale jest i niemała grupa majątnych, spędzających czas beztrudnie. Socjolog Luca Ricolfi opowiada o rosnącej, dziś około 30-proc., grupie młodych Włochów, którzy nie robią nic poza przyjemnym spędzaniem czasu na koszt bogatych rodziców. Niepracujących będzie coraz więcej, bo postęp technologiczny sprawił, że roboty już wyręczają ludzi w wielu dziedzinach życia, wkrótce zastąpią kierowców ciężarówek, pracowników fast foodów, call center, księgowych, agentów ubezpieczeniowych, prawników. Trzeba będzie na nowo nauczyć się myśleć o czasie i zastanowić się, jaki jest cel życia.

„In the excellent documentary essay ‘After work’” Erik Gandini looks at the problem of work, the understanding of which is radically different today than it was even 20 years ago, and depends on one's place on Earth and on the social ladder.”

– Małgorzata Piwowar

Noizz.pl – The Golden Ten of Millennium Docs Against Gravity

"Świat po pracy", reż. Erik Gandini

Czym jest w zasadzie praca? Czy nadal powinniśmy wykonywać ją w jednym miejscu, przez 40 godzin w tygodniu? A może w obliczu zmian, jakim nieustannie podlega współczesność, należałoby znaleźć inne sposoby na to, żeby wszyscy mieli zapewniony dach nad głową i pożywienie? Udzielenie jednoznacznych odpowiedzi na te pytania jest dziś właściwie niemożliwe. Sztuczna inteligencja, w tym coraz popularniejszy ChatGPT, doprowadza do automatyzacji kolejnych profesji. Roboty zaczynają grać miejsce w magazynach, supermarketach i restauracjach. Pandemia COVID-19 upowszechniła zdalne wykonywanie swoich obowiązków. Do turystycznych miejscowości spływają kolejne fale cyfrowych nomadów.

KUP TERAZ

Erik Gandini, reżyser głośnej "Szwedzkiej teorii miłości" i "Wideokracji", po raz kolejny wbija kij w mrowisko. Skandynaw zaprosił przed kamerę teoretyków, badaczy i aktywistów z całego świata, żeby wspólnie z nimi zastanowić się nad sensem pracy w XXI wieku. Kto śledzi działalność związków zawodowych, czytał Davida Graebera i nieśmiało myśli o bezwarunkowym dochodzie podstawowym, ten koniecznie powinien zobaczyć jego dokument.

„Erik Gandini, director of the acclaimed ‘Swedish Theory of Love’ and ‘Videocracy’ once again set the cat among the pigeons (...) Anyone who follows trade unions, has read David Graeber and is interested in an unconditional basic income should definitely see his documentary.”

„ŚWIAT PO PRACY” (2023)

KRYTYKA DLA POCZĄTKUJĄCYCH

JAKUB MAJMUREK

Jako dokumentalistę interesują go idee: pojęcia, za którymi kryją się złożone zjawiska polityczne, gospodarcze i społeczne. Jak na ekranie pokazać ideę albo proces społeczny? Gandini ciągle szuka odpowiedzi na to pytanie.

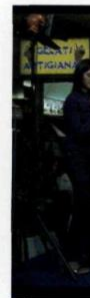
Filmy Erika Gandiniego nazywane bywają doku-esejami i rzeczywiście mieszczą się gdzieś pomiędzy klasycznym dokumentem a esejem filmowym. Z tego drugiego Gandini bierze skomplikowane, abstrakcyjne tematy, zamiatowanie do posługiwania się filmowymi archiwami – odrzuca jednak charakterystyczne dla filmowego eseju takie zabiegi jak komentarz czytany z offu bezpośrednio przez autora filmu. Esej filmowy jest próbą przedstawienia za pomocą obrazu i dźwięku umysłowej pracy autora mierzącego się z określonym tematem. Takie filmowe mówienie w pierwszej osobie liczby pojedynczej Gandiniego nie interesuje prawie wcale.

Interesują go za to konkretni bohaterowie, pojawiający się jako przykłady zjawisk analizowanych w kolejnych filmach. Podążając za nimi, dzieła twórcy „Wideokracji” (2009) przybliżają się do bardziej konwencjonalnych dokumentów humanistycznych.

UCIEZKA OD KONSUMPCJI

Im bardziej Gandini dojrzewa jako twórca, tym bardziej konwencjonalna robi się forma jego filmów. Najciekawszym artystycznie dziełem reżysera pozostaje „Nadprodukcja. Terror konsumpcji” (Surplus: Terrorized into Being Consumers, 2003). Film otwierają obrazy z gwałtownych protestów antyglobalistów w Genui w 2001 roku, ilustrowane czytaniem z offu przemówieniem Fidela Castro. Kubański dyktator mówi w nim, jak marnotrawny konsumpcyjny kapitalizm społeczeństw Zachodu skazuje na wieczny niedorozwój kraje Globalnego Południa.

W filmie pełno jest podobnie gwałtownych obrazów, płomiennej retoryki i śmiałych zestawień montażowych. Widzimy z jednej strony George’a W. Busha, który po atakach 11.09. z marsową miną zapewnia, iż nie można doprowadzić do tego, by na skutek zbrodniczych ataków Amerykanie zaczęli bać się... robić zakupy.

20. MDAG: Nowy film Erika Gandiniego

Tak jakby to one były podstawową wartością, w imię której należy bronić Zachód przed islamistycznym terrorem. Z drugiej strony na ekranie pojawia się anarchoprymitywista John Zerzan, który współczesną konsumpcyjną cywilizację uosabianą przez supermarket uważa za piekło na Ziemi, ostateczną konsekwencję błędu, jaki ludzkość popełniła porzucając egalitarne wspólnoty zbieracko-łowieckie na rzecz opresyjnych, hierarchicznych społeczeństw rolniczych.

Najbardziej jednak w „Nadprodukcji” fascynuje rytm. Agresywny, transowy, hipnotyzujący, przypominający hasła skandowane na ulicznej demonstracji albo odgłosy z kuźni, w której przekuwane są kosi, by mogły posłużyć jako broń przeciw opresji.

Ten rytm uwodzi i sprawia, że przynajmniej na czas seansu kupujemy także cokolwiek dyskusyjne propozycje Gandiniego. Na przykład jego fascynację postaciami Zerzana, a do pewnego stopnia i Castro, jako istotnymi krytykami zachodniego konsumpcjonizmu, poszukującymi realnej alternatywy dla systemu niszczącego planetę i wyjąławiającego duszę jej mieszkańców.

Konsumpcyjny kapitalizm przedstawiony jest bowiem w filmie jako system oparty na przemoc, który narzuca mieszkańcom zamożnego Zachodu iluzję wolności i autentycznego wyboru, jednocześnie utrzymując w nędzy całe obszary świata. Choć przy możliwościach współczesnej techniki moglibyśmy uwolnić ludzkość od nędzy, to ze względu na uwarunkowania systemowe – jak przekonuje Gandini – gospodarka zamiast zajmować się zaspokajaniem autentycznych potrzeb ludzkich, kreuje sztuczne potrzeby konsumpcyjne; zamiast mierzyć się z problemem głodu, dostarcza kolejne modele tosterów, czajników czy butów.

„Nadprodukcję...” ogląda się dziś jako film historyczny, świadectwo przeszłej już epoki, w której pole konfliktów wyglądało inaczej niż dziś. Dziś język wzywający do ograniczenia konsumpcji, a nawet porzucenia modelu gospodarki opartego na ciągłym wzroście, staje się coraz bardziej językiem głównego nurtu debaty publicznej. Podnosi go biurokracja Unii Europejskiej i celebryci, akademicy ekonomiści i władze lokalne. Przeciw temu językowi i wprowadzanej za jego pomocą polityce wybuchają oddolne ludowe protesty – najgłośniejszym był ruch Żółtych Kamizelek we Francji. Gdy elity mówią o odwrocie od paradygmatu wzrostu, klasy ludowe i duża część średniej martwią się przede wszystkim własną spadającą siłą nabywczą i widmem pauperyzacji – co skrzętnie wykorzystuje radykalna prawica.

TELEWIZJA JAKO OPIUM NARODU

W „Nadprodukcji” Gandini przyjmował globalną perspektywę, największe sukcesy odniosły jednak filmy przyglądające się problemom jego dwóch ojczyzn: Włoch, gdzie się urodził i wychował, oraz Szwecji, w której spędził praktycznie całe dorosłe życie.

Włochom poświęcona jest „Wideokracja” (2009). A ściślej jednemu z nich: Silvio Berlusconiemu. Politykowi, który zdominował włoską politykę przełomu XX i XXI wieku, między rokiem 1994 a 2011 sprawując funkcję premiera – w sumie przez dziewięć lat. Kolejne raporty szacownych międzynarodowych instytucji przestrzegały, że Berlusconi absolutnie nie nadaje się do pełnienia wysokich funkcji publicznych, a system władzy, jaki buduje, ma głęboko korupcyjną strukturę, korodującą fundamenty i tak nigdy

„WIDEOKRACJA” (2009): CASTING DO TELEWIZYJNEGO SHOW

„NADPRODUKCJA. TERROR KONSUMPCJI” (2003). PLAKAT MARTINA HULTMANA

„AFTER WORK” – CINEMA DISTRIBUTION IN POLAND AUGUST 4th

PROMOTIONAL CHANNEL

- **Cinemas:** the film is screening in high-quality theaters with a trailer, poster, and additional materials. Traditional promotion: posters have been displayed in the most popular places of the biggest Polish cities, like Warsaw, Poznan, and Wroclaw.
- **Radio:** promotional campaign in TOK FM
- **Press & Web & Social:** invested in the principal and most important newspapers (Wyborcza, Business Insider), besides all targeted channels of social networks (Facebook, Twitter, Instagram, TikTok) for maximizing the diffusion and sharing of contents.

CO-OPERATION WITH CINEMAS

We are working with the biggest and most popular local cinemas (**42 cinemas**) in different cities, for example:

- Muza Cinema in Poznań with 44k followers:
<https://www.facebook.com/KinoMuzaPoznan>
- Kinoteka in Warszawa with 29k followers:
<https://www.facebook.com/Kinoteka>
- Kino Nowe Horyzonty in Wrocław with 50k followers:
<https://www.facebook.com/KinoNoweHoryzonty>

SM: Part of our promotion budget has been used for sponsoring cinema's post.

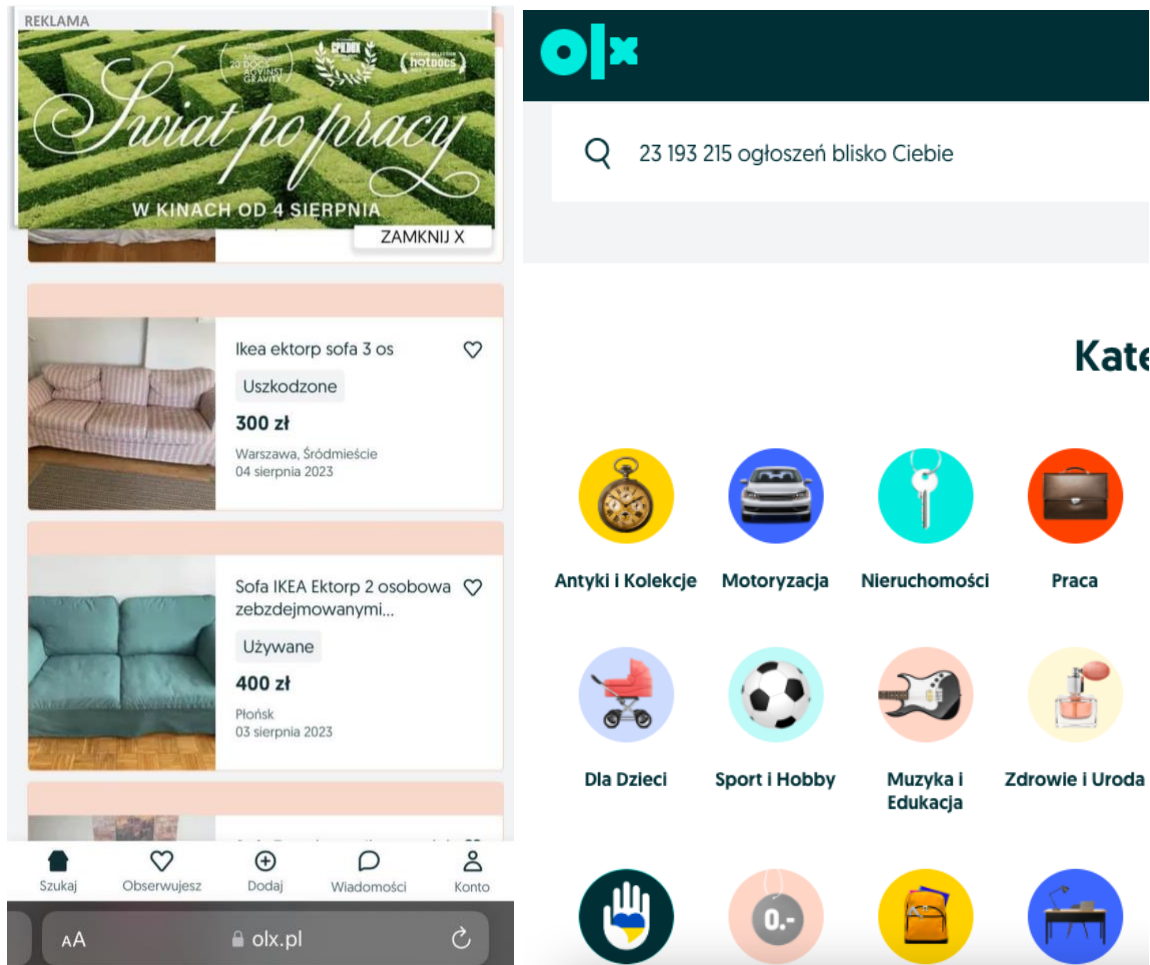
Spots and posters: In addition, we're showing trailers of the film two weeks before the premiere, and distributing posters in their area.

On top of this, we printed **citylights / posters for the showcases in front of the entrance to 8 major cinemas**. We also did **urban indoor promotion in Warsaw, Krakow and Poznan - 100 venues in each city**.

MEDIA PATRONS

- Wyborcza.pl
- Wysokieobcasy.pl
- Zwierciadło
- SENS
- Business Insider
- TOK FM

Our distribution partner: OLX – the largest announcement platform (one of the most important with job offers) in Poland - which has 16.5 million daily users

www.olx.pl

The portal ran a two-week campaign of „After work" with a total of 3.5 million page views and 37,000 clicks. The campaign was targeted to the cities where the film was shown.

POLISH PRESS ABOUT „AFTER WORK” AFTER Aug. 4th THEATRICAL RELEASE – PAPER PRESS

KINO Magazine – After Work

recenzje. FILMY

ŚWIAT PO PRACY

JAKUB MORYC

Jak szlusnie zauważył Jakub Majmurek w majowym numerze „Kina”, Erik Gandini to filmowiec idei. W swoich dokumentach wnikliwie opisuje ważne społecznie zjawiska. Nie boi się przy tym wkładać kija w mrowisko i poddawać krytyce nowy wspaniały świat zachodniego kapitalizmu. Na przykład w „Szwedzkiej teorii miłości” (2015) oddaje w epilogu głos filozofowi i socjologowi Zygmuntowi Baumanowi, który wyjaśnia przyczyny, skutki i zagrożenia skrajnego indywidualizmu.

W najnowszym filmie Gandini bierze na warsztat kwestię pracy, a ściślej jej nadmiaru w życiu człowieka. Już prawie 100 lat temu brytyjski filozof Bertrand Russel napisał esej „Pochwała lenistwa”, w którym krytykował kult pracy. Ten krótki tekst nie tylko nie stracił na aktualności, ale też nabral w dzisiejszych czasach nowego znaczenia. Być może był też inspiracją dla Gandiniego, który w swoim filmie zabiera nas w podróż przez różne kraje i kontynenty, próbując odpowiedzieć na pytanie: czym jest dzisiaj praca w życiu człowieka?

Zaczynamy od USA, gdzie nikt nie wyobraża sobie wakacji dłuższych niż 2 tygodnie, a 55 proc. ludzi dobrowolnie rezygnuje z części płatnego urlopu. Pracowniczka Amazona, która lubi swoje zajęcia, wymyśliła bardzo sprytny pomysł na przerwę obiadową podczas jazdy samochodem, ale sikać do butelki już nie będzie, bo to jednak przesada. Potem prze-

skakujemy do Korei Południowej, gdzie niektórzy pracują po 14 godzin dziennie, rząd tworzy kampanie społeczne nawołujące, żeby ludzie się nie przepracowywali, a firmy wyłączają służbowe komputery, żeby pracownicy nie zostawali po godzinach. Ciekawie jest też w Kuwejcie, gdzie dzień biurowej pracy trwa przeciętnie 6 godzin, a obowiązków jest tak niewiele, że można spokojnie obejrzeć w tym czasie kilka filmów. *I bardzo mnie to męczy* – komentuje jeden z tamtejszych pracowników.

Zaglądamy także do Europy, a konkretnie do Włoch, gdzie Gandini spędził pierwsze 19 lat życia (potem wyjechał do Szwecji, tam mieszka do dziś). Co trzeci młody człowiek we Włoszech nie pracuje i się nie uczy. Jest to możliwe dlatego, że rodziny są często bogate, a zarazem coraz mniej liczne, więc zmniejsza się też liczba spadkobierców. Młodzi Włosi dorastają i żyją w przekonaniu, że zawsze jakoś sobie poradzą, w związku z czym wybierają dobrowolnie bezrobocie. W tym czasie bawią się, spotykają z przyjaciółmi, rozwijają pasje. A na pytanie czego inni mogą się od nich uczyć, odpowiadają: my umiemy żyć.

„Świat po pracy” idealnie trafia w swój czas. Z jednej strony bowiem mamy kulturę pracoholizmu, z drugiej zaś sztuczna inteligencja przyspiesza nieodwracalne i od dawna prognozowane procesy, które spowodują, że część wykonywanej obecnie pracy stanie się po prostu niepotrzebna.

Jak sobie z tym poradzimy? Czy tzw. dochód podstawowy, czyli płaca dla każdego, jest dobrym rozwiązaniem i wszystko załatwi? Gorsza od utraty pracy jest przecież utrata poczucia własnej wartości. Nie bez przyczyny w finale filmu wyróżniewa jego najważniejsze pytanie: co byś robił, gdybyś nie musiał pracować?

Erik Gandini prowadzi nas przez swój film pewną ręką. Jest odpowiednie tempo, dynamiczny montaż i humor. Doceniam wagę i jakość filmu, ale mam jedno zastrzeżenie. Zabrakło mi podróży do krajów, gdzie godna, a nawet jakakolwiek praca nadal jest luksem i zależy od niej funkcjonowanie całych społeczności. Przyjrzenia się temu, dlaczego ludzie ryzykują życie dla lepszej pracy. Ciekaw też jestem, co odpowiedziliby imigranci zarobkowi na pytanie, czy satysfakcjonuje ich praca, której nikt inny w kraju, do którego przybywają, nie chce wykonywać. Czas się zmienia, ale to wciąż byt określa świadomość. I dlatego dla niektórych film Gandiniego będzie zapewne opowieścią o *flustych kotach*. Gdy masz do wyżywienia rodzinę albo do spłacenia duży kredyt, raczej nie będziesz się zastanawiał, czy jednak nie warto wyjechać w Bieszczady i sadzić pietruszkę. ■

After Work

REŻYSERIA ERIK GANDINI. ZDJĘCIA FREDRIK WENZEL, MÅNS MÅNSSON, DANIEL TAKÁCS. MUZYKA CHRISTOFFER BERG, JOHAN SÖDERBERG. SZWECJA – NORWEGIA – WODOWY 2023. CZAS 81 MIN. DYSTRYBUCJA KINOWA AGAINST GRAVITY

„'After work' hits its time perfectly. On one hand, we have a culture of workaholism, while on the other, artificial intelligence is accelerating irreversible and long-predicted processes that will make some of the work we currently do simply unnecessary.”

– Jakub Moryc

ROZMOWA

To ludzie zadają pytania maszynom

Dokumentalista Eric Gandini w filmie „Świat po pracy” zastanawia się, jak korzystamy z wolności, skoro boimy się rozwoju nowych technologii i nie umiemy żyć bez pracy.

MALGORZATA PIWOWAR

Film „Świat po pracy” to część projektu badawczego, który prowadzi pan na sztokholmskim uniwersytecie sztuki. Od czego się on zaczął?

Od mojego filmu „Szwedzka teoria miłości”. Zarzucano mi, że Szwecja nie wygląda tak, jak on pokazuje. Ale moim zamierzeniem nie było opisywanie teraźniejszości, tylko pokazanie, co może się za chwilę wydarzyć. Kino dokumentalne zajmuje się zazwyczaj przeszłością i teraźniejszością, a przyszłość jest zmonopolizowana przez s.f. Wyzwaniem było dla mnie znalezienie właściwego sposobu opowiadania o przyszłości przy pomocy formy dokumentalnej. Temat najnowszego filmu – przyszłość pracy – wydał mi się idealnie pasującym do tego wyzwania.

Jednak to już nie jest hipoteza, tylko rzeczywistość, która puka do naszych drzwi.

Rzeczywiście. Wiele się zmieniło od chwili, w której zaczęliśmy pracować nad filmem, pod koniec 2019 roku. Wtedy wizja technologii zastępującej ludzi wydawała się znacznie bardziej abstrakcyjna niż dziś, zwłaszcza w przypadku zawodów kreatywnych, takich jak pisanie czy tworzenie obrazów. W przeciągu ostatniego półrocza sytuacja zmieniła się diametralnie. Po powstaniu

ChatGPT mówi się bez przerwy o zagrożeniu. Wydawało się przecież, że technologia jest udoskonalana, by odciążać nas od pracy albo wyręczać w nudnych zajęciach. Stało się inaczej.

Wszyscy o tym mówią i martwią się, chociaż zastępowanie ludzi przez maszyny jest problemem towarzyszącym nam od czasów rewolucji przemysłowej.

Eric Gandini, ur. w 1967 r. we Włoszech, mieszka w Szwecji, reżyser, producent oraz profesor filmu dokumentalnego Uniwersytetu w Sztokholmie. Autor filmów o istotnych problemach współczesności

wej. Dlaczego mimo ogromnego postępu technologicznego z niego nie korzystamy? Od lat 70. XX wieku do dziś produktywność wzrosła dwukrotnie, do pracy wymagającej dawniej 100 osób potrzebnych jest teraz 50, a jednak nie pracujemy dwa razy mniej. Czyżbyśmy

byli tak głęboko pogrążeni w ideologii pracy i nie jesteśmy w stanie się wyzwolić? Takie pytania zadawałem sobie podczas tworzenia „Świata po pracy”.

Dokument stawia tezę, że praca przestała już być ogólnoludzką wartością, a dla wielu nie jest już koniecznością.

Chciałem spojrzeć na pracę jak na ideę, która może być różnie pojmowana, w zależności od społeczeństwa. W moim filmie teraźniejszość reprezentują przede wszystkim Stany Zjednoczone i Korea Płd., bo tam pracuje się zazwyczaj ponad miarę, chociaż nie jest to konieczne. W Korei Ministerstwo Pracy próbuje sprawić, by obywatele pracowali mniej, a nie więcej, co jest prawdopodobnie jedynym takim przypadkiem na świecie. Koreańczycy nie umieją sobie wyobrazić życia wolnego od pracy. A z drugiej strony jest Kuwejt, w którym funkcjonuje coś w rodzaju dochodu podstawowego.

Stać ich, żeby obywatele nie musieli pracować. A jednak pracują, a raczej udają pracę, skoro 20 ludzi jest zatrudnionych do wykonywania zajęcia dla jednej osoby. Też nie ma tam pomysłu, jak mogłoby wyglądać życie wolne od pracy. Obciążają nas stereotypowe wyobrażenia, że nasze życie definiuje wykonywany zawód. Jest powiedzenie, że praca uszlachetnia, czyni nas

Dokument „Świat po pracy” od piątku do oglądania w naszych kinach

lepszymi ludźmi. Kiedy poznałem bardzo bogatą włoską dziedziczkę (jedną z bohaterek filmu), która każdego dnia po obudzeniu może zdecydować, co będzie robiła, zacząłem się zastanawiać, co nas uszlachetnia? Praca czy może jednak wolność?

Pańskie filmowe eseje układają się w opowieść o upadku naszej cywilizacji – od „Szwedzkiej teorii miłości” poprzez „Wideokrację”, „GITMO. Nowe prawa wojny” i teraz „Świat po pracy”. Skąd ta ciągłość?

Gdy miałem 20 lat, pojechałem do Szwecji i odkryłem tam film dokumentalny. Pomyślałem, że mogę wyruszyć w świat i pokazać rzeczywistość widzianą moimi oczami. Dokument jest tym, na czym mi bardzo zależy. Równie ważna jest próba zrozumienia świata, czego nie da się uzyskać przy pomocy Google’a. Dorastałem we

Włoszech. Kiedy byłem dzieckiem, Berlusconi nie był jeszcze w polityce, ale tworzył kulturę telewizyjną – hedonistyczna, w której liczy się tylko zabawa, seksistowska konsumpcja. Skłaniał ludzi do pasywności, siedzenia na kanapie i patrzenia na innych w telewizji. Kiedy kręciliśmy „Wideokrację”, chciałem pokazać rzeczywistość ścieki, którą stworzył Berlusconi. Nie groziła mu za to żadna kara, a była jego największą zbrodnią.

Czego nam dziś najbardziej brakuje?

Chyba znaleźliśmy się na rozstaju dróg. W moim filmie menedżer z Gallupa mówi, że gdybyśmy zmienili podejście do pracy, rozwiązałoby to wiele problemów. Uważa, że ludzie powinni stać się jeszcze posłuszniejszymi pracownikami. Ja myślę, że naszym wyzwaniem jest wyzwalanie w ludziach

wolności, pasji, kreatywności. Filozof Noam Chomsky uważa, że wszyscy ludzie rodzą się twórczy, ale system edukacji i system społeczny zabijają naszą kreatywność. Na uniwersytecie pracuję z młodymi i widzę, że kiedy im daję kompletną dowolność – mogą zrobić film, o czym chcą i jak chcą – wpadają w panikę, to dla nich najtrudniejsze zadanie.

Już starożytni Grecy uważali, że praca jest dla niewolników, dla klas wyższych są ważniejsze zadania. Dziś możemy myśleć, że praca jest dla maszyn, a ludzie są powołani do czegoś innego. Zdanie, które bardzo mi się podoba, brzmi: „maszyny są od odpowiedzi, a ludzie od zadawania pytań”. Technologia może udzielić odpowiedzi na mnóstwo pytań, ale to my musimy je zadać. Maszyna nie ma w sobie ciekawości, właściwej jedynie ludziom. /ee

„Documentary filmmaker Eric Gandini, in his film 'The World After Work', wonders how we enjoy freedom if we are afraid of the development of new technologies and do not know how to live without work.”

– Interview with Erik Gandini by Malgorzata Piwowar

Do Rzeczy – No more doing nothing

Koniec z nicnierobieniem?

Jacek Przybylski

Prawicowy włoski rząd ogranicza eksperyment z doprowadzoną przez lewicę do perfekcji zasadą „czy się stoi, czy się leży”, czyli z dochodem gwarantowanym. Włosi są zrozpaczeni. Boją się, że nie będą mieli wyjścia i będą musieli... pójść do pracy

Rząd kierowany przez Giorgię Meloni przystąpił do realizacji zapowiadanego od miesiący punktu z programu wyborczego i zaczął ograniczanie gospodarczego eksperymentu polegającego na comiesięcznych wypłatach kilkuset euro za nicnierobienie. Do końca roku program ma być ograniczany, a w roku 2024 tzw. dochód obywatelski ma zostać całkowicie zlikwidowany i zastąpiony innymi programami socjalnymi dla naprawdę potrzebujących.

Dochód gwarantowany, zwany też dochodem podstawowym, był sztandarowym projektem populistycznego Ruchu

Pięciu Gwiazd (MoVimento 5 Stelle to kolejny w historii europejskiej polityki przypadek, gdy popularny komik okazuje się poważniejszy od wielu klasycznych ugrupowań i jego ruch na pewien czas przejmuje władzę). Związany z MoVimento 5 Stelle prawnik Giuseppe Conte wprowadził go w życie przed pięciu laty, gdy Ruch Pięciu Gwiazd zdołał przekonać do realizacji tego postulatu nawet Partię Demokratyczną, która wcześniej publicznie i głośno krytykowała ten pomysł, słusznie obawiając się, że program będzie zniechęcał ludzi do podejmowania pracy.

Wnioski o przyznanie dochodu obywatelskiego w 2019 r. złożyło ok. 1,5 mln rodzin. Po ich rozpatrzeniu urzędnicy zdecydowali, że stałym rządowym wsparciem zostanie objętych 2,3 mln osób. W ubiegłym roku grono beneficjentów „dochodu obywatelskiego” rozrosło się do 1,7 mln gospodarstw domowych (3,6 mln osób). Ostrzeżenia krytyków programu szybko znalazły potwierdzenie w praktyce. W niektórych rejonach kraju pracodawcy skarżyli się, że trudno im znaleźć chętnych do pracy, skoro zupełnie bez wykonywania jakiegokolwiek pracy można otrzymywać miesięcznie kilkaset euro na osobę. Według danych INPS średnio w całych Włoszech zasiłek wynosił 551 euro na

gospodarstwo domowe (równowartość ok. 2,5 tys. zł). Szacuje się, że ok. 90 proc. beneficjentów stanowili Włosi, a pozostałą liczbę imigranci.

PROTESTY I GROŹBY

Projekt wzbudzał spore kontrowersje. Zresztą obawy przeciwników dochodu gwarantowanego się potwierdziły, a pracodawcy narzekali, że trudniej znaleźć im pracowników, bo osoby otrzymujące gwarantowane świadczenie od rządu wcale nie garną się tak do roboty, jak chcieliby autorzy pomysłu.

W grudniu ubiegłego roku bezrobotny 27-letni mieszkaniec Sycylii był tak rozwścieczony planami ograniczenia świadczeń socjalnych, że za pośrednictwem mediów społecznościowych groził śmiercią zarówno samej premier Włoch Giorgii Meloni, jak i jej sześćioletniej córce. Włoska policja szybko ustaliła tożsamość podejrzanego, jego dom został przeszukany, a konto na Twitterze zamknięte.

Szefowa rządu w Rzymie nie przstraszyła się ani gróźb, ani protestów lewicowych aktywistów. I podtrzymała swoje stanowisko, że rząd nie może płacić za lenistwo, a zasiłki powinny być wypłacane wyłącznie tym, którzy są niezdolni do podjęcia pracy. Pod koniec lipca dziesiątki tysięcy beneficjentów

programu po raz ostatni dostały pieniądze za nicnierobienie. Na ulice Palermo czy Neapolu wyszły setki protestujących, którzy otrzymali ostateczne potwierdzenie z lokalnego zakładu ubezpieczeń społecznych (INPS), że więcej darmowych pieniędzy nie będzie. SMS potwierdzający wykluczenie z rządowego programu otrzymało pod koniec lipca ponad 160 tys. mieszkańców Italii. Z zasiłków w wysokości ponad 500 euro miesięcznie nadal będą mogły korzystać jedynie te rodziny, które spełniają rządowe kryteria (np. takie, w których skład wchodzi osoba niepełnosprawna, małoletnie lub powyżej 65. roku życia). Taki zasiłek będzie mógł być jednak pobierany maksymalnie przez 30 miesięcy.

W ramach walki z ubóstwem do comiesięcznych wypłat – ale już w zmniejszonej wysokości 350 euro (równowartość ok. 1,6 tys. zł) – przez maksymalnie 12 miesięcy uprawnionych pozostanie jeszcze niemal 440 tys. gospodarstw domowych, których członkowie są pełnosprawni. Pod warunkiem jednak, że będą szukali zatrudnienia za pośrednictwem regionalnych urzędów pracy, a także wezmą udział w zindywidualizowanych szkoleniach mających ułatwić nicnierobiącym powrót na rynek pracy.

„Wojny między biednymi wygrywają bogaci” – przekonują zrozpaczeni mieszkańcy Neapolu i okolic; w regionie Kampanii mieszka stosunkowo najwięcej beneficjentów dochodu gwarantowanego – oskarżając władze w Rzymie, że ich bezduszna polityka zmusi ich do... „niewolnictwa”. – Rządowe wsparcie przeznaczone jest dla tych osób, które nie są w stanie pracować. Ci, którzy pracować mogą, powinni to robić, bo tylko w ten sposób człowiek może zachować swoją godność. Nie ulegniemy protestującym – podkreślał Luca Ciriani, minister bez teki do spraw kontaktów z parlamentem, cytowany przez Reutersa. Rząd Meloni wprowadził także w tym roku – obowiązującą na razie do końca grudnia – ulgę podatkową dla przedsiębiorców zatrudniających młode osoby, które ani nie pracują, ani nie studiuje.

Część protestujących obawia się nie tyle tego, że będzie musiała znaleźć pracę, ile tego, że żadnego zatrudnienia nie znajdzie. – Mam 58 lat i nie mogę

wrócić na rynek pracy, ponieważ zawsze mi mówią, że w moim wieku jestem już „niezatrudnialny”. Jeśli już coś się uda znaleźć, to są to tylko dorywcze prace, zawsze nierestrowane i słabo opłacane – skarżył się jeden z demonstrantów w reportażu publicznej telewizji RAI. Nie wszędzie protesty miały spokojny przebieg. W siedzibie INPS w Neapolu musiała interweniować policja. W sycylijskim Terrasini 60-letni mężczyzna pozbawiony prawa do dochodu gwarantowanego groził, że podpali siebie i biuro burmistrza. Mężczyzna został uratowany i odwieziony do szpitala. Również w wielu innych włoskich miastach wielu dotychczasowych beneficjentów dochodu podstawowego zaczęło pytać lokalnych urzędników, z czego mają teraz żyć. Zgodnie z prawem za zapewnienie opieki społecznej mieszkańcom odpowiadają władze lokalne, ale pomoc przysługuje jedynie naprawdę potrzebującym. Tym-

czasem dochód gwarantowany pobierały pełnosprawne osoby od 18. do 59. roku życia, którym urzędnicy radzą po prostu, by... wzięły się do pracy.

WIDMO POWSZECHNEGO NIERÓBSTWA

Życia w świecie, gdzie pieniądze dostaje się za robienie „niczego”, nie chcieli mieszkańcy bogatej Szwajcarii. Państwo miało wypłacać swoim mieszkańcom 2,5 tys. franków na głowę miesięcznie (równowartość 11,5 tys. zł), ale z natury rozsądni i pracowici Helweci w referendum w zdecydowanej większości (77 do 23 proc.) w 2016 r. zagłosowali przeciwko planom zalegalizowania ogólnonarodowego lenistwa.

Postulowana przez lewicowych aktywistów epoka powszechnego życia na zasiłku w różnych krajach świata ma jednak wielu zwolenników. Odpowiednio wysoki, regularnie wypłacany, powszech-

ny i bezwarunkowy (wyplacany niezależnie od wysokości zarobków) dochód gwarantowany ma być odpowiedzią na plagę pracoholizmu, przejmowanie milionów miejsc pracy przez automatyzację i sztuczną inteligencję.

Ludzie popkultury już przygotowują widzów na czasy nieróbstwa. 4 sierpnia do kin wszedł film „Świat po pracy” Erika Gandiniego. Dokument produkcji szwedzko-norwesko-włoskiej przygotowuje ludzkość na nowy problem „pierwszego świata”, czyli na czasy, gdy stare dobre przysłowia, jak „bez pracy nie ma kołaczy”, odejdą w zapomnienie, a mieszkańcom zachodniej cywilizacji radzić się będzie, aby zapomnieli o „pracoholizmie” i pracowali coraz mniej lub w ogóle. Dokument stał się jednym z najpopularniejszych filmów festiwalu Millennium Docs Against Gravity.

Bezwarunkowy dochód gwarantowany był już testowany m.in. w Finlandii,

we Francji, w Hiszpanii, Wielkiej Brytanii i w kalifornijskim mieście Stockton. Finowie swój eksperyment prowadzili w latach 2017–2018. Dwa tysiące bezrobotnych w wieku od 25 do 58 lat otrzymywało w tym kraju nieopodatkowaną kwotę w wysokości 560 euro miesięcznie. Pieniądze dostawali niezależnie od tego, czy aktywnie szukali pracy czy leżeli na kanapie przed telewizorem. W 2020 r. fiński rząd ogłosił oficjalne wyniki eksperymentu: jak się okazało, te osoby, które przez dwa lata otrzymywały dochód podstawowy w miejsce innych świadczeń socjalnych, doświadczały mniej stresu i były bardziej aktywne zawodowo niż grupa kontrolna. Różnica w aktywności zawodowej była jednak minimalna: przez dwa lata osoby pobierające dochód gwarantowany pracowały przez 78 dni, a osoby na tradycyjnym zasiłku przepracowały 73 dni. Widać więc, że dochód gwarantowany nie pomaga w istotnym stopniu w znalezieniu zatrudnienia (choć nie sprawia też, że osoby go otrzymujące przestają szukać pracy). Różnica w samopoczuciu była bardziej znacząca: osoby, które dostawały 560 euro zgodnie z zasadą „czy się stoi, czy się leży”, z większym optymizmem patrzyły na swoją sytuację ekonomiczną. 22 proc. osób otrzymujących co miesiąc dochód gwarantowany podejrzewało u siebie depresję, a w grupie kontrolnej wskaźnik ten wynosił 32 proc. Koszt projektu oszacowano na ponad 20 mln euro (równowartość 89,17 mln zł).

Hiszpańska minister pracy zaproponowała w lipcu wprowadzenie „uniwersalnego spadku”, czyli wypłatę każdej młodej osobie 20 tys. euro

Dochód gwarantowany w teorii ma ułatwić walkę z ubóstwem, a także umożliwić zmniejszenie kosztów obsługi różnego rodzaju świadczeń socjalnych. W Hiszpanii władze przepisy wprowadzające minimalny dochód gwarantowany uchwały pod koniec maja 2020 r., obejmując programem niemal milion

najuboższych rodzin i przeznaczając na jego realizację mniej więcej 3 mld euro. Nie było to jednak tylko tymczasowe rozwiązanie związane z pandemią koronawirusa, ale stały element polityki lewicowego rządu. W tym wypadku nie jest to też bezwarunkowy dochód gwarantowany, ale program wsparcia dla najmniej zarabiających (próg ustalono na 5333 euro rocznie dla gospodarstw jednoosobowych oraz 12 184 euro rocznie dla rodzin). Prawa do świadczenia nie mają też posiadacze zbyt dużego majątku (po odliczeniu kredytów). Wysokość hiszpańskiego dochodu gwarantowanego wynosi zaś 462 euro dla gospodarstw jednoosobowych i 1015 euro dla rodzin. Swoją własny program dochodu gwarantowanego w wysokości 800 euro miesięcznie próbował przyjąć w tym roku rząd kataloński, ale pomysł ostatecznie przepadł w parlamencie. Hiszpańska lewica przekonuje również do pomysłu przekazywania jednorazowo każdemu Hiszpanowi/Hiszpance w wieku od 18 do 23 lat 20 tys. euro w gotówce niezależnie od stopnia zamożności. Pomysł „uniwersalnego spadku” zaprezentowała w lipcu hiszpańska wicepremier i minister pracy Yolanda Díaz, założycielka lewicowej koalicji Sumar i nowa liderka lewicy, będąca jeszcze na lewo od socjalistów. Nowe rozdawnictwo miałyby kosztować hiszpański budżet 10 mld euro rocznie, czyli mniej więcej 0,8 proc. PKB, a prezenty dla młodych miałyby pochodzić z podatków nałożonych na osoby zamożne.

W Polsce pilotażowy program ma ruszyć w gminach zrzeszonych w Stowarzyszeniu Warmińsko-Mazurskich Gmin Pogranicza. Każdy mieszkaniec co miesiąc otrzymywałby 1,3 tys. zł miesięcznie na rękę. Pilotaż ma potrwać dwa lata, ale jeśli program będzie miał pozytywny wpływ na aktywność społeczną, konsumpcję, edukację, poziom przestępczości etc., to może być kontynuowany lub rozszerzany na inne regiony kraju.

Polski rząd zapowiedział już także w całym kraju zwiększenie świadczenia „500+” do 800 zł miesięcznie (nadal bez kryterium dochodowego), co również może być traktowane jako element pilotażu do socjalistycznego programu dochodu gwarantowanego dla wszystkich.

© © Wszelkie prawa zastrzeżone

„The documentary (...) prepares mankind for a new 'first-world' problem, that is, for a time when good old proverbs (...) will be forgotten and the people of Western civilisation will be advised to forget 'workaholism' and work less and less, or not at all.”

– Jacek Przybylski

Zwierciadło – Why bother

WYDARZENIE MIESIĄCA Poleca **Zofia Fabjanowska**

KULTURA

Film „ŚWIAT PO PRACY”
już w kinach.

PO CO SIĘ TRUDZIĆ

NIEWAŻNE, CZY CZYTAJĄC TE SŁOWA, JESTEŚ NA URLOPIE CZY Z NIEGO WRACASZ,
„ŚWIAT PO PRACY” JEST FILMEM DLA CIEBIE.

Może dopiero czekasz na urlop lub w ogóle nie ma co mówić o odpoczynaniu, bo i tak zawsze jesteś w biegu? Albo twoje życie to jedno nieustające wakacje? Jakakolwiek byłaby twoja odpowiedź na powyższe pytania, w tym dokumencie znajdziesz, po pierwsze, przynajmniej jedną osobę, która znajduje się w podobnej sytuacji. Po drugie, szansa, że film Erika Gandiniego cię nie zaintryguje, jest niewielka. Reżyser (autor m.in. pamiętnej „Szwedzkiej historii miłości”) to mistrz w wybieraniu tematów dotyczących każdego i każdej z nas. I prowokujących do burzliwych dyskusji. Tym razem zajął się kwestią pracy. I podróżuje z kamerą od Korei Południowej, pokazując tamtejszych ekstremalnie przepracowanych obywateli,

do Włoch, gdzie według statystyk 30 procent młodych ludzi nigdy nie zamierza pracować zawodowo. Niepracowanie też jest tu zresztą wielkim tematem. Dokumentalista odwiedza na przykład Kuwejt, kraj tak bogaty, że w konstytucji zapewnia zatrudnienie każdemu Kuwejczykowi, tyle że w praktyce w wielu przypadkach na zapewnionych przez państwo stanowiskach nie ma absolutnie niczego do roboty, co niektórych doprowadza do szaleństwa. Poznajemy bajecznie zamożnych arystokratów i osoby zupełnie nieszablone, aż trudno uwierzyć, że ktoś dokonuje takich zawodowych wyborów. Jeśli dodamy do tego sporą dżę błyskotliwej ironii, z jaką Gandini ukazuje świat i jego absurdy, otrzymujemy nie tylko kino społeczne, ale też dobrą rozrywkę. ■

ZŁĘCIE: ANASTAS GRANTY

zwierciadlo.pl 121

„No matter whether, as you read these words, you are on holiday or returning from one ‘After work’ is a film for you.”

– Zofia Micyk

Widmo czasu wolnego

ANITA PIOTROWSKA

Współczesnej pladze pracoholizmu, czy „pracy bez sensu”, towarzyszy wielka społeczna zmiana, którą przyniesie dość powszechne nicnierobienie.

HITLER – TEN DOPIERO UMIAŁ ZMOTYWOWAĆ pracowników, nawet tych ubranych w pasiaki. Podobnych „złych myśli” znajdziemy w nowym dokumencie Erika Gandiniego całkiem sporo, niekoniecznie w tonie ironicznym. „Świat po pracy” to bowiem rozpisany na głosy filmowy esej, w którym rozlegle, czasem prowokacyjnie i zarazem dość hasłowo przedstawia się rozmaite aspekty zawartej w tytule aktywności ludzkiej.

Wedle cytowanego powyżej wysokiego rangą urzędnika z Instytutu Gallupa na świecie zaledwie 15 procent spośród zatrudnionych na stałe wykonuje swoją pracę z emocjonalnym zaangażowaniem. Oznacza to, że lwia część nie odczuwa żadnej satysfakcji z tego, co robi, by zarobić na życie. W najlepszym razie pozostaje obojętna, w najgorszym – głęboko sfrustrowana, a nawet wściekła, przy okazji sabotując wysiłki entuzjastycznie nastawionych kolegów. Ale czy może być inaczej? Przed nami kalejdoskop robót i zawodów uprawianych z różnych powodów, w różnych czę-

ściach świata, o zróżnicowanej stabilności. Pojawia się więc patologicznie zarobiony amerykański biznesmen, który traktuje płatny urlop niczym zło niekończące, i Koreańczyk w zaawansowanym wieku, właściwie niezający życia poza swoim biurem. Jest też młoda kurierka z Amazona, która korporacyjnym językiem mówi o swojej „misji”, choć mimo wszystko stara się bronić osobistej godności i rezygnuje z podręcznej butelki do sikania, używanej dla zwiększenia efektywności. Obywatele Kuwejtu z kolei, choć konstytucyjnie mają zapewnione prawo do pracy, w praktyce okazuje się ona fikcją – „oceanem wolnego czasu” wypełnianym Netflixem oraz innego rodzaju konsumpcją.

Z drugiej strony mamy dzisiejszych półniewolników, którzy za przysłowiową miłą ryżu wykonują najgorsze, najbardziej degradujące prace typu codzienne sortowanie ton śmieci przy niekończącym się taśmociągu. W najbiedniejszych częściach świata czy w przypadku najniższej płatnych zajęć nic nie zostało się z robotniczego etosu – opowiadał nam o tym kiedyś Michael Glawogger w głośnym dokumencie „Śmierć człowieka pracy” (2005). Tylko co się stanie z tymi wszystkimi żywymi robotami, dopytuje Gandini, gdy pewnego dnia zastąpią je maszyny?

„Duzo gorzej być zbędnym niż wyzyskiwanym” – twierdzi w filmie historyk i filozof Yuval Harari. Wiadomo, że bezwarunkowy dochód gwarantowany

nie przyniesie eksplozji kreatywności, nieustających wakacji ani egzystencjalnego spełnienia przy grillu. Jako przykład skrajnego zgnuszenia reżyser przywołuje zwykłych młodych Włochów przebywających na dobrowolnym i bezterminowym bezrobociu, zabijających czas na sponsorowanej przez rodziców zabawie. A dla kontrastu, w gruncie rzeczy pozornego, filmuje wiodącą ziemiański żywot włoską milionerkę, która mając wielki dom, hobby, ogród jakoś nigdy się nie nudzi. Albo zawodowego ogrodnika z uprzywilejowanej rodziny, który tak bardzo kocha swoją pracę na łonie natury, że przedkłada ją ponad *dolce far niente*. Oczywiście, można z tak tendencyjnym doбором bohaterów polemizować, ów dokument stanowi jednak bardziej zaproszenie do dyskusji niż akademicką debatę spod znaku „rola pracy w życiu człowieka”.

Bo nie może tu być miejsca na zbyt duże uogólnienia. Jako się rzekło, dla licznych mieszkańców naszego globu praca bywa przykrą koniecznością czy wręcz przekleństwem, dla innych chorobliwym uzależnieniem, aczkolwiek znajdują się i tacy, dla których zawodowa aktywność jest istotą samorozwoju, rozumianego w tym przypadku na serio, bez rekrutacyjnej ściemy. Toteż czas, który nadejdzie „po pracy”, jednym przyniesie zwiększony dobrostan w życiu osobistym i rodzinnym, drugich zaś może pozbawić głęboko rozumianej tożsamości i celu istnienia. Owe truizmy sięgają

MATERIAŁ PRASOWY

ŚWIAT PO PRACY

(After Work)

– reż. Erik Gandini

Prod. Szwecja/

/Włochy/Dania 2023.

Dystryb.

Against Gravity.

W kinach

od 4 sierpnia.

Erik Gandini

(ur. 1967)

to uznany filmowiec

i wykładowca,

pochodzi z Włoch, lecz

od lat żyje i pracuje

głównie w Szwecji.

Ma na koncie wiele

zaangażowanych

dokumentów, jak

„Nadprodukcja. Terror

konsumpcji”, „GITMO.

Nowe prawa wojny”

czy „Wideokracja”.

Szczególny rozgłos

przyniosła mu

„Szwedzka teoria

miłości” (2015)

– krytyczny obraz

relacji międzyludzkich

w jego kraju.

czasów Arystotelesa, o czym informuje nas motto filmu, wszelako dzisiaj, za uważa Gandini, znaleźliśmy się w istnej pułapce. Protestancka etyka pracy, będąca ideowym fundamentem zachodniego kapitalizmu, została przejęta przez motywacyjną gadkę. Praca odbiera nam już nie tylko czas, ale i umiejętność cieszenia się czasem wolnym – choć przecież do pewnego stopnia sami sobie to robimy. Aż dziwne, że szwedzki dokumentalista nie przywołuje tutaj Byung-Chul Hana z jego teorią samowyzysku i „społeczeństwa zmęczenia”.

Gandini zdaje sobie sprawę, że ów „świat po pracy”, rozumiany jako eksperyment ekonomiczny, zbiorowe samopoczucie tudzież indywidualny stan umysłu, to ciągle wielka niewiadoma. Dlatego nie stara się snuć przepowiedni ani zbytnio ryc naszych mózgów. Raczej ślizga się po tematach bądź przeskakuje z jednego na drugi, niemniej robi to efektownie, chwilami wręcz efekciarsko. Jego kontrowersyjni rozmówcy, typu Noam Chomsky i Elon Musk, nie mówią tak naprawdę nic kontrowersyjnego. Wiadomo, że technologia nas wszystkich nie wyzwoli, i że dziedzic fortuny zajęty jej pomnażaniem zawsze będzie utyskiwał na powszechny dochód bazowy jako przykład rozdawnictwa i źródło demoralizacji. Dobrze jednak, że twórca skonfrontował ze sobą te oczywiste oczywistości, a tuż obok zasygnalizował wątpliwości i sprzeczności. Bo przecież nikt jeszcze do końca nie wie, co okaże się bardziej niszczące w wymiarze ludzkim i społecznym: mordercze przepracowanie, któremu koreański rząd musiał wypowiedzieć zdecydowaną wojnę, ponieważ za bardzo odbijało się na zdrowiu publicznym, czy nuda wyrosła z nowego bezrobocia, tego z pełną lodówką.

W sumie najciekawiej jest wtedy, kiedy reżyser pyta swoich bohaterów, co by robili, gdyby co miesiąc dostawali pieniądze i nie musieli na nie pracować. Roztropnie pozostawia to pytanie bez odpowiedzi, bo najwyraźniej kieruje je osobno do każdego z nas. Skompromitowane niegdyś hasło „być określa świadomość” nabiera właśnie zupełnie nowych znaczeń. I wiele wskazuje na to, że nie będziemy musieli czekać, aż powstanie o tym kolejny odcinek futurystycznego serialu „Czarne lustro” – rzeczywistość, na razie pilotażowo, już go zaczyna wyprzedzać. ©

„(...) it is most interesting when the director asks his characters what they would do if they received money every month and did not have to work for it. He prudently leaves this question unanswered, as he apparently addresses it separately to each of us.”

– Anita Piotrowska

Przedpremierowy pokaz dokumentu „Świat po pracy” w Małopolskim Ogrodzie Sztuki

Paweł Gzyl
pawel.gzyl@polskapress.pl

Film dokumentalny „Świat po pracy” Erika Gandiniego będzie można zobaczyć we wtorek, 1 sierpnia, o godzinie 18.45 w sali kinowej Małopolskiego Ogrodu Sztuki (ul. Rajska 12, poziom -1).

Czy jesteśmy gotowi na świat bez pracy? A może nie wyobrażamy sobie bez niej życia? W filmie „Świat po pracy” Erik Gandini, znany z „Wideokracji” i „Szwedzkiej teorii miłości”, z poczuciem humoru bierze na warsztat przewidywania naukowców, że za kilka dekad w większości zadań zastąpią nas maszyny. Rusza w podróż po świecie, żeby lepiej zrozumieć znaczenie pracy w naszym życiu.

Jak sobie poradzimy w świecie bez pracy?

- Myślę, że główne zadanie, przed jakim teraz stoimy, to zmieniienie tego, jak myślimy o bezrobociu. Dziś jest ono bardzo stygmatyzujące i sprawia, że człowiek, który nie ma pracy, jest zawstydzony sam sobą. Bezro-

botnych kulturowo postrzega się ich jako nieudaczników. Jeśli nauczymy się odnajdywać w życiu sens poza pracą, to jej utrata nie będzie utratą znaczenia - tłumaczy reżyser.

W Kuwejcie każdy ma prawo do pracy, więc w niektórych miejscach na jednym stanowisku zatrudnionych jest 20 osób, które przychodzą do pracy tylko po to, żeby w niej być. W Korei Południowej pracuje się tak dużo, że wprowadzono tam nawet politykę wyłączenia komputerów pod koniec dnia, żeby pracownicy nie mogli już dłużej pracować. 14-godzinny dzień pracy to w tym kraju norma i oznaka szacunku. Z kolei w Stanach Zjednoczonych co roku pracownicy rezygnują z ponad 500 milionów godzin urlopu z obawy o utratę pracy. Tymczasem roboty są już gotowe do przejęcia

większości zadań, co w efekcie uczyni nas bezrobotnymi.

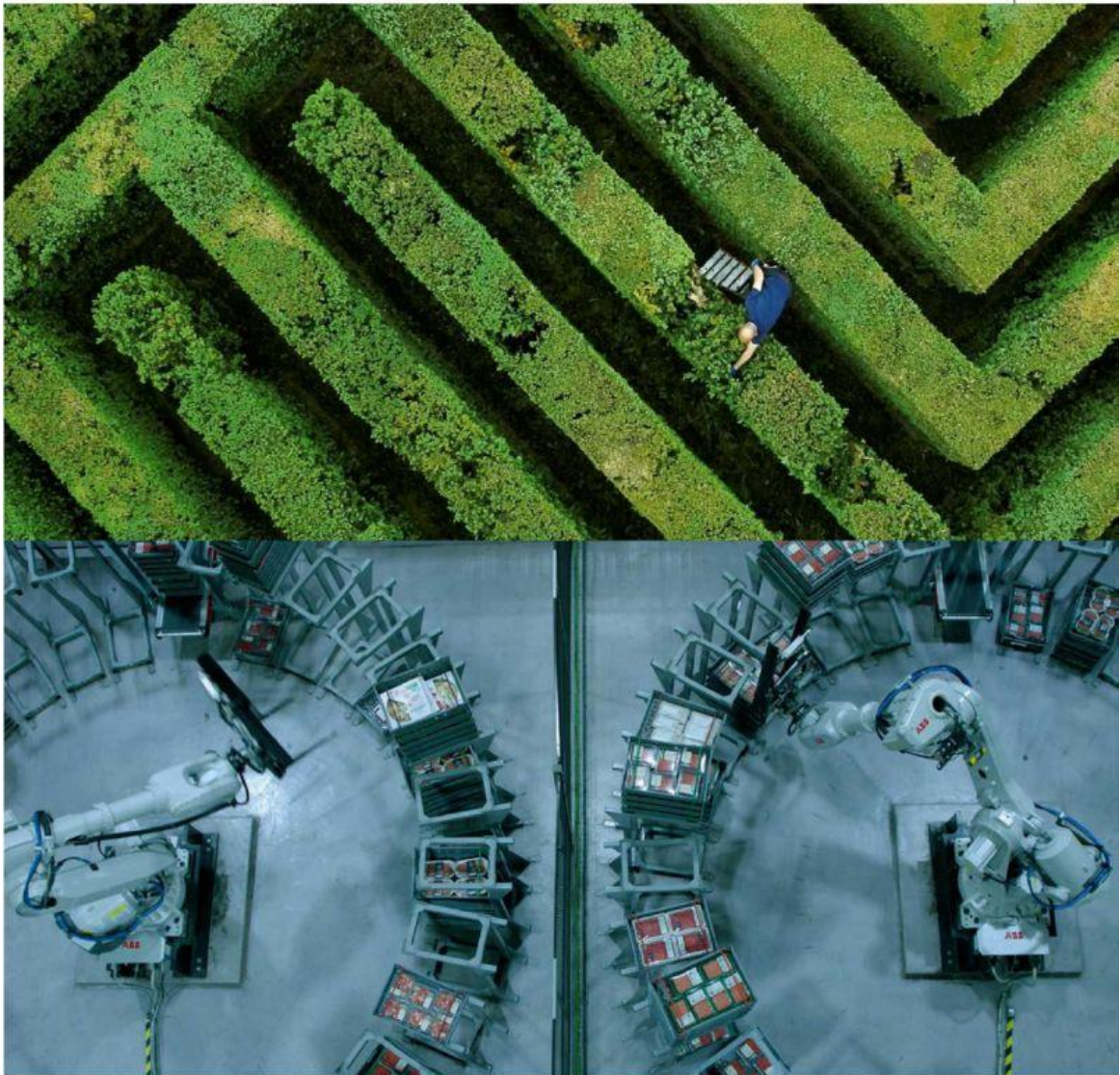
Wiele zmieniło się od czasu, gdy grupa purytańskich księży wymyśliła w XVII wieku pojęcie etyki pracy. Dziś samo pojęcie „pracy” pod wieloma względami się rozpadła. To idealna sytuacja dla szwedzkiego mistrza kina dokumentalnego Erika Gandiniego, który podróżuje po całym świecie i wnikliwie, z egzystencjalnym humorem bada, co oznacza dziś słowo „praca” i czy w ogóle ma ono jeszcze dla nas jakieś znaczenie.

Gandini po raz kolejny podbija serca publiczności - „Świat po pracy” był jednym z najpopularniejszych filmów festiwalu kina dokumentalnego - Millennium Docs Against Gravity.

Bilety: 26 zł (normalny), 21 zł (ulgowy) i 18 zł (dubowy/senior).
©©

„Gandini is once again winning the hearts of audiences - ‘After Work’ was one of the most popular films at the festival - Millennium Docs Against Gravity”

– Paweł Gzyl

Pracą ludzie się *bogacą*?

O co chodzi w tym dziwnym koncepcie, który dla jednych jest celem życia, dla innych zaś upokorzeniem?

Budzę się o szóstej rano. W pracy jestem o siódmej. Kończę około północy. Wracam do domu w okolicach pierwszej. Jem kolację i idę spać, i tak codziennie. To mówi jeden z bohaterów filmu „Świat po pracy” Erika Gandiniego.

„Nigdy nie pracowałam i nie zamierzam. Praca wpędza w depresję, zabiera ci czas i radość życia. Wszystkiego się od niej odechciewa. Co miałabym kupić za zarobione pieniądze, zyletkę?” Tak mówi moja koleżanka, konsekwentnie od lat wcielająca w życie teorię klasy próżniaczek, choć od tej opisanej przez Thorsteina Veblena w jego słynnej książce, czyli oddającej się ostentacyjnej konsumpcji elity finansowej, różni ją pewna drobnostka – całkowity brak pieniędzy.

O CO CHODZI Z TĄ PRACĄ?

Czy to konieczne, czy to pożyteczne? Czy rację ma Hezjod, który ponoć powiedział: „Nie praca jest hańbą, ale próżnowanie”, czy też Oscar Wilde, twierdząc, że praca to jedynie ucieczka dla ludzi, którzy nie mają nic lepszego do roboty? Mnie najbardziej chyba przekonuje Jerome K. Jerome: „Lubię pracę. Praca mnie fascynuje. Mogę siedzieć i patrzeć na nią godzinami”.

Z pisanem o pracy mam pewne trudności, ponieważ moje wieloletnie z nią związki są bardzo trudne, bywały toksyczne, dramatyczne. Nie jestem pewna, czy upokarzając się w latach młodości jako hostessa na stanowisku z płytami CD („Te hity są świetne, biją na głowę Shazze”), na pewno zbliżałam się zgodnie z protestanckim etosem pracy do zbawienia. Albo czy nigdy nie mając etatu i rozpaczliwie goniąc za wypornością finansową jak wilk w ruskiej gierce, który musiał łapać coraz więcej jajeczek, mogłabym się zgodzić z Marksem i Engelsem, że „praca tworzy człowieka”? Jeśli nawet, to był to człowiek bardzo zmęczony.

Jednak po obejrzeniu świetnego filmu dokumentalnego „Świat po pracy” (właśnie wchodzi do kin) na refleksję może się zebrać nawet ktoś, kto do występującego w tytule pojęcia miał dotąd nieustalony stosunek.

Gandiniego jeździ z kamerą po świecie, podglądając, jakim przemianom podlega współczesna praca. Wraz ze swoimi bohaterami zastanawia się, o co chodzi w tym dziwnym koncepcie, który dla jednych jest celem życia, dla innych zaś upokorzeniem. Dlaczego Amerykanie rokrocznie rezygnują z 500 milionów godzin przysługującego im urlopu, a Koreańczycy tak bardzo nie chcą odejść od komputera, że aż trzeba im go ustawowo wyłączać? I jakie są życiowe cele osób znanych jako NEET (not in employment, education or training), czyli młodych, któ-

rzy wolą się bawić i realizować swoje pasje, zamiast ślęczeć za biurkiem?

ZNIWOLENI PRZEZ CZAS WOLNY

Film „Świat po pracy” mówi o podejściu do czasu. W jednej ze scen pojawia się nawet rzeźba Chronosa, uświadamiająca nam, że każda minuta nieubłaganie odchodzi w przeszłość, i zalecająca: „Carpe diem”. I właśnie chyba w odniesieniu do czasu należałoby analizować przemiany, jakim podlega współczesne pojęcie pracy.

Czas wolny nie jest wcale takim łatwym zagadnieniem, jak by się wszystkim wydawało. Korzystania z niego trzeba się nauczyć. Już Spartanie mieli z tym problem. Nie bez kozery film „Świat po pracy” otwiera cytatem z Arystotelesa, który przyglądając się zwyczajom Spartan, zauważył, że potrafili tylko walczyć i pracować (czyli w tamtych realiach: przygotowywać się do wojny). Kiedy zaś zdobyli hegemonię i wojna przestała być koniecznością, przepadli.

Choć wydaje się to dziwne, z perspektywy osoby takiej jak ja, zazwyczaj przygnięzionej nadmiarem obowiązków zawodowych jak papież meteorytem, Spartanie zostali pokonani przez nadmiar czasu wolnego.

Może jednak w sumie to nic dziwnego – jego historia jest dosyć krótka, a w czasach Spartan nieistniejąca, skąd niby mieli wiedzieć, co robić? A wy wiedzieliście, co ro-

bić w czasie tej wielkiej awarii, kiedy przez sześć godzin nie można było sprawdzić Facebooka, Instagrama, WhatsAppa, zupełnie niczego? Nikt mi nie wmówi, że jak gdyby nigdy nic prawą ręką nadal przewracał karty „Wojny i pokoju”, a lewą poprawiał szlafmycę. Wszyscy cierpimy na nerwicę związaną z FOMO, czyli lękiem przed przeoczeniem czegoś online, wypadnięciem z obiegu. Tak jak Spartanie nie wiedzieli, co zrobić z rękami, kiedy odłożą tarcze.

Czas wolny przez stulecia miał charakter arystokratyczny, był przywilejem wąskich grup społecznych. Dopiero w społeczeństwie przemysłowym, gdy robotnicy zaczęli walczyć o swoje prawa, zaczęło się to zmieniać, ale właściwie do XX wieku, kiedy to uregulowano ich dzień i tydzień pracy i wprowadzono płatne urlopy, mało kto rozumiał ten niby piękny, lecz tajemniczy koncept.

A kiedy już wreszcie czas wolny stał się przywilejem rzesz pracowników – znowu problemy! Paul Lafargue pisał w „Prawie do lenistwa”, że robotnicy, gdy wreszcie zyskali czas wolny, wykorzystywali go w niezbyt twórczy sposób, mianowicie pijąc.

Iluż z nas zostało to do dziś. Moja mama wprawdzie nie pije, ale także pozostaje bezradna wobec czasu wolnego i w próbach jego zagospodarowania przypomina nasz rząd – uważa, że aby wypoczynek w ogrodzie wiejskiego domu miał jakiś sens, trzeba przynajmniej wykarczować wokół wszystkie drzewa.

RAJ DLA DARMOZJADÓW

Wychodzi jednak na to, że będziemy musieli nabywać nowej kompetencji, bo rzeczywistość wciąż się zmienia. Walczyliśmy o więcej czasu wolnego. „W niedalekiej przyszłości będziemy pracować tylko cztery dni w tygodniu” – wieszczęł w 1956 r. wiceprezydent Richard Nixon i chociaż czasowo niekoniecznie trafił, to coraz więcej współczesnych testów pokazuje, że to się sprawdza. W takim systemie da się pracować bardzo efektywnie i być szczęśliwszym.

Czas wolny można by zyskać także dzięki koncepcji dochodu podstawowego, czyli wypłaty dla każdego z uwagi na sam fakt istnienia. Krytycy tego założenia obawiają się zresztą, że wszystko, co można by uzyskać dzięki temu, to właśnie czas wolny. Ten wątek wprowadza również reżyser filmu „Świat po pracy”, pytając najbardziej sensownych rozmówców, jakich można by sobie wymarzyć, czyli włoskich milionerów, którzy dzięki tej sumie mogliby nabyć w miesiącu jednego homara więcej. „Nie, nie, ten koncept jest chory, robi z ludzi darmozjadów” – przytaczam ich opinię w parafrazie.

Sama usłyszałam o tym pomysle po raz pierwszy szmat czasu temu od mojej koleżanki żyjącej w Niemczech na squacie.

Erik Gandini

*Spartanie potrafili
tylko walczyć
i pracować. Kiedy zaś
zdobyli hegemonię
i wojna przestała być
koniecznością, przepadli*

Pomyślałam, że te fantazje to wpływ jej ulubionej używki - LSD. Okazałam się jednak człowiekiem słabej wiary. Dyskusje nad wprowadzeniem dochodu podstawowego nabierają przecięt tempa i coraz częściej są traktowane poważnie, np. w Finlandii, Francji czy we Włoszech. A i w Polsce mówi się przecięt o 1,3 tys. zł dla każdego obywatela.

KRES DUPOGODZIN

„Czy mogę popracować z domu?” - nieśmiało pytałam szefa dodatku kulturalnego, w którym zaczynałam pracę jako dziennikarka jakieś 15 lat temu. Niestety, w tej firmie istniał obowiązek przesiadywania w godzinach urzędowych, zupełnie moim zdaniem bezsensowny i sprawiający, że mój dzień pracy przypominał ten, który był udziałem sportretowanych w filmie „Życie po pracy” Kuwejtczyków. Państwo gwarantuje tam zatrudnienie każdemu obywatelowi, co w teorii brzmi super, w praktyce zaś wiedzie do absurdów (skąd my to znamy?). Bywa, że jedno miejsce pracy jest obsadzone 20 osobami, które wprawdzie nie mają co robić, ale żwawo odklepują dupogodziny, mierząc się z bardzo złożoną odmianą czasu wolnego, który de facto nim nie jest.

„Nie. Pracujemy stacjonarnie” - słyszałam w odpowiedzi, więc przyjeżdżałam tam i nie pracowałam stacjonarnie, siedząc przed kompem i zastanawiając się, co ze so-

bą zrobić (Kuwejtczyki przynajmniej oglądali Netflix), a teksty, które miałam napisać, pisałam najczęściej po godzinach, w domu, bo wtedy można było się skupić.

Pandemia COVID-19 gruntownie zmieniła pod tym względem świat pracy. Moim zdaniem na lepsze. Okazało się, że można pracować z domu i świat nie skończył się ani hukami, ani skomieniami, ani w żaden inny sposób. Nowe zwyczaje dobrze się u nas przyjęły - według badania przeprowadzonego w tym roku przez firmę Skanska i Business Link niemal połowa Polaków wykonujących pracę biurową preferuje model hybrydowy, a 17 proc. chciałoby pracować tylko zdalnie.

Nowe przepisy nakładają wręcz na pracodawcę obowiązek pokrycia kosztów energii elektrycznej i usług telekomunikacyjnych ponoszonych przez pracownika. I co ty na to, mój srogi szefie sprzed 15 lat, który chciałeś nas kontrolować niczym właściciele fabryk na przełomie wieków? Wiedziałam, że kiedyś nastąpi jakiś inny, lepszy świat.

COŚ NAS CZEKA PO PRACY?

Co jeszcze przyniesie przyszłość? Czują dłoń robota, który odklepie za nas wszystkie zadania? Promy i rowery jako obowiązkowe środki transportu służące przemieszczaniu się na spotkania służbowe? A może, nawiązując do filmu „Świat po pracy”, jakiegoś nowego, „angażującego lidera”, jakim według

jednego z bohaterów filmu był Hitler? Jego zdaniem naprawdę potrafili sprawić, że pracownicy obozów koncentracyjnych sumienie oddawali się swym obowiązkom.

Jedno z największych wyzwań XXI wieku wiąże się właśnie z robotyką. Jedni wieszczą, że nadejście sztucznej inteligencji może oznaczać zniknięcie wielu zawodów. Badacz Yuval Noah Harari głosi, że w najbliższych czasach będziemy musieli mierzyć się z poczuciem bycia niepotrzebnym, a to znacznie gorsze od bycia wykorzystywanym. Filozof i językoznawca Noam Chomsky zatważa drugą stronę medalu: to technologie mogą sprawić, że nie będziemy musieli już wykonywać nudnych czy niebezpiecznych prac i przesuniemy się w kierunku tych kreatywnych.

A jeśli nie roboty, to przyszłość rynku pracy kształtować będzie chyba w dużej mierze pokolenie Z, które na niego wkracza. I ono toczy zażartą walkę o czas. „Koniec z kulturą zapierdolu” - głoszą jego przedstawiciele na złość swoim rodzicom, którzy kupili tak wielkie apartamenty, że aby spotkać się w nich z resztą rodziny, muszą namierzać się przez GPS. Według badań ponad połowa Gen Z stawia na szczęście, bliskich czy możliwość realizowania pasji. I mimo sporych na tym polu osiągnięć, chyba nie jest aż tak dobrze - moje badania terenowe nad zetkami prowadzone na mieście pokazują, że samorealizacja niekoniecznie uwalnia od utrapień („Tydzień na Bali, tydzień na vipassanie, a dalej mam megadola. Myślisz, że zmienić leki?”).

Wygląda na to, że choć ostatecznych efektów zmian kultury pracy nie sposób przewidzieć, pocieszeniem może być inna prognoza: i tak wszyscy spotkamy się na terapii grupowej. ♦

Premiera filmu „Świat po pracy/After Work”, reż. Erik Gandini, w kinach od 4 sierpnia 2023 r.

POROZMAWIAJMY O PRACY

To nasz cykl, w którym zastanawiamy się wspólnie z ekspertkami i ekspertami, praktyczkami i praktykami, czytelniczkami i czytelnikami nad tym, czym praca stała się w naszym życiu i jakiej pracy potrzebujemy. Ostatnie lata sprawiły, że wiele aspektów naszego życia zmieniło się diametralnie. Czy to dobrze, czy źle? Jak sobie z tym poradzić? Czytajcie nas, piszcie do nas! wysokieobcasy@wysokieobcasy.pl

OGŁOSZENIE

ORGANIZATORZY
wysokieobcasy.pl
wyborcza.pl

PARTNERZY
ROCKWOOL
BENEFIT

„It seems that although the ultimate effects of changes in work culture cannot be predicted, another prognosis may be a comfort: we will all meet at the group therapy anyway”
 – Patrycja Pustkowiak

Twój Styl – Working or not?

Pouczające kino dokumentalne. Np. o tym, że w Korei Płd. 14-godzinny dzień pracy to norma i oznaka szacunku.

PRACOWAĆ CZY NIE?

Dokument. Sondaż Gallupa podaje, że 85 proc. ludzi na świecie nie jest zaangażowanych w pracę. A jednocześnie np. w USA co roku zatrudnieni rezygnują z ponad 500 mln godzin urlopu – boją się, że ich miejsce zajmie konkurent. W Kuwejcie praca jest prawem, więc na jednej posadzie zatrudnia się czasem i 20 osób. Film zadaje pytanie: „Co byś robił, gdybyś nie musiał pracować?”. Odpowiedź bywa trudna...

Świat po pracy, reż. Erik Gandini

Fot. Materiały prasowe

POLISH PRESS ABOUT „AFTER WORK”

DURING THE THEATER DISTRIBUTION – ONLINE PUBLICATIONS

A total of 97 mentions of the film appeared in the online media – below presenting only a few of them.

FORBES.PL

„Będzie małał popyt na pracowników dysponujących średnimi kwalifikacjami”. Komu AI zabierze pracę?

08.08.2023 MAGDALENA LEMAŃSKA

Zyskamy supermoce. Będziemy mogli sprawniej i bez zaawansowanych umiejętności językowych czy artystycznych przygotować tekst, grafikę lub zwizualizować dane – mówią o rynku pracy przyszłości prof. Katarzyna Śledziwska i prof. Renata Włoch z ośrodka badającego transformację cyfrową DELab UW Prof.

Katarzyna Śledziwska (z lewej) i prof. Renata Włoch to autorki dostępnej książki „Gospodarka cyfrowa. Jak nowe technologie zmieniają świat.

Fot.: Marcin Klaban / Materiały prasowe

FORBES: Analitycy banku Goldman Sachs twierdzą, że z powodu rozwoju AI zniknie z rynku 300 mln miejsc pracy. Mają rację?

Prof. Katarzyna Śledziwska: Takie liczby działają na wyobraźnię. Jednak badania naukowe z zakresu transformacji cyfrowej pokazują, że rzeczywistość jest znacznie bardziej złożona. Wdrożenia technologiczne nie przekładają się w prosty i bezpośredni sposób na poziom zatrudnienia. Takie wyliczenia należy traktować z dużym sceptycyzmem. Zmiany zachodzą powoli, a naukowcy nadal pracują nad sposobami szacowania ich konsekwencji i mapowania ich mechanizmów.

Prof. Renata Włoch: Aby zrozumieć wpływ technologii na rynek pracy, musimy zejść na poziom praktyk. Przyjrzyć się zmianom, które zachodzą na poziomie poszczególnych sektorów, zawodów, a nawet zadań wykonywanych zarówno przez pracowników umysłowych, jak i fizycznych w codziennej pracy. Dlatego dobrze jest łączyć metodologie ilościowe i jakościowe.

Panie będą raczej beneficjentkami niż ofiarami AI. Ale co z pracownikami najniższego szczebla, których praca bywa zrutynizowana w 90 proc. Jest taki film „Świat po pracy” Erika Gandiniego, w którym opisywany jest przypadek Kuwejtu. 20 osób wykonuje tam pracę jednej osoby tylko dlatego, żeby mieć co robić. Nas też to czeka?

K.Ś.: Zmiana dotknie wszystkie zawody. Zaryzykowałabym twierdzenie, że zawód nauczyciela akademickiego już się zmienia, bo zmienia się model przekazywania i nabywania wiedzy. Zmieniają się potrzeby rynku, zmieniają się potrzeby naszych studentów. Naszą rolą jest uczenie, jak pracować z nowymi technologiami.

R.W.: Jeżeli chcemy uczyć nowych kompetencji, sami musimy najpierw ich nabyć. Nie ma gotowych rozwiązań, musimy być nastawieni na ciągłą naukę, bez względu na to, w jakim zawodzie pracujemy. Zadaniem nauczycieli akademickich jest włączenie nowych technologii w proces edukacji. Przede wszystkim chodzi jednak o to, żebyśmy nauczyli naszych studentów, jak mają się uczyć. W ciągu swojego życia zawodowego będą musieli ciągle się dokształcać, korzystać z kanałów edukacji i wracać na uczelnie, by podnosić swoje kwalifikacje.

Ludzi będzie się plasować na rynku pracy bardziej pod kątem ich wrodzonych kompetencji niż wyuczonych funkcji?

K.Ś.: Koncepcja zawodu na całe życie odeszła już do lamusa. Zresztą coraz rzadziej myślimy o pracy w kategorii zawodu, częściej w kategoriach zadań, które wykonujemy na danym stanowisku.

R.W.: Ważne jest również, żeby specyfika i trajektoria kariery zawodowej dobrze pasowała do profilu naszych zdolności i predyspozycji. Żyjemy w świecie, w którym powoli, ale systematycznie rośnie akceptacja dla neurodiversności.

NEWONCE.NET – a film about what the world will look like after

work

Film o tym, jak będzie wyglądał świat po pracy

07.08.2023

Opis epizodu Wszystkie światła na Huberta Miłkowskiego i jego najnowszą rolę w filmie „Norwegian dream”! Poza tym Mela Koteluk i Bartłomiej Wąsik wpadają z winylową wersją swojej płyty „Astronomia poety.

Baczyński". A na deser o dokumencie, który mogliśmy zobaczyć na festiwalu Millennium Docs Against Gravity i który teraz wchodzi pełną parą do kin – „Świat po pracy” rozmawiamy z Mateuszem Górą.

[lifestyleMuzykasztuka](#)

Swipeto.pl – Are you speeding up, starting to wheeze? - 'After work' makes us reflect on the meaning of paid work

Nabieracie tempa, zaczynacie świrować? – „Świat po pracy” każe nam się zastanowić nad znaczeniem pracy zarobkowej

06.08.2023 FILMY I SERIALE / MICHAŁ CHUDOLIŃSKI /

fot. materiały prasowe Coraz szersze wykorzystywanie robotów w fabrykach oraz ekspansja sztucznej inteligencji wraz z pojawieniem się idei bezwarunkowego dochodu podstawowego każe zastanowić się nad relacją między człowiekiem a wykonywanymi przez niego obowiązkami. Erik Gandini w dokumencie filmowym Świat po pracy spogląda na idee pracy ze specyficzną dla siebie swadą.

Z dystansu przygląda się różnicom między mentalnością Północy a Południa, nie stroniąc przy tym od humoru opartego na współczuciu.

Świat po pracy można rozpatrywać jako przekrojowe potraktowanie pracy w kontekście idei filozoficznych. Omawiając purytańską teologię zbawienia, możemy lepiej zrozumieć zjawisko pracoholizmu, tak powszechne w czasach dzikiego kapitalizmu. W oczach Gandiniego praca jednak nie jest omawiana w sposób analityczny. Bardziej jest to ironiczne, momentami sarkastyczne spoglądanie na ludzką niedolę, na ludzi bezradnie poszukujących przepisu na szczęście, szukających sposobu, aby nadać życiu sensu.

Zarówno Szwedzka Teoria Miłości, jak i Świat po pracy bazują na opozycjach. W tym wypadku obserwujemy ekscesy zarówno tych bardziej pracowitych z krajów należących do Północy, jak i zaglądamy do cieplejszych sfer z południa. Przypatrując się różnego rodzaju absurdom z Kataru, jak i pędowi ekstrawertyków z USA, włącza się niechybnie czeski humor. Okazuje się bowiem, że z tematem pracy wiąże się mnóstwo niedorzeczności i niesprawiedliwości. Względem korporacji takich jak Amazon można już mówić o współczesnej odmianie niewolnictwa, podyktowanego inwigilacją.

W tym całym rozgardiaszu prawniczo-organizacyjnym mamy jeszcze postęp technologiczny, który dodatkowo komplikuje sprawę. Gandini co prawda nie zagłębia się w kwestię skuteczności sztucznej inteligencji ani realnego odbierania przez robotykę pracy z najniższych szczebli zawodowych. Można wręcz stwierdzić, że wobec dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości jego najnowszy film można już określić mianem „historycznego”.

Mimo to doskonale udaje się w Świecie po pracy pokazać, że na wdrożenie wszelkich innowacji w ramach rynku pracy nie jesteśmy zwyczajnie gotowi. Ułatwienie życia poprzez sztuczną inteligencję zniweluje powód wyrzeczeń wielu milionów ludzi, dla których pracoholizm był stylem życia. Gdy zniknie istota tego, z czym się utożsamiali, zaczną sami siebie pytać: „Na co to wszystko było?”. Będzie to przyczynek do tragedii, a bzdurne w swoich założeniach pomysły wokół dochodu podstawowego jedynie pogłębią i tak ogromny dystans między biednymi a bogatymi.

Świat po pracy to dokumentalna medytacja zen nad ważnym czynnikiem życia każdego z nas. Przeciwwagą na patologię są tutaj życia jednostek wiodących prostą, ale spełnioną egzystencję. Choć film przedstawia różne wady protestanckiej etyki pracy i uświadamia, że życie dla pracy to swego rodzaju ślepy zaulek, nie wychodzimy z kina przybici, a wręcz przeciwnie – przepelnieni nadzieją. Dowiadujemy się, że można jednak inaczej żyć, odmiennie pracować. Praca ma służyć człowiekowi, nie na odwrót. Ma być środkiem do celu, nie manifestacją bożka, któremu trzeba składać hołd.

8/10

Świat po pracy, reż. E. Gandini, Szwecja, Włochy, Dania 2023

„'After work' is a documentary zen meditation on a very important factor in everyone's life.”
– Michal Chudolinski

Polskieradio.pl

"Świat po pracy": pytanie o świat i ludzi, kiedy już nie trzeba będzie pracować Na ekrany polskich film wchodzi pełnometrażowy dokument "Świat po pracy" w reżyserii Erika Gandiniego. Wiele zmieniło się od czasu, gdy grupa purytańskich księży wynalazł

04.08.2023

W Kuwejcie każdy ma prawo do pracy, więc w niektórych miejscach na jednym stanowisku zatrudnionych jest 20 osób, które przychodzą do pracy tylko po to, żeby w niej być. Z wykonywaniem konkretnych zadań nie ma to nic wspólnego.

W Korei Południowej pracuje się tak dużo, że wprowadzono tam nawet politykę wyłączania komputerów pod koniec dnia, żeby pracownicy nie mogli już dłużej pracować. 14-godzinny dzień pracy to w tym kraju norma i oznaka szacunku. Z kolei w Stanach Zjednoczonych co roku pracownicy rezygnują z ponad 500 milionów godzin urlopu z obawy o utratę pracy. Tymczasem roboty są już gotowe do przejęcia większości wykonywanych przez człowieka zadań, co w efekcie uczyni nas bezrobotnymi...

– Tytuł "Świat po pracy" (ang. "After Work") jest dwuznaczny. Angielski tytuł oznacza godziny po pracy, ale w polskim tytule, tym, który wybraliśmy, chodzi o świat, który dopiero nadejdzie. O świat w którym nie będziemy musieli pracować, bo większość pracy zostanie od nas przejęta przez maszyny – tłumaczy Mateusz Góra z festiwalu Docs Against Gravity. – Sam Erik Gandini w tym przypadku mówił, że to jest pierwszy film, który zrobił o przyszłości, o świecie, w którym za parę lat być może będziemy żyli. I żeby poznać krajobraz i podejście do rynku pracy na całym świecie podróżuje od Korei Południowej, przez Kuwejt i Włochy do Stanów Zjednoczonych – opowiada.

– Pokazując te cztery zupełnie inne kultury pracy pokazuje, co się stanie, kiedy przyjdzie ten moment i maszyny rzeczywiście zastąpią większość ludzi. Czy będziemy mogli wtedy odpoczywać, się rozwijać? Czy wręcz przeciwnie: będziemy siedzieć w swoich fotelach i pilnować tych maszyn przez osiem godzin nie robiąc nic? – wskazuje.

Świat po pracy | zwiastun/YouTube Against Gravity

Zwierciadło.pl – Will we ever be free of workaholism? The thought-provoking 'After work' screening in cinemas

Czy kiedyś uwolnimy się od pracoholizmu? Zmuszający do refleksji „Świat po pracy” od dzisiaj w kinach

04.08.2023

Mistrz kina dokumentalnego Erik Gandini znów zaskakuje podejściem do tematu i swoim niepowtarzalnym stylem. Jego nowy obraz nie powstał bowiem z zamiarem przedstawienia, jaka jest rzeczywistość obecnie, a raczej po to, aby pokazać, jaka może być.

Tym razem twórca wziął na tapet podejście ludzi do pracy. Zmuszający do myślenia dokument już można oglądać w kinach.

– Mam powtarzający się koszmar dotyczący końca mojego życia, kiedy zdaję sobie sprawę, że zbyt wiele pracowałem. Dochodzi do mnie, że źle ustawiłem priorytety ze względu na zakorzenioną w naszej kulturze ideę, której jestem produktem. Praca jest dla nas tak normalna jak powietrze, którym oddychamy, i dlatego trudno ją podważyć. Nasze społeczeństwo to społeczeństwo pracy. Od dzieciństwa uczymy się trzymać się etyki pracy i kształcimy się w celu przygotowania się do jej zdobycia – mówi Erik Gandini, reżyser filmu dokumentalnego „Świat po pracy”, który okazał się jednym z najpopularniejszych tytułów tegorocznego festiwalu Millennium Docs Against Gravity.

Czytaj także

Iwona Firmanty: „Praca to nie jest dom rodzinny, to nie jest też działalność charytatywna. Mamy wpływ na swoje życie”

W filmie „Świat po pracy” szwedzki mistrz kina dokumentalnego podróżuje po całym świecie i wnikliwie, z egzystencjalnym humorem bada, co oznacza dziś słowo „praca” i czy w ogóle ma ono jeszcze dla nas jakieś znaczenie. Jak się okazuje, od czasu, gdy grupa purytańskich księży wynalazła w XVII wieku pojęcie etyki pracy, zmieniło się wiele. W XXI wieku samo pojęcie „pracy” pod wieloma względami się rozpadła.

W Kuwejcie każdy ma prawo do pracy, więc w niektórych miejscach na jednym stanowisku zatrudnionych jest 20 osób, które przychodzą do pracy tylko po to, żeby w niej być. Z wykonywaniem konkretnych zadań nie ma to nic wspólnego. W Korei Południowej pracuje się tak dużo, że wprowadzono tam nawet politykę wyłączania komputerów pod koniec dnia, żeby pracownicy nie mogli już dłużej pracować. 14-godzinny dzień pracy to w tym kraju norma i oznaka szacunku. Z kolei w USA co roku pracownicy rezygnują z ponad 500 mln godzin urlopu z obawy o utratę pracy. Tymczasem roboty są już gotowe do przejęcia większości wykonywanych przez człowieka zadań, co w efekcie uczyni nas bezrobotnymi.

Czytaj także

Rób to, co kochasz, a nie będziesz czuć zmęczenia. Jak dopasować zawód do siebie?

Gandini znany jest polskiej publiczności filmów, które w błyskotliwy sposób komentują rzeczywistość, jak np. „Szwedzka teoria miłości” czy „Wideokracja”. Tym razem jednak postanowił spojrzeć dla odmiany w przyszłość. – Zawsze uważałem tworzenie filmów dokumentalnych za sposób na uchwycenie, ujawnienie i zrozumienie czasów, w których żyję. W przypadku „Świata po pracy” chciałem pójść o krok dalej, próbując uchwycić rzeczywistość, która jeszcze w pełni nie istnieje. Chciałem zbadać bliską przyszłość za pomocą metody „co by było, gdyby...”, skupiając się na pytaniu: „Co będziemy robić, gdy nie będziemy musieli pracować?” – wyznaje twórca.

„Świat po pracy” Erika Gandiniego w kinach od dzisiaj.

Film.wp.pl

Zadał pytania o styl pracy. Jeden z rozmówców pochwalił Hitlera

04.08.2023 MARTA OSSOWSKA

Zadał pytania o styl pracy. Jeden z rozmówców pochwalił Hitlera - WP Film "A co gdyby tak rzucić wszystko i pojechać w...?" - ta myśl często towarzyszy niejednemu sfrustrowanemu pracownikowi. Erik Gandini w swoim filmie "Świat po pracy" sprawdza, jak praca wpływa na nasz poziom szczęścia i poczucia celu. "Świat po pracy" w polskich kinach od 4 sierpnia Źródło: Materiały prasowe Czy praca nadaje życiu sens?

Zależy kogo o to zapytać. Z pewnością wielu przedstawicieli pokolenia Z (urodzonych po 1995 roku) i millenialsów powie, że absolutnie nie. Praca jest dla nich koniecznością, by zarobić na życie. Choć znajdują się i tacy, dla których istotne jest dostrzeganie wartości wykonywanych obowiązków służbowych. Jeśli o to samo zapyta się starsze pokolenia, częściej usłyszy się, że człowiek bez pracy "dziczeje", więc coś trzeba robić.

Reżyser Erik Gandini w fascynującym dokumencie "Świat po pracy" prześledził, jak wygląda kultura pracy w różnych krajach. O to, czym się zajmują i jak postrzegają swoją pracę, zapytał zarówno kurierkę Amazona, ogrodnika, filozofkę, pracownika korporacji, mówcę motywacyjnego, byłych urzędników, jak i wysoko postawionych managerów.

Jedni są pracoholikami z wyboru, inni z przymusu. Część kocha, to co robi zawodowo, inni czują się jak niewolnicy. Jedni z zegarkiem w ręku odliczają czas do końca pracy, drudzy zatracają się w nadgodzinach, a pozostali potrafią zachować zdrowy balans. Niektórzy nie muszą pracować, a jednocześnie zapewniają, że nie narzekają na nudę.

Dalsza część artykułu pod materiałem wideo

W dobie postępującej automatyzacji i robotyzacji dyskusja o przyszłości rynku pracy jest palącym tematem. Co jeśli zamiast skróconego tygodnia pracy, wkrótce wiele osób straci pracę, a ich zawody przestaną istnieć? Czy dochód pasywny będzie dobrym rozwiązaniem na te bolączki? A może ludzie z nadmiarem czasu i zapewnionymi środkami do życia wcale nie będą potrafili odnaleźć się w otaczającej ich rzeczywistości? Przesnąć czuć się potrzebni i stracą sens życia?

W Kuwejcie prawo do pracy jest zagwarantowane w konstytucji. W praktyce oznacza to wiele fikcyjnych miejsc pracy. Jedna z bohaterek dokumentu, pracująca w tamtejszym ministerstwie, przyznaje, że sześć godzin dziennie spędza na nic nie robieniu. Przez trzy miesiące w pracy musiała zrobić tylko jedną rzecz - wysłać jeden list.

Z kolei w Korei Południowej władze wprowadziły automatyczne wyłączenie komputerów w biurach po godzinie 22, tak by pracownicy byli zmuszeni do zakończenia pracy. Przymuszanie do odpoczynku po kilkunastogodzinnym godzinnym dniu pracy stało się reakcją na falę samobójstw, depresji i innych chorób. W filmie Gandiniego wstrząsające wrażenie wywołują przemyślenia dorosłej córki mężczyzny, który przez cały okres jej dorastania wracał do domu późną nocą tylko na kolację i sen. I wciąż tak robi.

Koreańczyk przypłacił pracoholizm depresją Źródło: Materiały prasowe, fot: Ossowska Marta

Amerykanie uwielbiają podkreślać, jak bardzo są zajęci. Zwłaszcza pewien charyzmatyczny mówca, który ze swadą rozprawia o braku konieczności korzystania z urlopu. Z pewnością nie zgodziłaby się z nim kurierka Amazona, której pracodawca śledzi ją przez kamerę w aucie i zachęca do załatwiania tam potrzeb fizjologicznych, by zaoszczędzić czas na "zbędny postój". Oboje przyznali by za to, że czas to pieniądz, o czym przypomina świetnie zmontowana muzyka wybijająca tempo narracji w "Świecie po pracy".

Kult pracy w Stanach Zjednoczonych jest na tyle silny, że jeden z managerów był w stanie przed kamerami pochwalić Adolfa Hitlera za styl zarządzania obozami koncentracyjnymi. Jednak w kraju Mussoliniego przybywa młodych, którzy nie studiują, ani nie pracują, licząc na wieczne utrzymywanie się z majątku rodziców. To właśnie włoskie fragmenty w filmie autora "Wideokracji", "Nadprodukcji" czy "Szwedzkiej teorii miłości" wypadają najciekawiej - rozdźwięk między leniwymi bezrobotnymi a pracującymi bogaczami spina wszystkie rozważania na temat sensu pracy.

Bo praca jest ważna. Nie tylko po to, aby jakoś zająć sobie czas i zdobyć środki do życia. Jednak jak pokazuje dokument "Świat po pracy" każdy ma prawo inaczej postrzegać celowość swoich zajęć. Dla niektórych praca musi wiązać się z przyjemnością, pasją i poczuciem przydatności dla innych, ale są też tacy, którzy pracę traktują jako dodatek do życia, niekoniecznie poświęcając jej więcej uwagi. Nie ma jednego słusznego wzorca. Choć za jakiś czas możemy przekonać się, że posiadanie pracy będzie przywilejem.

Dokument "Świat po pracy" w polskich kinach od 4 sierpnia

Marta Ossowska, dziennikarka Wirtualnej Polski

WP Film na:

„However, as the documentary 'After Work' shows, everyone is entitled to perceive the desirability of their jobs differently. For some, work must be associated with pleasure, passion and a sense of usefulness to others, but there are also those who treat work as an adjunct to life, without necessarily paying more attention to it.”

– Marta Ossowska

„Świat po pracy”, czyli opowieść o przyszłości

04.08.2023 REDAKCJA FTVK

„Mam powtarzający się koszmar dotyczący końca mojego życia, kiedy zdaję sobie sprawę, że zbyt wiele pracowałem. Dochodzi do mnie, że źle ustawiłem priorytety ze względu na zakorzenioną w naszej kulturze ideę, której jestem produktem.

Praca jest dla nas tak normalna jak powietrze, którym oddychamy, i dlatego trudno ją podważyć. Nasze społeczeństwo to społeczeństwo pracy. Od dzieciństwa uczymy się trzymać się etyki pracy i kształcimy się w celu przygotowania się do jej zdobycia” – mówi Erik Gandini, reżyser „Świata po pracy”, najpopularniejszego tytułu festiwalu CPH:DOX i Millennium Docs Against Gravity. Już 4 sierpnia pokochany przez widownię i prowokujący do myślenia film trafi do polskich kin!

Gandini jest znany polskiej publiczności z takich filmów, jak „Szwedzka teoria miłości” czy „Wideokracja”, które w błyskotliwy sposób komentowały rzeczywistość. Tym razem postanowił spojrzeć dla odmiany w przyszłość: „Zawsze uważałem tworzenie filmów dokumentalnych za sposób na uchwycenie, ujawnienie i zrozumienie czasów, w których żyję. W przypadku Świata po pracy chciałem pójść o krok dalej, próbując uchwycić rzeczywistość, która jeszcze w pełni nie istnieje. Chciałem zbadać bliską przyszłość za pomocą metody co by było gdyby..., skupiając się na pytaniu: Co będziemy robić, gdy nie będziemy musieli pracować?

Film w kinach od 4 sierpnia.

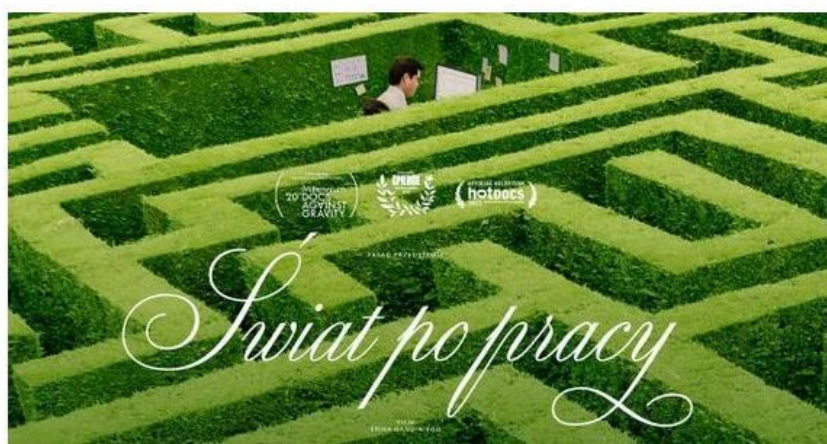
Tagi: co by było gdybyCPH:DOXdzieciństwoErik Gandinietyka pracykomentowanie rzeczywistościkoszmarmarkulturaMillennium Docs Against GravityoddychaniepowietrzePracapriorytetyproduktpytanierzeczywistośćspojrzenie w przyszłośćspołeczeństwo pracyŚwiat po pracySzwedzka teoria miłocitworzenie filmów dokumentalnychuchwycenie czasówuczenie sięWideokracja

Businessinsider.com.pl – A frightening and fascinating vision of the future

"Świat po pracy" wkrótce w kinach. Przerazająca i fascynująca wizja przyszłości

01.08.2023

— Mam powtarzający się koszmar dotyczący końca mojego życia, kiedy zdaję sobie sprawę, że zbyt wiele pracowałem. Dochodzi do mnie, że źle ustawiłem priorytety ze względu na zakorzenioną w naszej kulturze ideę, której jestem produktem.

Praca jest dla nas tak normalna jak powietrze, którym oddychamy, i dlatego trudno ją podważyć. Nasze społeczeństwo to społeczeństwo pracy. Od dzieciństwa uczymy się trzymać się etyki pracy i kształcimy się w celu przygotowania się do jej zdobycia — mówi Erik Gandini, reżyser "Świata po pracy", najpopularniejszego tytułu festiwalu CPH:DOX i Millennium Docs Against Gravity.

"Świat po pracy" w kinach od 4 sierpnia

|

Foto:

mat. prasowe

Już 4 sierpnia prowokujący do myślenia film trafi do polskich kin.

Gandini jest znany polskiej publiczności z takich filmów, jak "Szwedzka teoria miłości" czy "Wideokracja", które w błyskotliwy sposób komentowały rzeczywistość.

"Świat po pracy". Film w kinach od 4 sierpnia

|

mat. prasowe

Tym razem postanowił spojrzeć dla odmiany w przyszłość. — W przypadku Świata po pracy chciałem pójść o krok dalej, próbując uchwycić rzeczywistość, która jeszcze w pełni nie istnieje. Chciałem zbadać bliską przyszłość za pomocą metody co by było gdyby..., skupiając się na pytaniu: Co będziemy robić, gdy nie będziemy musieli pracować? — mówi reżyser.

Film nie jest jednak stworzony z zamiarem przedstawienia, jaka jest obecnie rzeczywistość, ale raczej jaka może być.

Czytaj także w BUSINESS INSIDER

Wysokieobcasy.pl – Discussions on the introduction of a basic income are gaining momentum. There will be one problem

Dyskusje nad wprowadzeniem dochodu podstawowego nabierają tempa. Będzie jeden problem

29.07.2023

Moja mama pozostaje bezradna wobec czasu wolnego. Uważa, że aby wypoczynek w ogrodzie wiejskiego domu miał jakiś sens. Trzeba przynajmniej wykarczować wokół wszystkie drzewa. "Budzę się o szóstej rano. W pracy jestem o siódmej. Kończę około północy. Wracam do domu w okolicach pierwszej.

Jem kolację i idę spać, i tak odzienne". To mówi jeden z bohaterów filmu „Świat po pracy” Erika Gandiego.

„Nigdy nie pracowałam i nie zamierzam. Praca wpędza w depresję, zabiera ci czas i radość życia. Wszystkiego się od niej odcheciwa. Co miałabym kupić za zarobione pieniądze, zyletkę?” Tak mówi moja koleżanka, konsekwentnie od lat wcielająca w życie teorię klasy próżniaczki, choć od tej opisanej przez Thorsteina Veblena w jego słynnej książce, czyli oddającej się ostentacyjnej konsumpcji elity finansowej, różni ją pewna drobnostka – całkowity brak pieniędzy.

O co chodzi z tą pracą?

Czy to konieczne, czy to pozytywne? Czy rację ma Hezjod, który ponoć powiedział „Nie praca jest hańbą, ale próżnowanie”, czy też Oscar Wilde, twierdząc, że praca to jedynie ucieczka dla ludzi, którzy nie mają nic lepszego do roboty? Mnie najbardziej chyba przekonuje Jerôme K. Jérôme: „Lubię pracę. Praca mnie fascynuje. Mogę siedzieć i patrzeć na nią godzinami”.

‘Świat po pracy’ Fot. materiały prasowe MDAG

Z pisanem o pracy mam pewne trudności, ponieważ moje wieloletnie z nią związki są bardzo trudne, bywały toksyczne, dramatyczne. Nie jestem pewna, czy upokarzając się w latach młodości jako hostessa na stanowisku z płytami CD („Te hity są świetne, biją na głowę Shazze”), na pewno zbliżałam się zgodnie z protestanckim etosem pracy do zbawienia. Albo czy nigdy nie mając etatu i rozpaczliwie goniąc za wypornością finansową jak wilk w ruskiej górze, który musiał łapać coraz więcej jajeczek, mogłabym się zgodzić z Marksem i Engelsem, że „praca tworzy człowieka”? Jeśli nawet, to był to człowiek bardzo zmęczony.

Jednak po obejrzeniu świetnego filmu dokumentalnego „Świat po pracy” (właśnie wchodzi do kin) na refleksję może się zebrać nawet ktoś, kto do występującego w tytule pojęcia miał dotąd niestabilny stosunek.

REKLAMA

Gandini jeździ z kamerą po świecie, podglądając, jakim przemianom podlega współczesna praca. Wraz ze swoimi bohaterami zastanawia się, o co chodzi w tym dziwnym koncepcie, który dla jednych jest celem życia, dla innych zaś upokorzeniem.

Dlaczego Amerykanie rokrocznie rezygnują z 500 milionów godzin przysługującego im urlopu, a Koreańczycy tak bardzo nie chcą odejść od komputera, że aż trzeba im go ustawowo wyłączać?

I jakie są życiowe cele osób znanych jako NEET (not in employment, education or training), czyli młodych, którzy wolą się bawić i realizować swoje pasje, zamiast ślęczeć za biurkiem?

Zrzuwoleni przez czas wolny

Film „Świat po pracy” mówi o podejściu do czasu. W jednej ze scen pojawia się nawet rzeźba Chronosa, uświadamiająca nam, że każda minuta nieubлагanie odchodzi w przeszłość, i zalecającą: „Carpe diem”. I właśnie chyba w odniesieniu do czasu należałoby analizować przemiany, jakim podlega współcześnie pojęcie pracy.

REKLAMA

Czas wolny nie jest wcale takim łatwym zagadnieniem, jak by się wszystkim wydawało. Korzystania z niego trzeba się nauczyć. Już Spartanie mieli z tym problem. Nie bez kozery film „Świat po pracy” otwiera cytatem z Arystotelesa, który przyglądając się zwyczajom Spartan, zauważył, że potrafili tylko walczyć i pracować (czyli w tamtych realiach przygotowywać się do wojny). Kiedy zaś zdobyli hegemonię i wojna przestała być koniecznością, przepadli.

‘Świat po pracy’ Fot. materiały prasowe MDAG

Choć wydaje się to dziwne, z perspektywy osoby takiej jak ja, zazwyczaj przygniecionej nadmiarem obowiązków zawodowych jak papier młotem, Spartanie zostali pokonani przez nadmiar czasu wolnego.

Może jednak w sumie to nic dziwnego – jego historia jest dosyć krótka, a w czasach Spartan nieistniejąca, skąd niby mieli więc wiedzieć, co robić? A wy wiedzieliście, co robić w czasie tej wielkiej awarii, kiedy przez sześć godzin nie można było sprawdzić Facebooka, Instagrama, WhatsAppa, zupełnie niczego?! Nikt mi nie wmówi, że jak gdyby nigdy nie prawą ręką nadal przewracał karty „Wojny i pokoju”, a lewą poprawiał szafmycę. Wszyscy ciekawym na nowicję związaną z FOMO, czyli lękiem przed przeoczeniem czegoś online, wypadnięciem z obiegu. Tak jak Spartanie nie wiedzieli, co zrobić z reklamą, kiedy odłożą tarcze.

Czas wolny przez stulecia miał charakter arystokratyczny, był przywilejem wąskich grup społecznych. Dopiero w społeczeństwie przemysłowym, gdy robotnicy zaczęli walczyć o swoje prawa, zaczęło się to zmieniać, ale właściwie do XX wieku, kiedy to uregulowano ich dzień i tydzień pracy i wprowadzono płatne urlopy, mało kto rozumiał ten niby piękny, lecz tajemniczy koncept.

A kiedy już wreszcie czas wolny stał się przywilejem rzesz pracowników – znowu problemy! Paul Lafargue pisał w „Prawie do lenistwa”, że robotnicy, gdy wreszcie zyskali czas wolny, wykorzystywali go w niezbyt twórczy sposób, mianowicie pijąc.

Iluz z nas zostało to do dziś. Moja mama wprawdzie nie pije, ale także pozostaje beziadna wobec czasu wolnego i w próbach jego zagospodarowania przypomina nasz rząd – uważa, że aby wypoczynek w ogrodzie wiejskiego domu miał jakiś sens, trzeba przynajmniej wykarczować wkolo wszystkie drzewa.

Raj dla damozjadów

Wychodzi jednak na to, że będziemy musieli nabywać nowej kompetencji, bo rzeczywistość wciąż się zmienia. Walczyliśmy o więcej czasu wolnego. „W niedalekiej przyszłości będziemy pracować tylko cztery dni w tygodniu” – wieszczęł w 1956 r. wiceprezydent Richard Nixon i chociaż czasowo niekoniecznie trafił, to coraz więcej współczesnych testów pokazuje, że to się sprawdza. W takim systemie da się pracować bardzo efektywnie i być szczęśliwszym.

„Świat po pracy” – film startujący w konkursie Wyborcza.pl Big Screen Doc na Millennium Docs Against Gravity Fot. materiały prasowe MDAG

Czas wolny można by zyskać także dzięki koncepcji dochodu podstawowego, czyli wypłaty dla każdego z uwagi na sam fakt istnienia. Krytycy tego założenia obawiają się zresztą, że wszystko, co można by uzyskać dzięki temu, to właśnie czas wolny. Ten wątek wprowadza również reżyser filmu „Świat po pracy”, pytając najbardziej sensownych rozmówców, jakich można by sobie wymarzyć, czyli włoskich milionerów, którzy dzięki tej sumie mogliby nabyć w miesiącu jednego homara więcej. „Nie, nie, ten koncept jest chory, zrobi z ludzi damozjadów” – przytaczam ich opinię w parafrazie.

Sama usłyszałam o tym pomysle po raz pierwszy szmat czasu temu od mojej koleżanki żyjącej w Niemczech na squacie. Pomyślałam, że te fantazje to wpływ jej ulubionej używki – LSD. Okazałam się jednak człowiekiem słabej wiary. Dyskusje nad wprowadzeniem dochodu podstawowego nabierają przecież tempa i coraz częściej są traktowane poważnie, np. w Finlandii, Francji czy we Włoszech. A i w Polsce mówi się przecież o 1,3 tys. zł dla każdego obywatela.

Kres dupogodzin

„Czy mogę popracować z domu?” – nieśmiało pytałam szefa dodatku kulturalnego, w którym zaczynałam pracę jako dziennikarka jakieś 15 lat temu. Niestety, w tej firmie istniał obowiązek przesiadywania w godzinach urzędowych, zupełnie moim zdaniem bezsensowny i sprawiający, że mój dzień pracy przypominał ten, który był udziałem sportretowanych w filmie „Życie po pracy” Kuwejtczyków. Państwo gwarantuje tam zatrudnienie każdemu obywatelowi, co w teorii brzmi super, w praktyce zaś wiedzie do absurdów (skąd my to znamy?). Bywa, że jedno miejsce pracy jest obsadzone 20 osobami, które wprawdzie nie mają co robić, ale żwawo odlepiają dupogodziny, mierząc się z bardzo złożoną odmianą czasu wolnego, który de facto nim nie jest.

„Nie, Pracujemy stacjonarnie” – słyszałam w odpowiedzi, więc przyjeżdżałam tam i nie pracowałam stacjonarnie, siedząc przed kompem i zastanawiając się, co ze sobą zrobić

(Kuwejtczycy przynajmniej oglądali Netflix), a teksty, które miałam napisać, pisałam najczęściej po godzinach, w domu, bo wtedy można było się skupić.

Pandemia COVID-19 grunitownie zmieniła pod tym względem świat pracy. Moim zdaniem na lepsze. Okazało się, że można pracować z domu i świat nie skończył się ani hukiem, ani skomleniem, ani w żaden inny sposób. Nowe zwyczaje dobrze się u nas przyjęły – według badania przeprowadzonego w tym roku przez firmę Skanska i Business Link niemal połowa Polaków wykonujących pracę biurową preferuje model hybrydowy, a 17 proc. chciałoby pracować tylko zdalnie.

Nowe przepisy nakładają wręcz na pracodawcę obowiązek pokrycia kosztów energii elektrycznej i usług telekomunikacyjnych ponoszonych przez pracownika. I co ty na to, mój srogi szefie sprzed 15 lat, który chciałeś nas kontrolować niczym właściciele fabryk na przełomie wieków? Wiedziałam, że kiedyś nastąpi jakiś inny, lepszy świat.

Coś nas czeka po pracy?

Co jeszcze przyniesie przyszłość? Czują dłoń robota, który odklepie za nas wszystkie zadania? Promy i rowery jako obowiązkowe środki transportu służące przemieszczaniu się na spotkania służbowe? A może, nawiązując do filmu „Świat po pracy”, jakiegoś nowego, „angażującego lidera”, jakim według jednego z bohaterów filmu był Hitler? Jego zdaniem naprawdę potrafił sprawić, że pracownicy obozów koncentracyjnych sumiennie oddawali się swym obowiązkom.

Jedno z największych wyzwań XXI wieku wiąże się właśnie z robotyką. Jedni wieszczą, że nadejście sztucznej inteligencji może oznaczać zniknięcie wielu zawodów.

Badacz Yuval Noah Harari głosi, że w najbliższych czasach będziemy musieli mierzyć się z poczuciem bycia niepotrzebnym, a to znacznie gorsze od bycia wykorzystywanym. Filozof i językoznawca Noam Chomsky zauważa drugą stronę medalu: to technologie mogą sprawić, że nie będziemy musieli już wykonywać nudnych czy niebezpiecznych prac i przesuniemy się w kierunku tych kreatywnych.

A jeśli nie roboty, to przyszłość rynku pracy kształtować będzie chyba w dużej mierze pokolenie Z, które na niego wróćca. I ono toczy ząartą walkę o czas. „Koniec z kulturą zapierdolu” – głoszą jego przedstawiciele na złość swoim rodzicom, którzy kupili tak wielkie apartamenty, że aby spotkać się w nich z resztą rodziny, muszą namierzać się przez GPS. Według badań ponad połowa Gen Z stawia na szczęście, bliskich czy możliwość realizowania pasji. I mimo sporych na tym polu osiągnięć, chyba nie jest aż tak dobrze – moje badania terenowe nad zerkami prowadzone na mieście pokazują, że samorealizacja niekoniecznie uwalnia od utrapień („Tydzień na Bali, tydzień na vipassanie, a dalej mam megadota. Myślisz, że zmienić lek?”).

Wygląda na to, że choć ostatecznych efektów zmian kultury pracy nie sposób przewidzieć, pocieszeniem może być inna prognoza: i tak wszyscy spotkamy się na terapii grupowej.

Premiera filmu „Świat po pracy/After Work”, reż. Erik Gandini, w kinach od 4 sierpnia 2023 r.

POROZMAWIAMY O PRACY

To nasz cykl, w którym zastanawiamy się wspólnie z ekspertkami i ekspertami, praktyczkami i praktykami, czytelniczkami i czytelnikami nad tym, czym praca stała się w naszym życiu i jakiej pracy potrzebujemy. Ostatnie lata sprawiły, że wiele aspektów naszego życia zmieniło się diametralnie. Czy to dobrze, czy źle? Jak sobie z tym poradzić? Czytajcie nas, piszcie do nas! wysokieobcasy@wysokieobcasy.pl

[CZYTAJ WIĘCEJ](#)

„Is it necessary or is it useful? Is Hesiod right, who have said: "It is not work that is a disgrace, but idleness", or Oscar Wilde, claiming that work is merely an escape for people who have nothing better to do? I am perhaps most convinced by Jerome K. Jerome: "I like work. Work fascinates me. I can sit and stare at it for hours."

– Patrycja Pustkowiak

TVP 3 Warszawa – announcement in the cultural news

„ (...) as sociologists point out, the term work is undergoing a powerful redefinition, and this is what master documentarian Erik Gandini is tackling in his latest film. I encourage you to watch his documentary ‘After work’”
– Ula Kaczynska

SOCIAL MEDIA CAMPAIGN

Instagram:

<https://www.instagram.com/millenniumdocsagainstgravity/?hl=it>

Facebook (MDAG festival):

<https://www.facebook.com/MillenniumDocsAgainstGravity/>

Facebook (AG distribution): <https://www.facebook.com/filmyAgainstGravity/>

Twitter: <https://twitter.com/AgainstxGravity>

LinkedIn: <https://www.linkedin.com/company/against-gravity/mycompany/>

Tik Tok: <https://www.tiktok.com/@millenniumdocsag>

The reach of MDAG's Facebook posts from when we started promoting the film (5.07) to 14.08 is:

467 616 impressions

The reach of Against Gravity's Facebook posts from the moment we started promoting the film (5.07) to 14.08 is:

477 445 impressions

The reach of posts on Instagram from the moment we started promoting the film (5.07) until 14.08 is:

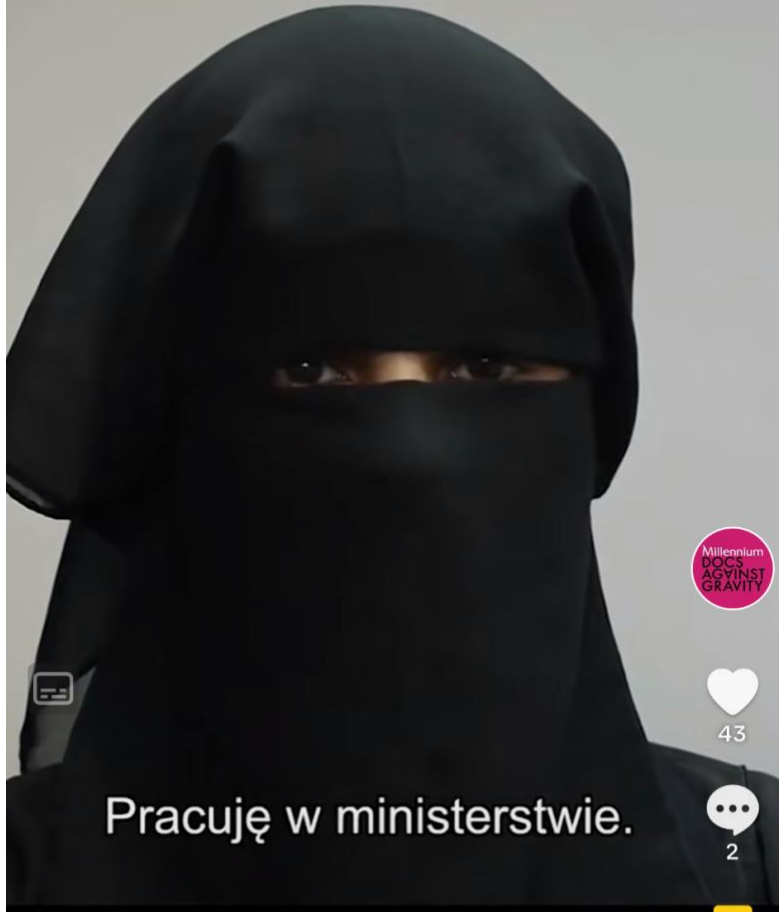
176 653 impressions

The total reach of the paid promotional campaign is: 1 229 758 impressions

13:30

63%

POV: TWOJE OBOWIĄZKI W PRACY

Pracuję w ministerstwie.

Millennium
DOCS
AGAINST
GRAVITY

43

2

6

Millennium
DOCS
AGAINST
GRAVITY

MillenniumDocsAG · 7-18
ŚWIAT PO PRACY (After Work) to
nie tylko film o przepracowaniu...

W KINACH ...
OD 4 SIERPNIA

Millennium
DOCS
AGAINST
GRAVITY

Wyświetlenia: 8563

Więcej statystyk

13:51

MILLENNIUMDOCSAGAINSTGRAVITY

Posty

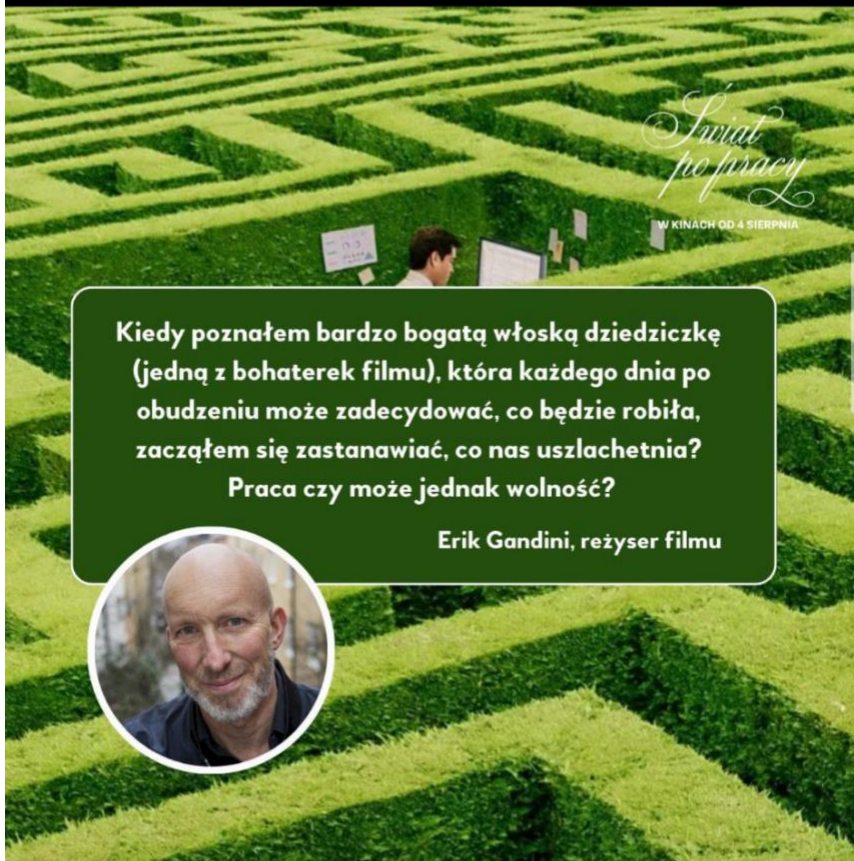
więcej

Zobacz wszystkie komentarze: 2

3 dni temu

millenniumdocsagainstgravity

Zobacz statystyki

Promuj post

Lubi to kulturalniecom i 112 innych użytkowników

millenniumdocsagainstgravity Praca uszlachetnia czy może jednak coś innego daje wolność? 🤔 ... więcej

Zobacz 1 komentarz

5 dni temu

millenniumdocsagainstgravity

Zobacz statystyki

Promuj post

Lubi to [anna_kawula](#) i 304 innych użytkowników

[millenniumdocsagainstgravity](#) Co łączy te trzy filmy? 🤔 🎬

Operator filmowv Fredrik Wenzel. którv wsbótracue... więcej

Statystyki reklam

A gdyby tak nie robić nic przez całe życie? 🤔🤔

millenniumdocsagainstgravity · Oryginalny dźwięk

3 sierpnia · Czas trwania: 0:33

42163

631

8

--

335

Podsumowanie ⓘ

Liczba kont odbiorców 39 905

Interakcje dotyczące rolek --

Cel reklamowy

Wizyty w profilu 741

Z najnowszej reklamy

Zasięg ⓘ

39 905

Facebook post by Rolki featuring a video and a comment section.

Against Gravity
 ŚWIAT PO PRACY (After Work) to nie tylko film o przeproszeniu i zmobilizowaniu w pracy sensu życia. To także film o tym, że są miejsca na świecie, gdzie... Zobacz więcej

W ciągu trzech miesięcy zrobiłam tylko jedną rzecz.

ŚWIAT PO PRACY (After Work) to nie tylko film o przeproszeniu i zmobilizowaniu w pracy sensu życia. To także film o tym, że są miejsca na świecie, gdzie... Zobacz więcej

Originalny obrazek

Przemysław Kołczak
 Śliczna dziewczyna

119
71
31

Przemysław Kołczak
 Śliczna dziewczyna

119
71
31

Zobacz więcej komentarzy (34)

Najbliższe komentarze

Justyna Peleśiak-Tarasz
 O co tu chodzi?
 Lubię ten... Odpowiedz Ukryj 2 tys.
 * 4 odpowiedzi

Dar Mar
 W Polsce też tak jest, znam takie przypadki.
 Lubię ten... Odpowiedz Ukryj 1 tys.
 * 1 odpowiedź

Marcin Chwał
 To jak w naszych ministerstwach
 Lubię ten... Odpowiedz Ukryj 3 tys.

Sebastian Pecha
 Poważna Pani odpowiedź wykonania zadania, to nie należy do Pani obowiązków. Czy ten człowiek który Pani to zlecił ma znaczenie słowa "nie" - bydlę nie człowieka, jechi proszę!
 Lubię ten... Odpowiedz Ukryj 2 tys.

Piotr Basa
 Kązdy by chciał taką "grację"
 Lubię ten... Odpowiedz Ukryj 1 tys.
 * 2 odpowiedzi

Millennium Docs Against Gravity

25 lipca o 21:00 · 🌐

Obecnie maksymalna liczba godzin, jaką zgodnie z prawem mogą spędzić w pracy mieszkańcy Korei Południowej wynosi 52 godziny — 40 godzin podstawowych i 12 nadgodzin. Daje to średnio 10,5 godziny dziennie. Koreańczycy to jeden z najbardziej zapracowanych narodów na świecie. Czy jeszcze istnieje świat poza pracą? 😓

Odpowiedzi szukajcie w najnowszym filmie Erika Gandiniego – ŚWIAT PO PRACY! W kinach od 4 sierpnia. ❤️

Promuj ten post za 150 zł, aby dotrzeć do jeszcze nawet 2293 osób.

Promuj post

👍👎 148

23 komentarze 4 udostępnienia

Millennium Docs Against Gravity

19 lipca o 13:17 · 🌐

Słowo "praca" ma negatywne konotacje z powodu swojego pochodzenia. Wywodzi się ono z języka czeskiego, gdzie "práce" oznacza dosłownie "robotę" lub "trud", a staroczeskie słowo "práce" odnosi się do utrapienia i cierpienia. 😬

Dziś świat zachęca nas, aby praca była pasją i przyjemnością. Erik Gandini w swoim najnowszym filmie ŚWIAT PO PRACY (After Work) pokazuje różne perspektywy i podejścia do pracy. A czym dla was jest praca - przyjemnością czy udręką? A może nie tak powinno...
Zobacz więcej

Promuj ten post za 150 zł, aby dotrzeć do jeszcze nawet 2293 osób.

Promuj post

78

5 komentarzy 10 udostępnień

Millennium Docs Against Gravity

15 lipca · 🌐

ŚWIAT PO PRACY (After Work) to nie tylko film o przepracowaniu i znalezieniu w pracy sensu życia. To także film o tym, że są miejsca na świecie, gdzie musimy pracować i... jednocześnie nie robimy w pracy dostownie nic. W Kuwejcie każdy ma prawo do pracy, więc w niektórych miejscach na jednym stanowisku zatrudnionych jest 20 osób, które przychodzą do pracy tylko po to, żeby w niej być. Najwidoczniej komuś, kto projektował ten system, zabrakło wyobraźni. Czy taka udawana praca je... **Zobacz więcej**

Millennium Docs Against Gravity

Największy polski festiwal filmowy, odbywający się w ośmiu miastach oraz online. Więcej...

👍 324

25 komentarzy 1 udostępnienie

Against Gravity sp. z o.o.

109 obserwujących

1 t • 🌐

Czy wiesz, że NEET (Not in Education, Employment or Training) oznacza grupę społeczną młodych ludzi, którzy nie wykazują aktywności w żadnej z trzech kategorii: pracy, formalnego kształcenia ani zawodu? ...zobacz więcej

💡 Ty i 3 inne osoby

Millennium Docs Against Gravity @AgainstxGravity · 28 lip

Dobrego weekendu! ❤️

ŚWIAT PO PRACY w kinach od 4 sierpnia! 🎬

#Światpopracy #Afterwork #ErikGandini #weekend #mem #radość #wolne #freetime

POV: WYBIŁA 17:00

Millennium Docs Against Gravity

Opublikowane przez: Anna Kawula · 13 lipca ·

„Mam powtarzający się koszmar dotyczący końca mojego życia, kiedy zdaję sobie sprawę, że zbyt wiele pracowałem. Dochodzi do mnie, że źle ustawiłem priorytety ze względu na zakorzenioną w naszej kulturze ideę, której jestem produktem” – mówi Erik Gandini, reżyser filmu ŚWIAT PO PRACY (After Work). [♥ Zwierciadło](#) poleca - film w kinach od 4 sierpnia! 🍷

ZWIERCIA DLO.PL

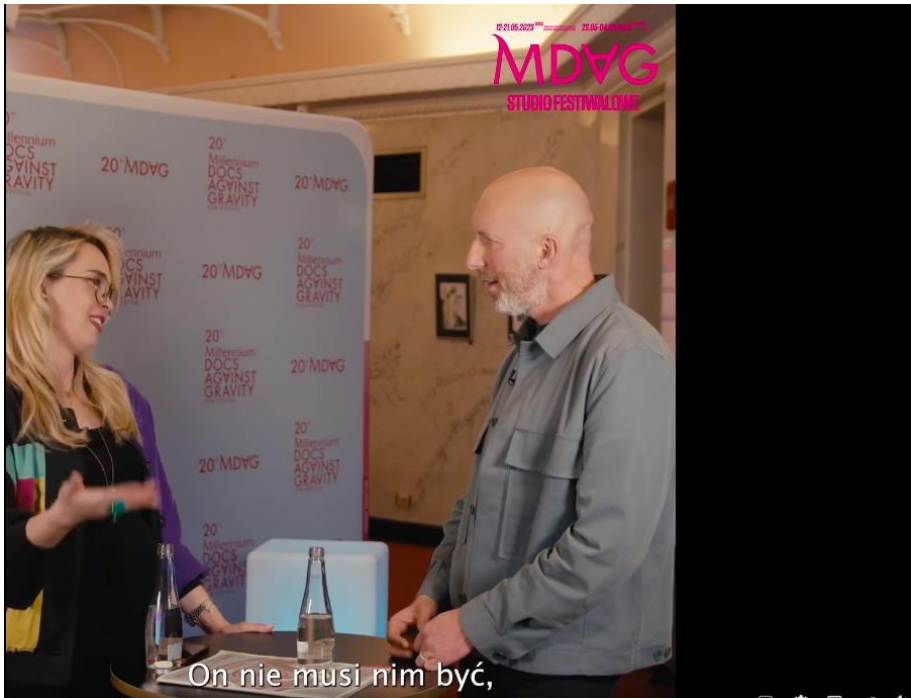
Co oznacza dziś słowo „praca”? Zmuszający do refleksji dokument „Świat po pracy” wkrótce trafi na ekrany kin

[Wyświetl statystyki i reklamy](#)

[Promuj post](#)

👍❤️ 395

21 komentarzy 48 udostępnień

Millennium Docs Against Gravity
August 18 at 2:15 PM ·

Wywiad z Erikiem Gandinim podczas 20. MDAG

Na chwilę wracamy myślami do czasu festiwalu i prezentujemy rozmowę, którą podczas 20. MDAG odbyła K...

See more

👍❤️ 39 1 🗨️ 25K

[View more video insights](#)

👍 Love Comment Share

Up next

- Aleksandra Popławska poleca... Millennium Docs Agains... 2 years ago · 10.3K views
- CAŁE TO PIĘKNO I KREW - w kinach o... Millennium Docs Agains... 11 weeks ago · 154.2K view
- ŚWIAT PO PRACY (After Work) reż. Eri... Millennium Docs Agains... 8 weeks ago · 59.4K views

Comments [See All](#)

Write a comment...

You're commenting as Sara Wotczińska.

SOCIAL MEDIA CAMPAIGN – SPECIAL FILTER

For the campaign, we also designed a special filter/label for Instagram and Facebook - to engage our audience in a clever and fun way.

The recipient who used the filter was presented with the question "what would you do if you never had to work again?", and then when they hit the screen with their finger, a draw was activated. The answers were hardly serious - as the answer appeared on the screen, the caption "'After work' in cinemas from 4 August" also appeared.

We involved influencers, which further increased the reach.

**3.8k people used the filter
and it was displayed 62.6k times in total!**

5 sierpnia 14:01

anna_kawula

Superlike za Scorsesego 🤔

@MILLENNIUMDOCSAGAINSTGRAVITY

Zrobię Tindera opartego
na guście filmowym

Świat po pracy

W kinach od 4 sierpnia

Zapraszamy do wspólnej zabawy! 💕

Zakładka efekty ✨ na naszym instagramie

3 sierpnia 10:54

marta_malikowska

Będę gotować twórczo

@martyna.zozula

@millenniumdocsagainstgravity

Świat po pracy
W kinach od 4 sierpnia

28 lipca 23:48

zwyczajnybajzel

Będę grał_a w grę

Tomb Raider ofc 😊

Świat po pracy

W kinach od 4 sierpnia

[@millenniumdocsagainstgravity](#)

28 lipca 15:16

domanska_naprawde

Będe kapibara leniuchara

@millenniumdocsagainstgravity
How do u know me SO WELL?
❤️❤️❤️

Swiat po pracy
W kinach od 4 sierpnia

28 lipca 15:17

